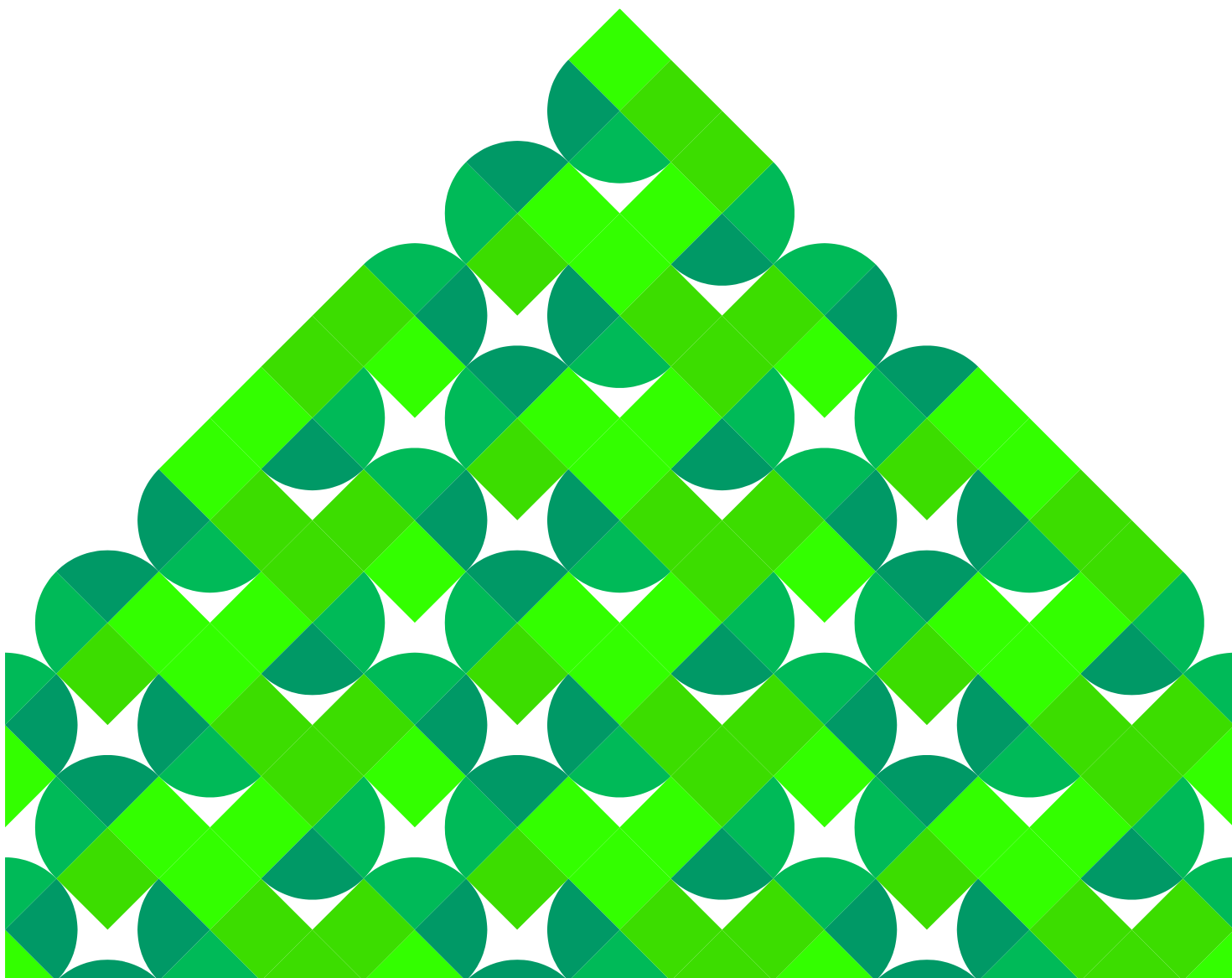

Delaktighetsforskning och funktionshinder

Kartläggning av kunskapsläge och forskningsbehov
med särskilt fokus på teknik- och designperspektiv

Myndigheten för delaktighet, 2017
Delaktighetsforskning och funktionshinder

Nummer 2017:23
ISBN: 978-91-87883-39-2 (pdf)

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

Postadress: Myndigheten för delaktighet, Box 1210, 172 24 Sundbyberg
E-post: info@mfd.se
Telefon: 08-600 84 00

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	7
1 Inledning	10
1.1 Syfte.....	13
1.2 Målgrupper	13
1.3 Frågeställningar	14
2 Metod och genomförande	15
2.1 Metodologiska utgångspunkter.....	15
2.2 Avgränsningar	16
2.3 Förförståelse	16
2.4 Upplägg av kartläggningen.....	18
2.5 Identifiering av litteratur	20
2.6 Processteg för hantering av sökresultat.....	29
2.7 Referensgrupp	31
3 Resultat från litteratursökningar	32
3.1 Användning av begreppet delaktighet.....	32
3.2 Fokus för forskning i översiktsartiklarna.....	36
3.3 Geografisk spridning	38
3.4 Typ av litteraturöversikt	39
3.5 Omgivningsfaktorer	40
4 Fördjupad analys av artiklarnas resultat, slutsatser och fortsatt forskning	41
4.1 Användarmedverkan och deltagarbaserad forskning.....	41
4.2 Instrument för att mäta delaktighet	44
4.3 Metodologiska aspekter i artiklarna	45
4.4 Otydlighet och inkompatibilitet.....	49

4.5	Policy	51
4.6	Relationer och roller	52
4.7	Stödjande och hindrande faktorer	54
4.8	Teknik och design	57
5	Diskussion.....	60
5.1	Delaktighet har många fasetter	62
5.2	Användardelaktighet i delaktighetsforskning	66
5.3	Begränsningar	67
5.4	Fortsatt forskning	69
5.5	Avslutande ord.....	72
6	Referenser	73
7	Bilagor.....	81
7.1	Metodbilaga	81
7.2	Referenser för de 47 artiklarna i Steg 2.....	83
7.3	Översiktstabell för de 47 artiklar som ingick i Steg 2 av kartläggningen.....	88

Den här kartläggningen har genomförts av Per-Olof Hedvall, docent vid Certec, Lunds Tekniska Högskola, på uppdrag av Myndigheten för delaktighet. Uppdraget var att kartlägga kunskapsläge och forskningsbehov inom området delaktighet och funktionshinder med särskilt fokus på teknik- och designperspektiv. Arbetet ingår som en del i myndighetens arbete med att följa och initiera forskning samt att ta fram och sprida kunskap inom funktionshindersområdet.

Författarens förord

Detta är en kartläggning av rådande kunskapsläge och forskningsbehov angående delaktighet för personer med funktionsnedsättningar. Syftet med kartläggningen är att beskriva och analysera den forskning om delaktighet som genomförts inom funktionshinderområdet och de kunskapsbehov som forskare har pekat på. Kartläggningens resultat diskuteras i ett design- och teknikperspektiv.

Kartläggningen har genomförts på uppdrag av Myndigheten för delaktighet. Den riktar sig till alla som av någon anledning har ett intresse av att få en överblick när det gäller delaktighetsforskning inom funktionshinderområdet, exempelvis yrkesverksamma, forskare, anhöriga och personer med funktionsnedsättningar.

Vetenskapliga granskare av kartläggningen har varit:

- Jenny Wilder, docent, Stockholms universitet
- Magnus Tideman, professor, Högskolan Halmstad/La Trobe University Melbourne
- Bodil Jönsson, professor emerita, Lunds Tekniska Högskola

Jag vill rikta ett varmt tack till granskarna av kartläggningen och till de personer som har deltagit i samband med workshoppar och seminarier samt funnits med i referensgruppen med anledning av uppdraget. Dessa är verksamma vid Funktionsrätt Sverige, Myndigheten för Delaktighet, Malmö Högskola, samt Certec vid Lunds Tekniska högskola. Ett särskilt tack till avdelningschef Jenny Rehnman som utöver att vara projektägare hos Myndigheten för Delaktighet även har agerat bollplank och koordinerat feedback från medarbetarna på myndigheten.

Per-Olof Hedvall, juni 2017

Sammanfattning

Begreppet *delaktighet* har idag en central roll i styrdokument och forskning inom funktionshinderområdet. Det har en gränsöverskridande karaktär och utgör en mötesplats på tvärs av forskningstraditioner och praktiksammanhang. Samtidigt är det ett komplext begrepp med många innebörder och delkomponenter. Syftet med denna kartläggning är att beskriva och analysera rådande kunskapsläge för den forskning om delaktighet som genomförts inom funktionshinderområdet och de kunskapsbehov som forskare har pekat på samt att därtill föra en framåtblickande diskussion med särskilt fokus på design- och teknikperspektiv.

Litteratursökningarna avgränsades till att omfatta översiktsartiklar. 47 översiktsartiklar ingår i kartläggningen. Översiktsartiklar används för att ställa samman teman och/eller evidens från ett flertal empiriartiklar. Att avgränsa litteratursökningarna till att bara ta med översiktsartiklar var ett beslut som är viktigt att ha i bakhuvudet för alla som läser denna kartläggning. Kartläggningen är en översikt av översikter. Det gör att det finns en övervikt i kartläggningen av forskning från de områden som arbetar mest med översiktsartiklar. En annan viktig avgränsning är att det enbart är forskning som använder ordet delaktighet ("participation") som inkluderats i kartläggningen. Forskning som handlar om delaktighet men som inte använder det begreppet finns alltså inte med. Vidare avgränsades sökningarna efter översiktsartiklar till att enbart inkludera artiklar på engelska.

Kartläggningen synliggör de utmaningar som finns för forskning om delaktighet. De författare som arbetar utifrån individens perspektiv gör det till övervägande del utifrån den definition av delaktighet som finns i WHO:s Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF. De som däremot närmar sig delaktighet från samhällsperspektiv, med fokus på till exempel social inkludering, delaktighet i samhället och deltagande i arbete, gör detta med olika definitioner. I flera av översiktsartiklarna fanns det inte med någon tydlig definition av delaktighet. Den bild som växar fram är att delaktighet är komplext och

flera av författarna beskriver svårigheter med att använda instrument för att mäta och jämföra olika delaktighetsaspekter. Den geografiska spridningen visar att länder i västvärlden dominerar. Fokus för forskningen har legat på aktivitet och delaktighet, användarmedverkan och deltagarbaserad forskning, delaktighet i fritidsaktiviteter, delaktighet i fysisk aktivitet och sport, delaktighet i samhället, delaktighet på arbetsplats, arbetsmarknad eller delaktighet i andra sammanhang, instrument för att mäta delaktighet, livskvalité, social inkludering samt teknik och design kopplat till delaktighet. De flesta av de granskade artiklarna berör omgivningsfaktorer på ett eller annat sätt och flertalet av dem berör mer än en typ av omgivningsfaktorer. Endast två artiklar har med någon form av användarmedverkan i arbetet med översikten. I den mån teknik- och designperspektiv finns med i översiktsartiklarna gör de det i första hand utifrån ett socialt sammanhang. Fokus ligger i första hand på människan och människans roller snarare än på tekniken och teknikens roller eller hur teknik och människa tillsammans kan stödja individen.

Resultat och slutsatser i översiktsartiklarna presenteras i form av åtta teman: användarmedverkan och deltagarbaserad forskning, instrument för att mäta delaktighet, metodologiska aspekter, otydlighet och inkompatibilitet, policy, relationer och roller, stödjande och hindrande faktorer, samt teknik och design. För vart och ett av de olika teman ovan redovisas även det som författarna av översiktsartiklarna lyft fram som behov av fortsatt forskning. Sett ur ett teknik- och designperspektiv framstår ett antal trådar som extra intressanta att arbeta vidare med. Det blir tydligt att det behövs mer forskning om delaktighet som tar avstamp i samhällsperspektiv såsom levnadsvillkor, social inkludering och attityder, som motvikt och komplement till den stora individorienterade dominansen. Det är även angeläget med mer forskning som försöker att kombinera individ- och samhällsperspektiv på delaktighet. Utifrån en sådan skulle området kunna få en begrepps- och teoribildning som möjliggör växelverkan mellan individ- och samhällsperspektiv på delaktighet och en fruktbar kombination av de båda. Till ett sådant kombinerat perspektiv bör även ett kvalificerat teknik- och designperspektiv adderas. En lämplig kandidat att börja med kan vara

Universell utformning och delaktighet. Vad betyder Universell utformning sett ur individens respektive samhällets perspektiv? Det behövs mer delaktighetsforskning med inriktning på vardag och familjeliv. Det finns också få studier som fokuserar på hur individer erövrar delaktighet över tid och på andra longitudinella aspekter. Vad innebär det för individen att växa upp i ett mer öppet och inkluderande samhälle? Ett par av artiklarna tar upp delaktighet som process snarare än som slutresultat eller tillstånd och att det behövs mer kunskap om hur sådana processer ser ut. Slutligen blir det ganska uppenbart i resultaten från kartläggningen att användarmedverkan i arbete med översiktsartiklar om delaktighet kan vidareutvecklas.

Nyckelord: delaktighet, funktionshinder, kartläggning, design, teknik.

1 Inledning

Denna kartläggning handlar om begreppet *Delaktighet* (Bülow, Persson Thunqvist, & Sandén, 2012; Granlund, 2013; Gustavsson, 2004; Hansson & Nordmark, 2015; Melin, 2013; Molin, 2004; Szönyi & Söderqvist Dunkers, 2012; Tideman, 2015; Wilder & Axelsson, 2013), som under de senaste årtiondena har intagit en alltmer central ställning inom funktionshinderområdet. Det utgör idag en viktig del i både styrdokument och forskning som rör möjligheter för personer med funktionsnedsättningar att delta i och bidra till samhället. För de allra flesta har delaktighetsbegreppet en betydande personlig vinkel, men det är samtidigt ett begrepp som berör både individ och samhälle. Begreppet används hela vägen från individuell nivå till nationella och internationella nivåer.

Delaktighet är ett mångfasetterat begrepp som används inom många olika forskningstraditioner och sammanhang. Molin (2004) beskriver delaktighetsbegreppets många innebörder och hur begreppet kan användas i vetenskapliga sammanhang. Några av de aspekter av begreppet delaktighet som han för fram är:

- Minimal och maximal/full delaktighet, dvs. delaktighet sedd som en dimension med ytterändar
- Upplevd/subjektiv delaktighet kontra faktisk/objektiv delaktighet
- Delaktighet på individnivå (mikro) respektive delaktighet på samhällsnivå (makro)
(ibid.)

Molin (ibid.) beskriver delaktighet som ett *samspel* mellan individen och dennes omgivning. Delaktighet har med andra ord en aktivitets-/processkaraktär. I sin analys belyser han ett antal delkomponenter i delaktighetsbegreppet, där bland annat *formell och informell tillhörighet* ingår. Med formell tillhörighet avses till exempel rätten att gå i skola medan informell tillhörighet innebär en känsla av att vara accepterad. Andra delar är *engagemang, autonomi, makt* och *interaktion*. Samtliga dessa är kopplade till den centrala delkomponenten *aktivitet*.

Janson (2004) för fram sex aspekter som alla utgör olika delar av begreppet delaktighet. Av dessa är tre individuellt upplevda (subjektiva aspekter): autonomi, acceptans och engagemang, medan tre är observerbara (objektiva aspekter): tillhörighet, tillgänglighet och samhandling. För tillämpning av Jansons begreppsdefinition, se Szönyi och Söderqvist Dunkers (2012) och Melin (2013).

I Förenta Nationernas Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar (CRPD), som Sverige ratificerade år 2008, uttrycks konventionsländernas åtagande att garantera individen förutsättningar för delaktighet. Ett exempel är Artikel 19 "Rätt att leva självständigt och att delta i samhället" i CRPD, där det står:

"Konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället". (United Nations, 2006)

CRPD handlar till stor del om individens möjligheter och förutsättningar att delta i samhället, alltså det som ofta samlas under begreppet *tillgänglighet*. Att förutsättningarna finns innebär dock inte per automatik att delaktighet uppstår. Tillgänglighet är med andra ord nödvändig men inte tillräcklig i sig för delaktighet. Bodil Jönsson ger följande beskrivning av förhållandet mellan tillgänglighet och delaktighet: "[D]elaktighet är inget enkelt fenomen. Det är inget man kan kräva och inte heller något man kan få. Delaktighet måste erövas. Du måste själv vara aktiv eftersom delaktighet förutsätter att man är (minst) två om den. Det enda som du förbehållslöst kan kräva är goda förutsättningar för delaktighet" (Jönsson, 2016).

Delaktighetsbegreppet har också fått en viktig roll i Världshälsoorganisationens (WHO)¹ (ICF) (WHO, 2001). I ICF definieras delaktighet som ”en individs engagemang i livssituationer”. Ambitionen bakom ICF är att den ska erbjuda ett standardiserat språk för funktionstillstånd och funktionshinder i förhållande till hälsa. ICF kom år 2001 och har sedan dess fått en tämligen stor spridning inom funktionshinderområdet, inte minst inom de mer hälso- och sjukvårdsinriktade delarna av området. I Sverige finns en omfattande forskning om delaktighet baserad på ICF, bland annat inom forskningsprogrammet CHILD².

Det har gått mer än femton år sedan ICF kom ut i sin första version och mer än tio år sedan CRPD kom. Under tiden har Sverige fått en Myndigheten för Delaktighet (MFD³) och det är på uppdrag av MFD som denna kartläggning är utförd. Bakgrunden till uppdraget var en önskan från MFD att få en bild av kunskapsläget och vilka behov av forskning som finns när det gäller delaktighet, dvs. inom det område de är tänkta att verka inom. Vid arbetet med kartläggningen har samtal förts med företrädare för Myndigheten för Delaktighet kring omfattning, upplägg, huvudsakligt fokus, centrala inklusionskriterier och nyckelbegrepp utifrån MfD:s instruktion⁴. Instruktionen är ett dokument som beskriver myndighetens uppdrag.

Kartläggningens resultat kan diskuteras ur många perspektiv. En av de tankar som funnits med från första början har varit att i diskussionen av kartläggningens resultat ha ett särskilt fokus på design- och teknikperspektiv. De två huvudsakliga anledningarna till detta var att : 1) designperspektiv utgör en bärande del av FN:s Konvention om rättigheter

¹ [Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa](#)

² Se <http://ju.se/forskning/forskningsinriktningar/child.html>

³ Se <http://www.mfd.se>

⁴ Länk till Myndigheten för Delaktighets instruktion (SFS 2014:134): <http://www.mfd.se/nyheter/nyheter-2014/instruktion-for-myndigheten-for-delaktighet/>

för personer med funktionsnedsättningar (United Nations, 2006), där bland annat Universell utformning lyfts fram som huvudstrategi för bygget av ett öppet och inkluderande samhälle och 2) förutsättningarna för delaktighet är invävda i samspelet mellan människa och teknologi och bär därmed med sig tydliga drag av design och designtänkande (Hedvall & Jönsson, 2015).

1.1 Syfte

Syftet med denna kartläggning är att i tillgänglig form beskriva och analysera den forskning om delaktighet som genomförts inom funktionshinderområdet och de kunskapsbehov som forskare har pekat på samt att därtill föra en framåtblickande diskussion med särskilt fokus på design- och teknikperspektiv.

1.2 Målgrupper

Målgrupp för kartläggningen i sig är alla som av någon anledning har ett intresse av att få en överblick av kunskapsläge och kunskapsluckor när det gäller delaktighetsforskning inom funktionshinderområdet, exempelvis yrkesverksamma, forskare, anhöriga och personer som har en funktionsnedsättning.

Målgrupp vid sökning av litteratur var personer med funktionsnedsättningar. Inga åldersmässiga avgränsningar gjordes.

1.3 Frågeställningar

Övergripande frågeställning

- Vilken kunskap och vilka forskningsbehov finns angående delaktighet för personer med funktionsnedsättningar?

Delfrågor

- Hur har begreppet delaktighet definierats och använts inom forskningen?
- Vad har översiktsartiklar om delaktighet haft som fokus?
- På vilka sätt finns olika deltagarbaserade perspektiv med i översiktsartiklarna?
- Vad säger forskningen om vilka faktorer som hindrar eller stödjer delaktighet?
- På vilka sätt finns design- och teknikperspektiv med i översiktsartiklarna?
- Vilka kunskapsluckor angående delaktighet har forskare lyft fram?

2 Metod och genomförande

I avsnittet nedan beskrivs kartläggningens metodologiska utgångspunkter och hur den är upplagd och genomförd.

2.1 Metodologiska utgångspunkter

Det vanligaste sättet att genomföra översikter av forskning är i form av så kallade systematiska litteraturoversikter. De är i regel utformade för att svara på en väl avgränsad fråga och många av dem innehåller också ett steg där artiklarna som ingår i översikten evidensgraderas, till exempel för att undersöka vilket vetenskapligt stöd det finns för en viss behandlingsmetod. Under de senaste tio åren har det vuxit fram ett sätt att göra översikter kallat "scoping methodology" (Arksey & O'Malley, 2005). Dessa går inte på djupet i en snäv fråga eller undersöker evidens. De är istället avsedda för att kartlägga forskningen inom ett område och är snarare till för att ringa in relevanta frågeställningar än att besvara dem. Ett sådant metodologiskt upplägg används ofta vid litteratur- och forskningsöversikter när ett forskningsområde är komplext eller har otillräcklig gemensam etablerad begreppsbildning och grad av publicerad forskning. Vid arbete med scoping-studier ingår ofta även användarmedverkan, ibland under hela processen och ibland i form av avstämning och konsultationer på slutet. Scoping-studier anses särskilt lämpade för att kartlägga ett område och identifiera gap i forskningen (Daudt, van Mossel, & Scott, 2013; Levac, Colquhoun, & O'Brien, 2010). Daudt et al föreslår följande definition av studier av scopingkaraktär:

"Scoping studies aim to map the literature on a particular topic or research area and provide an opportunity to identify key concepts; gaps in the research; and types and sources of evidence to inform practice, policymaking, and research" (Daudt et al, 2013).

I detta fall valdes scoping-metodologin eftersom delaktighetsområdet är komplext, både i praktiken och i forskningssammanhang. Det saknas en

gemensam definition av vad delaktighet innebär (Hästbacka, Nygård, & Nyqvist, 2015) och kartläggningen har en mycket bred ansats, bredare än de flesta andra studier. En så stor bredd för med sig både fördelar och nackdelar men var nödvändig för att kunna fånga rådande kunskapsläge och forskningsbehov gällande delaktighet.

2.2 Avgränsningar

Tidigt i kartläggningsprocessen fattades ett beslut att enbart inkludera översiktsartiklar i kartläggningen. De inledande prov-sökningarna efter litteratur hade då visat sig ge ett alltför stort antal träffar för att kunna hanteras inom ramen för kartläggningen. Att avgränsa litteratursökningarna till att bara ta med översiktsartiklar av olika slag var ett beslut som är viktigt att ha i bakhuvudet för alla som läser denna kartläggning. En annan viktig avgränsning är att det enbart är forskning som använder ordet delaktighet (participation) som inkluderats i kartläggningen. Forskning som handlar om delaktighet men som inte använder det begreppet finns alltså inte med i kartläggningen. Vidare avgränsades sökningarna efter översiktsartiklar till att enbart inkludera artiklar på engelska. (Se även diskussion av begränsningar i avsnitt 5, Diskussion.)

2.3 Förförståelse

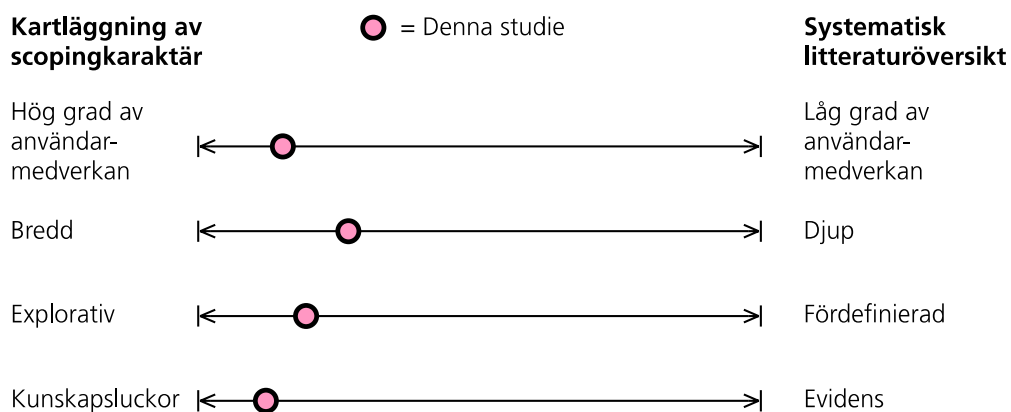
Vid värdering av kvalitativa studier framförs ibland vikten av att forskarens eget perspektiv kommer fram (Dixon-Woods et al, 2006). En forskare är skolad i en tradition och denna kan skilja sig ganska kraftigt åt om man jämför samhällsvetenskap, teknik och medicin. Det ger ett tränat öga för vissa perspektiv och påverkar vad forskaren får syn på i materialet och vilka teman som utmärker sig. Det för också med sig att alla forskare har "vita fläckar", dvs. perspektiv de inte är lika tränade i att få syn på och resonera om. Det är dock alltför sällan som forskarens eget perspektiv redovisas, både vid ordinär forskning och vid sammanställning av översikter.

I en kartläggning går det inte att bortse från den påverkan som kartläggaren själv har. I mitt fall handlar det om att jag har min bakgrund som ingenjör och designer och arbetar på Institutionen för designvetenskaper vid Lunds Tekniska Högskola. Bakgrunden påverkar både hur jag ser på delaktighet och vad jag får syn på angående delaktighet. Till saken hör också att jag själv har en funktionsnedsättning och använder rullstol sedan snart trettio år tillbaka. Alla mina egna erfarenheter av funktionshinder, tillgänglighet och delaktighet genom åren bidrar i stort och smått till hur jag ser på delaktighet.

Med anledning av denna kartläggnings kvalitativa karaktär redovisar jag därför mitt eget perspektiv. Även om Inriktningen på arbetet till större del varit aggregerande snarare än tolkande (Dixon-Woods et al, 2006) så bär upplägg, genomförande, analyser och slutresultat en prägel av att min huvudtillgång finns inom design- och teknikforskning. Det är också huvudanledningen till det särskilda fokus som kartläggningen har på teknik och design, vilket tydligast framträder i diskussionen av kartläggningens resultat.

2.4 Upplägg av kartläggningen

Efter att inför och under kartläggningen ha läst ett 100-tal översiktsartiklar av varierande karaktär och kvalitet framträder en bild som kan ses som ett kontinuum med kartläggning och systematisk översikt i respektive ytterända (se Figur 1).

Figur 1. En översikt av några av skillnaderna mellan en systematisk litteraturoversikt och dess syfte, jämfört med en kartläggning av scopingkaraktär.

Bilden ovan är ett sätt att försöka beskriva denna kartlägnings läge i förhållande till de olika typerna av översikter (se Figur 1). I jämförelse systematiska litteraturoversikter skiljer sig denna kartläggning framför allt på tre sätt:

- Den har en öppnare början och är i sin helhet mer explorativ. På det hela taget ligger denna översikt mer på tvären än på djupet. Fokus är inte i första hand att komma upp med svar på en väl avgränsad frågeställning utan att genom att verka på tvären över kunskapsområdet belysa fasetter på delaktighet i en sammanhållen bild. Fördelen med ett sådant tvärsnodande är att mönster och luckor kan bli tämligen framträdande, vilket är i linje med syftet för kartläggningen.

- b) Den har en högre grad av användarmedverkan än många andra studier. Arksey och O'Malley (2005) poängterar vikten av att involvera användare/brukare/intressenter redan i tidiga skeden av en kartläggning. I samband med definiering av söktermer för denna studie genomfördes tre workshoppar som ligger till grund för sökningen. Därefter har diskussionsseminarier genomförts halvvägs genom kartläggningen samt på slutet av den.
- c) Den har en högre grad av manuella sökningar som komplement till huvudsökningen. Detta beror i första hand på två saker: Den stora bredden förde med sig ett beslut att begränsa sökningarna till titlarna, vilket innebar en risk att missa viktiga publikationer. Det finns en eftersläpning i översikter och kartläggningar som gör att de senaste ett-två åren inte finns med i underlaget. För att kompensera för dessa begränsningar utfördes manuella sökningar genom snöbollsurval, manuella sökningar på kombinationer av sökorden från huvudsökningen, samt sökning på strategiskt utvalda nyckelforskare, -organisationer och -journaler.

Mot bakgrund av ovan strukturerades kartläggningen enligt följande upplägg:

- Syfte och övergripande frågeställning definierades inför sökning av litteratur.
- I ett första steg ("Steg 1") genomfördes en bred avsökning av litteratur baserat på svenska och engelska. Denna genomfördes som en kombination av sökning av både grålitteratur och publicerad forskning. Syftet var att få en överblick över mängder och proportioner när det gällde de olika begrepp och sökresultat kopplade till delaktighet. Sökningarna kombinerades med workshoppar med personer inom funktionshinderrörelsen samt forskare inom funktionshinderområdet.
- Det första steget resulterade i ett antal begrepp som användes vid sökning av vetenskaplig litteratur samt ett mindre antal rapporter och andra publikationer som ansågs vara intressanta att ha med i den vidare analysen.

- I steg nummer två ("Steg 2") genomfördes den stora huvudsökningen och även huvuddelen av analysen.
- Som ett tredje steg ("Steg 3") genomfördes ett flertal manuella sökningar på strategiskt utvalda nyckelforskare, -organisationer och -journaler.

2.5 Identifiering av litteratur

I tabell 1 nedan finns en översikt av de sökstrategier som har tillämpats i Steg 1, 2 och 3. Syftet med det första steget var att få en överblick över mängder och proportioner samt att genomföra sökordsworkshopar för att definiera sökord som kunde ligga till grund för steg 2. I Steg 2 gjordes själva huvudsökningarna. Resultaten från Steg 2 redovisas i Avsnitt 3 och 4 nedan. Referenser från Steg 3 utnyttjas i introduktionen, metod-delen och i diskussionkapitlet.

Tabell 1. Översikt över de tre sökstrategier som ligger till grund för forskningsöversikten.

	Steg 1, definition av sökord	Steg 2, huvudsökning	Steg 3, kompletterande sökningar
Språk	Svenska + Engelska	Engelska	Svenska + Engelska
Urval	Forskningslitteratur samt "grå litteratur" ⁵ publicerad mellan 2001 och 2016	Vetenskapligt granskade översiktsartiklar publicerade mellan 2001 och 2016	Vetenskapligt granskade forskningsartiklar publicerade mellan 2001 och 2016
Databaser	Libris, DiVA, Google Scholar	LUBSearch	Google Scholar + LUBSearch
Verktyg	DEVONagent ⁶ , DEVONthink ⁵ , Mendeley ⁷	Mendeley ⁶ , Nvivo ⁸	Mendeley ⁶
Sökningar	Sökning på de nyckelbegrepp som identifierats i MfD:s instruktion. Provsökningar för bedöma mängder och hanterbarhet. Genomförande av sökords-workshopar.	Sökning på de begrepp som framkommit i samtal med MfD:s representanter samt genomförda workshopar. (Den fulla söksträngen finns i metodbilagan.)	Tre sätt att söka: 1) Snöbollsurval baserat på resultaten från steg 2 2) Manuella sökningar på kombinationer av sökorden i steg 2 3) Sökning på strategiskt utvalda nyckelforskare, -organisationer och -journaler
Ämnesordslistor (metodbilaga)	KI:s översättning av MeSH	MeSH, ERIC, SocINDEX	MeSH, ERIC, SocINDEX

⁵ "Publikationer som inte har kvalitetsgranskats av ett förlag, till exempel myndighetsrapporter.", ur SBU:s metodbok, <http://www.sbu.se/metodbok>

⁶ <http://www.devontechnologies.com>

⁷ <https://www.mendeley.com>

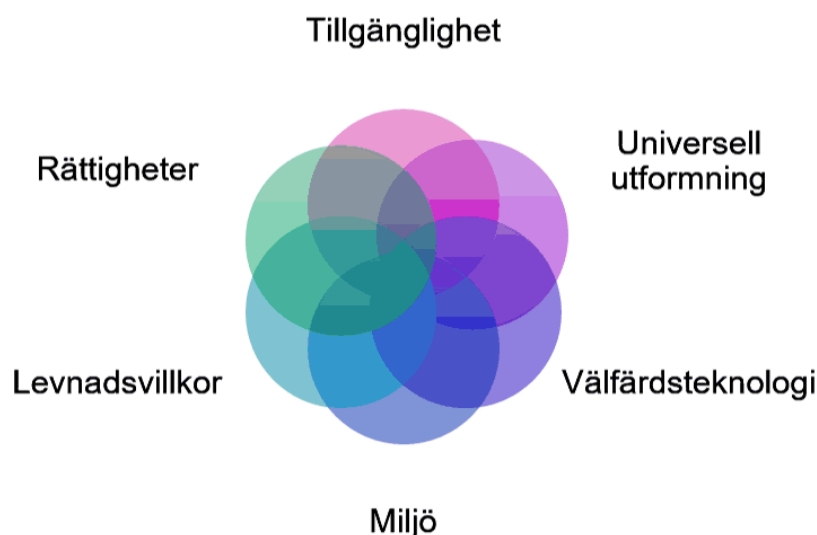
⁸ <http://www.qsrinternational.com>

2.5.1 Identifiering av litteratur, steg 1 definition av sökord

De inledande sökningarna baserades på de begrepp som identifierades i Myndigheten för Delaktighets instruktion. Begreppen utgjorde en startpunkt för kartläggningens första steg. För att få med olika aspekter på delaktighetsbegreppet arrangerades också inledande workshopar med funktionshinderrörelsen och forskare inom funktionshinderområdet i syfte att fånga relevanta sökbegrepp kopplade till delaktighet.

Utöver begreppet delaktighet identifierades följande söktermer i MFD:s instruktion: tillgänglighet, universell utformning, välfärdsteknologi, miljö, levnadsvillkor, rättigheter, personer med funktionsnedsättning (se Figur 2).

Söktermerna angav huvudinriktningen och utgjorde inklusionskriterier för litteratursökningarna i steg 1. Utöver dessa användes tilläggstermer för att fånga synonymer och närliggande begrepp. Exempelvis kompletterades sökningar inriktade på universell utformning med sökningar på design för alla och inkluderande design.

Figur 2. Översikt över kartläggningens fokus i Steg 1 definition av sökord.

Sökningar gjordes på svenska och engelska söktermer. I de fall inte direkta översättningar fanns, som till exempel i fallet välfärdsteknologi, användes närliggande begrepp. För sökningarna i steg 1 användes verktyget devonAGENT i kombination med devonTHINK. Syftet med sökningarna var att snabbt få en överblick över mängder och proportioner när det gällde de olika begreppen samt att göra en inledande snabb "screening" av sökträffarna.

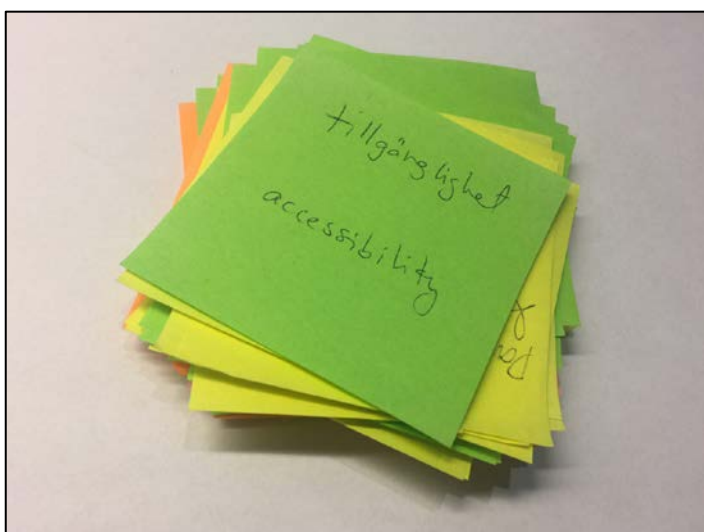
DevonAGENT söker igenom sidor och filer och följer upp länkar, adresser med mera som det hittar. I sökningarna följdes länkar i upp till fem nivåer. Sökningarna kördes automatiskt varje timma i en vecka. Redan funna sökträffar sparades och efterhand som nya sökträffar hittades lades även dessa till, vilket gjorde att ett ganska stort antal sökträffar "vaskades" fram av programmet. Varje sökträff som devonAGENT fann exporterades som en PDF-fil till devonTHINK. Det gjorde att det gick mycket snabbt att gå igenom sökträffarna.

Skärmbilden nedan visar antalet sökträffar vid tidpunkten när sökningarna avslutades (Figur 3).

Term	Antal träffar
"Universal Design"	1608
delaktighet	535
delaktighet funktionshinder	699
delaktighet fu...nsnedläggning	757
delaktighet inklu*	441
delaktighet levnadsvillkor	421
delaktighet miljö*	719
delaktighet rättighet*	610
delaktighet tillgänglig*	1012
participation accessibility	5110
participation disabilit*	5552
Universal Design	5721
universell utformning	797
välfärdsteknik	100
välfärdsteknologi	305

Figur 3. Skärmbild som visar fördelningen och antalet träffar på de begrepp som användes i de inledande sökningarna.

Parallellt med de inledande sökningarna genomfördes tre workshoppar i syfte att få en bredare bild av vilka begrepp som används vid sökningar om delaktighet. Deltagarna i workshopparna var forskare, engagerade i funktionshinderrörelsen och arbetande på Myndigheten för Delaktighet. Deltagarförteckning för workshopparna finns i metodbilagan.

Figur 4. Foto på Postit-lapparna från workshopparna.

Deltagarna fick genomföra en övning, där de ombads att skriva ner sökningar på PostIt-lappar. "Om du skulle söka efter delaktighet, vad skulle du söka efter då? Vilka begrepp och sökningar skulle du använda på svenska och engelska?". Deltagarna skrev en PostIt-lapp per sökning, vilket sammanlagt resulterade i 103 lappar med en eller flera söktermer per lapp. Den slutliga söksträngen bygger till stor del på de begrepp som kom fram i övningarna på workshopparna. Söktermerna som kom fram i workshopparna var de i särklass viktigaste resultaten från Steg 1 och kom att ligga till grund för sökningarna i Steg 2. (Se metodbilagan för deltagare och urval.)

2.5.2 Identifiering av litteratur, steg 2 huvudsökning

De initiala sökningarna och workshopparna med funktionshinderrörelsen och forskare inom funktionshinderområdet resulterade i en rad begrepp.

Tabell 2 nedan beskriver resultaten från Steg 1 genom att koppla de engelska söktermerna till de svenska begrepp som identifierades i Myndigheten för Delaktighets instruktion (se Tabell 2).

Tabell 2. Visar en översikt över de begrepp som kom fram i sökningar och workshopar i Steg1 och hur kopplingen mellan svenska och engelska såg ut. Söktermer med en asterisk (*) på slutet innebar att alla varianter på ordet ingick i sökningen.

Begrepp i MFD:s instruktion	Engelska söktermer
Delaktighet	Participa*, Engagement, Involvement, Inclusion, Integration, Exclusion
Personer med funktionsnedsättning Äldre	Disabilit*, Disabled, Impairment, Impaired, Retarded, Older People, Elderly, Aged, Challenged, Disablement, User, Handicap, Special needs, Vulnerable, Self, Identity, Disorder*, Recipient*, Movement, Organisation, Organization, Independent living, Social marginality
Tillgänglighet Universell Utformning	Accessibility, Universal Design, Inclusive Design, Design for All, Barrier-free design, Access, Standard, Design, Innovation, Development, Sustainability, Sustainable
Välfärdsteknologi	Welfare, Technolog*, Assistance, Assistive, Service, Process, Interact*, Communicat*
Miljö	Environment, Group, Society, Social, Peer, Situation*, Activit*, Immersion, Functioning, ICF, Work, School, Leisure, Everyday
Levnadsvillkor	Condition*, Prerequisite*, Expectation*, Life, Lives, Living, Health, Quality of Life
Rättigheter	Right*, CRPD, Equal*, Belonging, Citizen*, Power, Empowerment, Discrimination, Ableism, Structural, Democratic, Democracy, Influence*, Impact*, Autonomy, Self determination, Freedom, Initiative, Representation, Justice, Injustice, Ethics, Decision*, Say, Responsibilit*

På nästa sida ses en översiktstabell på hur söksträngen utformades (se tabell 3). Sökningarna genomfördes i Lunds Universitets sökmotor LUBSearch, som söker i fler än 300 olika databaser. Genom att sökningen gjordes i LUBSearch konstruerades inte separata söksträngar per databas. De söktermer som hade en asterisk (*) på slutet innebar att alla varianter på ordet ingick i sökningen. Ett exempel: "Participa*" gav träffar på samtliga ord som börjar på participa, det vill säga ord som participation, participative och participating. Själva söksträngen finns i sin helhet i metodbilagan.

Tabell 3. Visar en översikt av utformningen av sökningen i Steg 2.

Survey* OR Review* OR Scoping

AND

Participa* OR Engagement OR Involvement OR
Inclusion OR Integration OR Exclusion

AND

Disabilit* OR Disabled OR Impairment OR Impaired OR Retarded OR Older People OR
Elderly OR Aged OR Challenged OR Disablement OR User OR Handicap OR Special needs
OR Vulnerable OR Self OR Identity OR Disorder* OR Recipient* OR Movement OR
Organisation OR Organization OR Independent living OR Social marginality

AND

Accessibility OR Universal Design OR Inclusive Design OR Design for All OR Barrier-free design OR Access OR Standard OR Design OR Innovation OR Development OR Sustainability OR Sustainable	Welfare OR Technolog* OR Technological OR Assistance OR Assistive OR Service OR Process OR Interact* OR Communicat*	Environment OR Group OR Society OR Social OR Peer OR Situation* OR Activit* OR Immersion OR Functioning OR ICF OR Work OR School OR Leisure OR Everyday	Condition* OR Prerequisite* OR Expectation* OR Life OR Lives OR Living OR Health OR Quality of Life	Right* OR CRPD OR Equal* OR Belonging OR Citizen* OR Power OR Empowerment OR Discrimination OR Ableism OR Structural OR Democratic OR Democracy OR Influence* OR Impact* OR Autonomy OR Self determination OR Freedom OR Initiative OR Representation OR Justice OR Injustice OR Ethics OR Decision* OR Say OR Responsibilit*
OR	OR	OR	OR	

Tabellen nedan visar en översikt av de databaser som gav flest sökträffar.

Tabell 4. Sökresultatet för de databaser som gav störst antal träffar.

Leverantör	Antal träffar
PsycINFO	106
CINAHL Complete	101
Scopus®	82
Social Sciences Citation Index	64
Science Citation Index	54
ScienceDirect	46
MEDLINE	33
ERIC	18
SocINDEX with Full Text	16

2.5.3 Identifiering av litteratur, Steg 3 kompletterande sökningar

I detta steg tillämpades tre sätt att söka litteratur på:

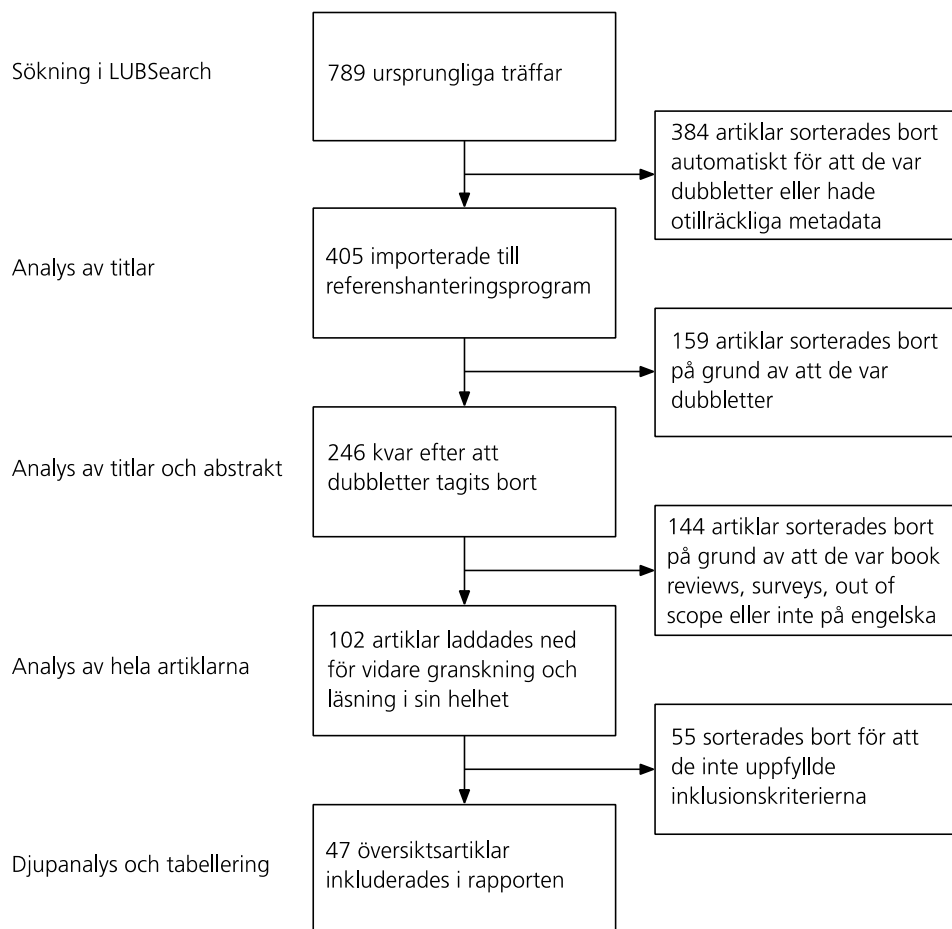
1. Snöbollsurval baserat på de artiklar som finns med i resultaten från steg 1
2. Manuella sökningar på kombinationer av sökorden i steg 2
3. Sökning på strategiskt utvalda nyckelforskare, -organisationer och -journaler.

Referenser från detta steg utnyttjas i första hand i introduktionen, metoddelen och i diskussionskapitlet. De används med andra ord inte i resultatdelarna som redovisas i avsnitt 3 och 4.

2.6 Processteg för hantering av sökresultat

Huvudsökningen i Steg 2 resulterade i 789 träffar. Processen för att hantera sökresultaten skedde i flera steg. Genomgången av artiklarna i sökresultatet beskrivs i punkterna nedan och i översikt bilden på nästa sida (Figur 5).

- Den ursprungliga sökningen gav 789 träffar. 384 sorterades bort automatiskt för att de var dubletter eller hade otillräckliga metadata. Resterande 405 sökträffar importerades till referenshanteringsprogram och ytterligare 159 dubletter sorterades bort.
- 246 artiklar återstod men 144 artiklar sorterades bort efter en analys av titlar och abstrakt. Artiklar sorterades också bort på grund av att de var book reviews, surveys, out of scope eller inte på engelska.
- 102 artiklar återstod, därefter sorterades ytterligare 55 artiklar bort efter analys. De flesta av dessa artiklar sorterades bort för att de inte handlade om personer med funktionsnedsättningar och därmed inte uppfyllde inklusionskriterierna. Anledningen var att orden "elderly" och "user" ingick i söksträngen.
- Inga översiktsartiklar som handlade om delaktighet och som hade personer med funktionsnedsättningar som målgrupp sorterades bort. Nu återstod 47 översiktsartiklar, som alla inkluderades i rapporten.

Figur 5. Beskrivning av bearbetning av sökresultat.

2.7 Referensgrupp

Under arbetets gång arrangerades möten och diskussionsseminarier med funktionshinderrörelsen och forskare inom funktionshinderområdet i syfte att berika och förankra arbetet med kartläggningen. I de inledande skedena var dessa möten viktiga för inriktning och avgränsning genom diskussion av begrepp som kunde användas som söktermer. En avstämningspunkt med avsiktligt utvalda referenspersoner förlades till mitten av processen och ytterligare en avstämning skedde mot slutet av processen. Diskussionsseminarier med Myndigheten för Delaktighet genomfördes när litteratursökningarna var genomförda och huvuddragen i kartläggningen började ta form samt mot slutet, då ytterligare ett seminarium arrangerades för att diskutera resultaten från kartläggningen. I slutskedet av arbetet arrangerades också ett seminarium med ett par personer som är engagerade i funktionshinderrörelsen, i syfte att få deras perspektiv på det som kommit fram och diskuteras i kartläggningen.

Sammanlagt arrangerades tre seminarier med personer från funktionshinderrörelsen, tre seminarier med Myndigheten för Delaktighet och två seminarier med Certec. LTH. Antalet deltagare i seminarierna var mellan två och tio. Utöver detta arrangerades tre sökords-workshopar i samband med Steg 1 av arbetet med kartläggningen. (Lista med deltagarna vid workshoparna finns i metod-bilagan.)

3 Resultat från litteratursökningar

Nedan presenteras resultatet från litteratursökningarna och hur dessa analyserats. Denna är indelad i sektionerna 3.1-3.5 och innehåller en sammanställning av hur begreppet delaktighet har använts, fokus för tidigare forskning, geografisk spridning, typ av litteraturöversikt och omgivningsfaktorer. I nästa avsnitt, Avsnitt 4, presenteras en fördjupad analys av resultat, slutsatser och forskningsbehov som framkommer i de översiktsartiklar som ingår i kartläggningen.

Tabulering och tematisk analys

De 47 översiktsartiklar som inkluderades i kartläggningen lästes igenom flera gånger. Som ett led i genomgången systematiserades artiklarna i en översiktstabell (se bilaga 7.3 sid 88). När denna tabell var klar importerades den till analysprogrammet NVivo⁹. Därefter gjordes en analys där innehållet först kodades utifrån frågeställningarna och sedan genomfördes en fördjupad analys av de resultat, slutsatser och forskningsbehov som lyfts fram i översiktsartiklarna.

3.1 Användning av begreppet delaktighet

Detta avsnitt beskriver hur författarna till översiktartiklarna definierar begreppet delaktighet. Av artiklarna framgår att det finns en ganska tydlig vattendelare: de som använder sig av den definition av delaktighet som finns i ICF (Socialstyrelsen, 2001) och de som inte gör det (se Tabell 5). Dessutom är det en förhållandevis stor andel av artiklarna som inte har en tydlig definition av vad de menar med ”delaktighet”.

⁹ <http://www.qsrinternational.com>

Tabell 5. Översikt av hur delaktighet definierats i de 47 översiktsartiklarna

Definition av delaktighet	Antal
Enligt ICF	16
Annan definition än den som finns i ICF	12
Ingen tydlig definition av delaktighet	19

Av de 47 artiklar som ingick i Steg 2 använde sig 16 st av ICF:s definition av delaktighet, det vill säga ”en persons engagemang i en livssituation” (Socialstyrelsen, 2001). 12 artiklar innehöll en annan definition av delaktighet än den som finns i ICF. Det fanns likheter mellan definitionerna i ett par artiklar men i övrigt skiljde de sig åt ganska kraftigt. 19 artiklar innehöll inte någon tydlig definition av delaktighet. Nedan finns en genomgång av de 12 artiklar som *inte* använder sig av ICF:s definition.

Flera olika engelska begrepp används för att definiera och beskriva delaktighet. Enligt Benton et al (2015) omfattar definitioner av begreppet delaktighet (”participation”) ofta flera olika intressen och innehåller något inslag av beslutsfattande som rör ens eget liv eller livet tillsammans med andra där man bor. Enligt dem är beslutsfattandet en viktig del i delaktighet.

Delaktighet i samhället (”community participation”) definieras av Chang et al (2013) som aktivt deltagande i aktiviteter som är sociala och sker utanför hemmet eller är kopplat till en roll som inte rör hemlivet.

Hästbacka et al (2015) arbetar utifrån delaktighet i samhället (”societal participation”), med fokus på delaktighet i olika samhällskontexter, såsom arbetsmarknad och civilsamhället.

Även Verdonshot et al (2009) har ett snarlikt fokus på delaktighet. Enligt dem kan delaktighet definieras som personers genomförande av handlingar inom aktiviteter i sociala livsdomäner. De lyfter fram fyra

domäner, bland annat baserade på ICF: hemliv, mellanmänniskt liv, viktiga livsområden såsom utbildning och arbete, samt samhällsliv.

Howarth et al (2014) lyfter fram processperspektiven på delaktighet. De beskriver social delaktighet ("social participation") som en viktig process som erbjuder möjlighet för individer att vidareutveckla och utöka sina sociala nätverk, till att också omfatta personer utanför hälsa, sjukvård och omsorg. Social delaktighet har därför två viktiga aspekter: att delta i sociala aktiviteter och social kontakt med andra, såsom vänner, anhöriga, och grannar.

I ett par av artiklarna diskuterar författarna definitioner av social inkludering i samband med att de för resonemang om delaktighet. Enligt Bigby (2012) saknas det en tydlig definition av social inkludering ("social inclusion") medan Gaskin (2015) definierar begreppet enligt fem punkter hämtade från Cobigo et al:

- a) En serie med komplexa interaktioner mellan omgivningsfaktorer och personliga egenskaper som skapar möjligheter för
- b) Åtkomst till publika varor och tjänster,
- c) Att åtnjuta värderade och förväntade sociala roller utifrån ens egna val baserat på ens ålder, kön och kultur,
- d) Bli erkänd som en kompetent individ och få förtroende att utföra sociala roller i samhället, och
- e) Att tillhöra ett social nätverk där man får och bidrar med support.

(Cobigo, Ouellette-Kuntz, Lysaght, & Martin, 2012, p. 82), författarens översättning)

Kissow (2013) grundar sin definition av delaktighet ("participation") på kritisk psykologi och beskriver att en person alltid är delaktig och deltar i, bidrar till och förändrar världen. Därför kan en person enligt henne inte vara helt icke-delaktig. Delaktighet är kännetecknande för individens praktik och psykologiska processer. En person expanderar sina

handlingsmöjligheter genom att vidareutveckla sina levnadsvillkor. Tidigare deltagande i sociala praktiker utgör grunden för delaktighet.

Flera författare arbetar med mer avgränsade aspekter av delaktighet. Jivraj et al (2014) fokuserar på medverkan i forskning och ger exempel på moment att delta i och argument för partnerskap i deltagarbaserad forskning. Vidare arbetar Shah and Robinson (2006) med delaktighet som deltagande i utveckling av hälsoteknik i något /några av stadierna: konceptutveckling, design, testning och försök samt implementering.

Tobin et al (2014) studerar social delaktighet ("social participation") från två perspektiv: socialt fungerande ("social functioning") och livskvalitet ("quality of life"). Frankena et al (2015) arbetar med inkluderande hälsovetenskaplig forskning. De definierar delaktighet ("patient participation") i detta sammanhang som aktivt deltagande och för fram konsultation, samverkan och kontroll som tre grundläggande moment i inkluderande forskning.

Sammanfattningsvis var det många – men inte alla – av de författare som hade ett individuellt perspektiv i sin forskning som definierade delaktighet utifrån ICF:s definition, medan de som närmade sig delaktighet från samhällsperspektiv gjorde detta med olika definitioner. Med samhällsperspektiv menas här att artiklarna hade fokus på till exempel attityder, social inkludering, delaktighet i samhället och i olika samhällskontexter. I en ganska stor andel av översiktsartiklarna, nitton stycken, fanns det dessutom inte med någon tydlig definition av delaktighet.

3.2 Fokus för forskning i översiktsartiklarna

I tabellen nedan ses de huvudfokus som artiklarna i kartläggningen har. De handlar om delaktighet i olika delar av livet, metodologiska aspekter, social inkludering samt teknik och design (se Tabell 6).

Tabell 6. Översikt över fokus för artiklarna i kartläggningen.

Fokus	Antal artiklar
Delaktighet i fritidsaktiviteter, fysisk aktivitet eller sport	11
Teknik och design	7
Användarmedverkan och deltagarbaserad forskning	5
Delaktighet i samhället	5
Instrument för att mäta delaktighet	5
Aktivitet och delaktighet	4
Delaktighet på arbetsplats eller arbetsmarknad	4
Livskvalité (Quality of life)	2
Social inkludering	2
Delaktighet i andra sammanhang	2

Ett förhållandevis stort antal artiklar, elva stycken, fokuserar på antingen delaktighet i fritidsaktiviteter, fysisk aktivitet eller sport:

- Fritidsaktiviteter (Anaby et al, 2013; Bult, Verschuren, Jongmans, Lindeman, & Ketelaar, 2011; Kanagasabai, Mulligan, Mirfin-Veitch, & Hale, 2014; Shields, King, Corbett, & Imms, 2014; Tanner, Hand, Toole, & Lane, 2015; Tonkin, Ogilvie, Greenwood, Law, & Anaby, 2014)
- Fysisk aktivitet och sport (Deans, Burns, McGarry, Murray, & Mutrie, 2012; Hutzler, 2003; Kissow, 2013; Sahlin & Lexell, 2015; White, Gonda, Peterson, & Drum, 2011).

Sju artiklar fokuserar på olika aspekter av teknik och design kopplat till delaktighet (Benton & Johnson, 2015; Brandt, Samuelsson, Töytäri, & Salminen, 2011; Campos et al, 2016; Chantry & Dunford, 2010; Chen, 2012; Hammel et al, 2008; Istenic Starcic & Bagon, 2014).

Fem artiklar handlar om delaktighet i samhället, samhällsgemenskaper och samhällslivet (Howarth et al, 2014; Hästbacka et al, 2015; Kjellberg, 2010; Tobin et al, 2014; Verdonschot et al, 2009).

Användarmedverkan och deltagarbaserad forskning är ett tema som finns med i många av artiklarna i kartläggningen. Fem artiklar har det som huvudfokus (Coon et al, 2015; Frankena et al, 2015; Jivraj et al, 2014; Shah & Robinson, 2006; Thilo et al, 2016).

Lika många artiklar, fem stycken, handlar om instrument för att mäta delaktighet (Chang et al, 2013; Chien, Rodger, Copley, & Skorcka, 2014; Eadie et al, 2016; Noonan, Kopec, Noreau, Singer, & Dvorak, 2009; Phillips, Olds, Boshoff, & Lane, 2013).

Fyra artiklar har delaktighet kopplat till arbete och arbetsplats som fokus (Achterberg, Wind, de Boer, & Frings-Dresen, 2009; H. G. Harder, Rash, & Nelson, 2012; Holwerda, Van Der Klink, Groothoff, & Brouwer, 2012; Kuijer, Gouttebarga, Brouwer, Reneman, & Frings-Dresen, 2012).

Aktivitet och delaktighet är huvudfokus för fyra artiklar (Magalhaes, Cardoso, & Missiuna, 2011; Meyer, Karttunen, Thijs, Feys, & Verheyden, 2014; Peurala et al, 2012; Sharfi & Rosenblum, 2014).

Två artiklar har livskvalité som fokus (Dijkers, 2004; Nunnerley, Dunn, McPherson, Hooper, & Woodfield, 2015). Social inkludering är fokus för två artiklar (Bigby, 2012; Gaskin, 2015) medan avslutningsvis två andra artiklar fokuserar på delaktighet i andra sammanhang: exkludering/avstängning från skolan (Parker et al, 2014) samt delaktighet i planering inför sin egen framtid (Bibby, 2012).

3.3 Geografisk spridning

Nedan ses en lista med de länder som författarna representerar (se Tabell 7). I de fall författare från flera länder ligger bakom en artikel har samtliga länder räknats. Den geografiska spridningen spänner över länder på flera olika kontinenter men det framgår tydligt att länder i västvärlden dominerar.

Tabell 7. Geografisk spridning

Land	Antal artiklar
Storbrittanien	8
USA	8
Nederländerna	7
Australien	6
Kanada	6
Finland	4
Sverige	3
Danmark	2
Israel	2
Nya Zeeland	2
Belgien	1
Brasilien	1
Irland	1
Mexiko	1
Norge	1
Schweiz	1
Slovenien	1

3.4 Typ av litteraturöversikt

En genomgång av typ av översikt visade att de flesta av de ingående artiklarna var av typen systematisk litteraturöversikt, följt av kartläggning och narrativ litteraturöversikt.

Tabell 8. Översikt av den typ av litteraturöversikt som artiklarna bygger på.

Typ av översikt	Antal
Systematisk litteraturöversikt	29
Kartläggning (Scoping review)	7
Typ av översikt ej angiven	6
Narrativ litteraturöversikt	3
Integrativ litteraturöversikt	1
Komparativ litteraturöversikt	1
Ej en litteraturöversikt	1

I Tabell 8 anges den typ av litteraturöversikt som författarna har angett i sina artiklar. Systematisk litteraturöversikt och kartläggning (Scoping review) har beskrivits tidigare i kartläggningens metoddel. Ingen av de tre artiklarna som är narrativa litteraturöversikter definierar vad de menar med det. Ej heller författarna till den studie som de anger är en komparativ litteraturöversikt beskriver vad de avser med det. Däremot beskriver Kanagasabai et al. (2014) att en integrativ litteraturöversikt möjliggör att föra samman data från kvantitativa, kvalitativa och mixed methods-studier. En artikel av Coon et al. (2015) var egentligen ingen kunskapsöversikt utan handlade om användarmedverkan i arbete med systematiska litteraturöversikter. Anledningen till att artikeln inte togs bort var att den gav viktiga bidrag till den fördjupade analysen i avsnitt fyra nedan.

3.5 Omgivningsfaktorer

De flesta av de granskade artiklarna berörde omgivningsfaktorer på ett eller annat sätt och flertalet av dem berörde mer än en typ av omgivningsfaktorer (Se Tabell 9).

Tabell 9. Översikt av omgivningsfaktorer i artiklarna.

Omgivningsfaktorer, indelade enligt ICF	Antal
Personligt stöd och personliga relationer	27
Produkter och teknik	24
Service, tjänster, system och policies	22
Attityder	13
Naturmiljö och mänskligt skapade miljöförändringar	13
Ej om omgivningsfaktorer	13

4 Fördjupad analys av artiklarnas resultat, slutsatser och fortsatt forskning

Mängden material som fanns i artiklarna angående resultat, slutsatser och fortsatt forskning var omfattande. Därför gjordes tematiska analyser av det som författarna av artiklarna lyft fram som resultat och slutsatser samt de kunskapsluckor de pekat på. Analyserna gjordes i NVivo och resulterade i sammanlagt 262 noder i en hierarkisk struktur med sammanlagt 1327 referenser till de olika noderna. Resultatet från analyserna var åtta teman som presenteras i bokstavsordning nedan:

- Användarmedverkan
- Instrument
- Metodologiska aspekter
- Otydlighet och inkompatibilitet
- Policy
- Relationer och roller
- Stödjande och hindrande faktorer, samt
- Teknik och design.

Under varje tema presenteras även de kunskapsgap och fortsatt forskning *som artikelförfattarna* lyft fram i sina respektive artiklar.

4.1 Användarmedverkan och deltagarbaserad forskning

Flera författare rapporterar resultat gällande användarmedverkan. Det finns enligt Gaskin (2015) starkt empiriskt stöd för att personer med funktionsnedsättningar vill ha ökad delaktighet i forskning både inom och utanför funktionshinderområdet, till exempel som konsulter eller partners, och att se forskningsresultat omsättas i praktik. Jivraj et al

(2014) rapporterar att graden av användarmedverkan i forskning ökar men att det ganska sällan handlar om att vara en partner i alla forskningens faser.

Coon et al (2015) beskriver att trots att deras projekt, en systematisk litteraturöversikt, var ganska fördefinierat så hade slutanvändarna en stor påverkan på inriktning avseende forskningen i sig och dataanalysen, och även på de resultat de nådde, eftersom dessa kunde grundas i och jämföras med levda erfarenheter. På samma tema rapporterar Frankena et al (2015) att de upplevt en högre kvalitet, validitet och relevans i sin forskning tack vare användarmedverkan. De för fram fyra rekommendationer för inkluderande hälsovetenskaplig forskning: 1) skraddarsy den inkluderande processen till ämne och deltagare, 2) försök att ta höjd för samtliga deltagarnas olika förmågor på förhand, 3) överväg var användarmedverkan bidrar med ökat värde, och 4) erbjud insikt i den inkluderande processen (ibid.).

Benton och Johnson (2015) beskriver i sin artikel en uppsättning rekommendationer för utvecklare och forskare som önskar att involvera personer med funktionsnedsättningar i design av ny teknik och hur dessa processer bör rapporteras: epistemologi, intressenter och deltagare, värderingar och resultat (av användarmedverkan).

Endast två artiklar har med någon form av användarmedverkan i arbetet med översikten (Coon et al, 2015; Hammel et al, 2008). Det finns även sex artiklar som handlar om användarmedverkan men som inte har någon användarmedverkan med i processen.

I en artikel som handlar om olika instrument finns det användarmedverkan med som ett inslag i arbetet med instrumenten, som "content validity" (Noonan et al, 2009).

4.1.1 Fortsatt forskning om användarmedverkan och deltagarbaserad forskning

Enligt Benton och Johnson (2015) behöver framtida forskning fokusera på den designmässiga, sociala och teoretiska kunskap som växer fram i arbete med partipatorisk design och hur denna kunskap kan användas i andra projekt som bygger på partipatorisk design. Bibby (2012) pekar på att det saknas forskning där personer med omfattande funktionsnedsättningar och som använder alternativ och kompletterande kommunikation deltar. Frankena et al (2015) menar att framtida forskning behöver fokusera på hur personer med intellektuella funktionsnedsättningar representeras i forskning, särskilt på hur det går att aktivt engagera personer med omfattande intellektuella funktionsnedsättningar direkt i forskning eller indirekt genom någon annan.

Det saknas enligt Coon et al (2015) riktlinjer och ”best practice” för meningsfull medverkan av användare i arbete med systematiska litteraturöversikter. Metoder för att följa hur användarmedverkan påverkar arbetet med översikter behöver finnas med redan från början av processen. Författarna föreslår också att artikelabstrakt bör innehålla en sektion om användarmedverkan. Även Jivraj et al (2014) är inne på samma linje. De skriver att det behövs större tydlighet angående hur olika partners deltar i projektet ifråga, i vilken omfattning, i vilka roller och vilket ansvar de har i förhållande till andra forskningspartners samt hur deras perspektiv integrerades i beslutfattandet och hur partnerskapet utvärderades. Enligt författarna behövs ett ramverk för utvärdering för partipatorisk forskning.

Shah et al (2006) pekar på tidsaspekter i forskningsprocesser med användarmedverkan. Framtida forskning behöver undersöka de stöd och hinder som finns i de olika faserna av forskningen. Frankena et al (2015) beskriver ett liknande behov och säger att forskningen kan delas in i förberedande, genomförande och slutförande faser. Thilo et al (2016) beskriver särskilt behoven av att involvera användare i idégenerering och konceptutveckling, samt i implementering, marknads- och användningsperspektiv. De skriver att framtida forskning behöver finna

participatoriska sätt att fånga användarnas synsätt, behov, preferenser, förutsättningar och problem.

4.2 Instrument för att mäta delaktighet

Det blir tydligt i artiklarna att det ännu inte finns vad som Noonan et al (2009) beskriver som en gyllene standard för att mäta delaktighet. Istället skiljer sig olika delaktighetsinstrument åt avseende innehåll och hur delaktighet mäts. Därför behöver forskare enligt författarna först avgöra vilken typ av information de behöver angående delaktighet innan de väljer instrument eller kombinationer av instrument.

Författarna rapporterar att inget instrument helt täcker delaktighet

- I samhällsliv och samhällsgemenskap (Chang et al, 2013)
- I arbetsliv och på arbetsplatser (Kuijer et al, 2012)
- Så som det definieras i ICF (Chien et al, 2014; Noonan et al, 2009; Phillips et al, 2013)

Enligt Chien et al (2014) var rekreation och fritidsaktiviteter den vanligast förekommande kateogorin i de 16 instrument de gått igenom medan den minst representerade var mellanmänsklig interaktion och relationer. Många instrument mäter delaktighet i form av engagemang ("involvement") som ett utifrånperspektiv, t.ex. i form av frekvens, medan väldigt få mäter upplevelser av tillfredsställelse/glädje eller svårigheter (Phillips et al, 2013).

4.2.1 Fortsatt forskning om instrument för att mäta delaktighet

Det behövs enligt Chang et al (2013) framtida forskning inriktad på att utveckla ett instrument för att mäta delaktighet i samhället ("community participation"), med en bättre design och bättre täckning av delaktighet i samhället, baserat på ICF.

Chantry och Dunford (2010) pekar på behovet av mer forskning som fokuserar specifikt på delaktighet och huruvida existerande instrument för att mäta delaktighet kan användas även för insatser baserade på datorstöd eller datorbaserade tjänster.

Enligt Chien et al (2014) behöver det utvecklas fler instrument för barns delaktighet och som bygger på nutida definitioner och har en god täckning av barns livssituationer baserat på ICF-CY.

Eadie et al (2016) utmanar både sig själva och andra forskare att utveckla instrument som stödjer mål som är meningsfulla för professionella, forskare och framför allt personer som har funktionsnedsättningar, i detta fall kommunikationssvårigheter.

Även Noonan et al (2009) pekar på ICF:s betydelse. Framtida arbete bör länka upp existerande instrument mot ICF genom att tillämpa standardiserade regler, i syfte att förstå hur begreppet delaktighet har blivit operationaliserat.

4.3 Metodologiska aspekter i artiklarna

Många av artiklarna i kartläggningen berörde metodologiska aspekter av forskning om delaktighet, såsom viktiga utgångspunkter, perspektiv, fokus och faktorer samt metodologiska resonemang kopplat till vilken typ av ny forskning som behövs.

- Enligt Anaby et al (2014) betraktas support och barriärer för delaktighet ofta som två motsatta ändar på ett kontinuum. De bör istället ses som två oberoende begrepp, eftersom en del faktorer ibland kan vara hindrande och ibland stödjande. Till exempel kan tidsaspekter, planering och hantering av omgivningsfaktorer enligt dem kan vara båda delar, beroende på situation.
- Kissow (2013) baserar sin forskning på kritisk psykologi, där det enligt henne är viktigt att förstå vad det är människor deltar i och observera hur de engagerar sig i det. Hon menar att man behöver

observera delaktighet, inte enbart söka data genom enkät eller intervjuer.

- Magalhaes et al (2011) pekar på att en stor del av den forskning de gått igenom i sin översiktsartikel fokuserar på kroppsstruktur och kroppsfunktioner medan aktivitet och delaktighet ses som sekundärt fokus. Det gör att det finns en begränsad mängd forskning som fokuserar på aktivitet och delaktighet vilket i sin tur leder till en bristande kunskap om delaktighet i vardagen som behövs bland annat vid diagnostik och interventioner.
- Noonan et al (2009) menar att delaktighet behöver hållas isär från ICF:s aktivitet och att delaktighetsbegreppets relation med livskvalité (quality of life) behöver studeras.
- Nunnerley et al (2015) menar att forskning baserat på kombinationer av kvantitativa och kvalitativa metoder ("mixed methods") kan vara användbara för att förstå frågor om delaktighet och livskvalité. De pekar också på behovet av väldefinierade utfallsmått i publikationer. Även Shah och Robinson (2006) lyfter fram behovet av "mixed methods"-forskning för att nå och förstå användarnas perspektiv. Kanagasabai et al (2014) pekar på behov av både kvalitativa studier och "mixed methods"-studier.
- Shields et al (2014) saknar användarnas motivation och upplevelse av delaktighet, såsom glädje och preferenser, i de artiklar de studerat i sin litteraturoversikt.
- Tonkin et al (2014) menar däremot att ICF erbjuder ett bra ramverk för att förstå upplevelsen av delaktighet bland barn och unga med funktionsnedsättningar. Författarna beskriver att samspelet mellan delaktighet och omgivning har identifierats som en av de viktigaste faktorerna för ökad delaktighet. De menar också att det är bättre att fokusera på omgivningen, som inte alls är lika stabil som personliga faktorer, för att uppnå bättre delaktighet.
- Enligt Verdonshot et al (2009) är ICF det enda ramverk som klassificerar omgivningsfaktorer.

- White et al (2011) pekar, likt Kissow (2013), på behovet av att studera verkliga, situerade ("true-to-life") faktorer för att förstå samspelet mellan funktionsnedsättning, delaktighet och omgivning.

4.3.1 Fortsatt forskning om metodologiska aspekter

Longitudinella studier: det behövs enligt Anaby et al (2013) mer longitudinell forskning och interventionsstudier. De skriver att det är viktigt att försöka mäta delaktighet i olika kontexter medan man mäter effekten av olika omgivningsfaktorer på delaktigheten. Holwerda et al (2012) efterlyser högkvalitativa longitudinella studier som väger in matchningen mellan person och omgivning. Även Kanagasabai et al (2014) pekar på behovet av fler longitudinella studier och White et al (2011) på mer forskning inriktad på hälsoeffekter som sträcker sig bortom de initiala skedena och bibehålls över tid.

Breddade målgrupper: Anaby et al (2013) beskriver att målgruppen för forskning om delaktighet behöver breddas, för att inte bara omfatta personer med fysiska funktionsnedsättningar. Enligt Kanagasabai et al (2014) finns det ett behov av fler kvalitativt inriktade studier som har barn med olika diagnoser och olika grad av funktionsnedsättning som målgrupp. Sahlin och Lexell (2015) skriver att det är viktigt att i framtida forskning belysa andra målgrupper än personer med ryggmärgsskador som representerar stora grupper personer med neurologiska funktionsnedsättningar. Tonkin et al (2014) pekar på behovet av en bättre förståelse av hur kognitiva funktionsnedsättningar påverkar delaktighet. Hutzler et al (2003) för fram att den motiverande funktion som personliga tränare, coacher, och föräldrar kan ha är underbelyst och kräver fortsatt forskning.

Situerade, människonära perspektiv: White et al (2011) beskriver att det finns en trend som pekar på en ökad andel forskning som sker utanför kliniker och avdelningar, men att mer uppmärksamhet måste ägnas åt att översätta och omsätta resultaten för att stärka livskvalitén och delaktigheten bland personer med funktionsnedsättningar. Kuijjer et al (2012)

pekar på behoven av att mäta delaktighet i verkliga sammanhang, t.ex. på arbetsplatsen ifråga. Enligt Magalhães et al (2011) behövs det standardiserade sätt att samla in data och strategier för att undersöka forskningspersonernas perspektiv och relevanta omgivningsfaktorer.

Internationella perspektiv: Harder et al (2012) beskriver ett behov av studier som har ett upplägg som möjliggör internationella jämförelser. Tonkin et al (2014) pekar på att det finns få studier som har undersökt skillnader när det gäller delaktighet efter land eller region. De menar att faktorer som stödjer delaktighet på en makronivå kan påverka och förändra på en global nivå. Enligt Nunnerley et al (2015) behövs det validerade utfallsmått för att skapa bättre förutsättningar för att studera och göra internationella jämförelser av livskvalité och delaktighet. Även Sahlin och Lexell (2015) pekar på behovet av standardiserade utfallsmått för att möjliggöra jämförelser mellan studier.

Mixed methods: Dijkers (2004) föreslår användande av kvalitativ forskning före eller samtidigt med kvantitativt inriktad forskning. Howarth et al (2014) beskriver ett behov av longitudinella studier med stora urval som tillämpar både kvalitativa och kvantitativa metoder. Kanagasabai et al (2014) menar att framtida forskning som bygger på mixed methods bättre kommer att kunna förklara delaktighet i konkreta miljöer. Enligt Sahlin och Lexell (2015) skulle det vara intressant att använda mer kvalitativa metoder för att identifiera deltagarnas egna upplevelser. Även White et al (2011) förespråkar fler forskningsupplägg som tillämpar flera olika metoder för att möjliggöra både objektiv och subjektiv utvärdering.

Annat: Hutzler et al (2003) uppmuntrar till mer forskning med induktiva ansatser som fokuserar på professionellas och individers attityder. Kissow (2013) beskriver att samtliga studier i hennes översikt använde sig av kvalitativa intervjuer medan bara en studie kompletterade detta med observationer. För framtida forskning föreslår hon fler upplägg som kombinerar narrativa intervjuer med observationer.

4.4 Otydlighet och inkompatibilitet

Ett påfallande starkt tema i kartläggningen var behovet av mer enhetliga sätt att definiera och studera delaktighet. Brist på tydliga definitioner och alltför stor heterogenitet bland de ingående studierna ställde till problem för flera författare. Brandt et al (2011) skriver till exempel att studierna i deras litteraturöversikt skiljde sig åt i de flesta aspekter och därför kunde ingen syntes göras. Vidare så beskriver Bult et al (2011) att olika sätt att mäta delaktighet gjorde det svårt att jämföra studier i översikten de arbetade med. Detta berodde bland annat på att författarna av studierna inte beskrev vilka domäner och kapitel i ICF de använde sig av. Även Peurala et al (2012) beskriver svårigheter på grund av att väldigt få studier har länkat utfall till delaktighet i ICF.

Howarth et al (2014) upplever liknande problem med delaktighet i samhället och samhällsgemenskaper ("social participation"). De menar att begreppet inte har blivit uniformt definierat och operationaliserat mellan studier, vilket begränsar de slutsatser som går att dra i jämförelser mellan olika studier.

Meyer et al (2014) varnar för att den stora heterogeniteten i deras inkluderade studier gör att man måste vara försiktig när man tolkar resultaten. Nunnerley et al (2015) rapporterar att de hade problem med att generalisera utfall mellan studier eftersom det rörde sig om få studier med litet antal deltagare och som hade olika utfallsmått. Liknande problem beskriver Parker et al (2014), som upplevt svårigheter i relation till design, mått, och heterogenitet, vilket gjorde det svårt att göra meningsfulla jämförelser.

4.4.1 Fortsatt forskning om otydlighet och inkompatibilitet

Bigby (2012) diskuterar förhållandet mellan delaktighet i samhället ("community participation") och social inkludering ("social inclusion"). Hon pekar på behovet av en klarare konceptualisering av begreppet "social inkludering" och en bättre förståelse av vilka praktiker som

stödjer inkludering. Enligt henne kan det behöva utvecklas flera mått för social inkludering för individuell nivå, gruppnivå och samhällsnivå. Framtida forskning måste röra sig bortom upplägg som stannar vid enkla mätningar av det antal gånger en person går ut genom sin ytterdörr och ut i samhället. Frankena et al (2015) menar att det finns en oklarhet också kring vad som menas med inkluderande hälsovetenskaplig forskning och att framtida forskning behöver lösa denna avsaknad av tydlighet och precision för att kunna vara transparent. Eventuellt kan guidelines för inkluderande hälsovetenskaplig forskning behöva utvecklas.

Enligt Hästbacka et al (2015) saknas det en tydlig konceptuell konstruktion för vad som menas med delaktighet i samhället ("societal participation"). Utveckling av en sådan konstruktion kan enligt dem bidra till att belysa kunskapsgap inför kommande forskning och skapa bättre underlag för policyskapande i samhället angående bland annat attityder och likvärdiga möjligheter till delaktighet i samhället.

Nunnerly et al (2015) menar att framtida forskning bör bygga på en större bredd av utfallsmått som är baserade på ett konceptuellt ramverk, såsom ICF. Vidare ska tydliga definitioner av utfallsmåtten användas i samband med publicering av resultat vid publicering i vetenskapliga tidskrifter. Även Sharfi et al (2014) lyfter fram ICF:s potential som gemensamt ramverk och att användning av Aktivitet och Delaktighet baserat på ICF kan bidra till att etablera ett gemensamt språk för och en bred förståelse av delaktighet för personer med funktionsnedsättningar.

Verdonshot et al (2009) beskriver behovet av gemensamma ramverk och enligt dem bör forskare sträva efter att identifiera och nå samsyn kring vilka omgivningsfaktorer som är relevanta för delaktighet i samhället ("community participation"). Det behövs ett generellt teoretiskt ramverk för att kunna identifiera dessa faktorer och ICF är enligt Verdonshot et al det enda ramverk som klassificerar omgivningsfaktorer (ibid.).

4.5 Policy

Frankena et al (2015) beskriver att författarna till de artiklar som ingår i deras studie angav policy som motivation för att arbeta med deltagarbaserad forskning. Enligt dem har policyskapare och forskningsfinansiärer en viktig roll att fylla genom att ställa krav på användarmedverkan i den forskning de stödjer. Författarna angav även etiska skäl för att arbeta med participatorisk forskning.

Kjellberg (2010) har studerat svenska policydokument. Hon kommer fram till att det är centralt för svensk policy inom funktionshinderområdet att stärka möjligheterna till delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar och att de lagar och styrdokument som finns inom området måste omsättas i praktik för att förverkliga de mänskliga rättigheter som Sverige ställt sig bakom.

Enligt Gaskin (2015) finns det fem olika framträdande förståelsemodeller i litteraturen för funktionsnedsättningar och funktionshinder: moral, medical, social, biopsychosocial och post-modern. Samtliga dessa har relevans i förhållande till hur personer med funktionsnedsättningars liv. De vanligaste teorier som används för att förstå upplevelsen av funktionshinder är enligt författaren stigma och psycho-emotional disablism.

Tonkin (2014) pekar på behoven av att i policyarbete stärka familjecentrerade insatser i syfte att förbättra barn med funktionsnedsättningars möjligheter till delaktighet och att stödja deras familjer.

4.5.1 Fortsatt forskning om policy

Flera av artiklarna som ingår i kartläggningen pekar på policyaspekter, både som primärt och sekundärt fokus. Bland annat anges att en större tydlighet och mer precisa definitioner av flera författare även skapa bättre förutsättningar även för policyskapande. Vidare förväntas både framtida policyarbete och forskningsfinansiering driva på utvecklingen mot en

mer deltagarbaserad forskning med en högre grad av användarmedverkan och forskning baserad på participatoriska perspektiv.

4.6 Relationer och roller

En stor del av de artiklar som ingår i kartläggningen berör relationer och roller. Enligt Hästbacka et al (2015) fokuserar många artiklar om delaktighet i samhället på personer med funktionsnedsättningar generellt. Författarna menar att det inte är förvånande eftersom personer med funktionsnedsättningar enligt dem ofta betraktas som en, om än heterogen, grupp.

Chien et al (2014) rapporterar från sin granskning av 16 instrument för att mäta barns delaktighet att medan rekreation och fritid var den vanliga kategorin så var mellanmänsklig interaktion och relationer den minst representerade kategorin.

Att lära sig sociala regler, empowerment och vara en del av en gemenskap ("community") är en del av de teman som Kissow (2013) lyfter fram angående delaktighet i fysiska aktiviteter och sport. Enligt henne kan utövande av sport även ha överspridningseffekter till andra delar av vardagen.

Magalhães et al (2011) skriver att endast 14% av de artiklar de granskat rörde aspekter som har med vardagsaktivitet och delaktighet att göra. Istället var majoriteten av artiklarna inriktade på kroppsfunktioner och – strukturer. När data för aktivitet och delaktighet fanns med i artiklarna så var de det i första hand i form av sekundära mått relaterade till mätningar på kroppsfunktioner och inte som primärt fokus i forskningen.

En stor del av den forskning som Sharfi et al (2014) studerat var inriktade på utbildning eller arbete/sysselsättning, medan andra områden som mobilitet, egenvård och hemliv i stort sett lämnats orört.

Shields et al (2014) redovisar att barn med intellektuella funktionsnedsättningar deltar i färre sociala aktiviteter i samhället, färre

fritidsaktiviteter, färre familjeaktiviteter och färre formella aktiviteter, jämfört med barn utan funktionsnedsättningar. De konstaterade samtidigt att det fanns fler likheter än skillnader i delaktighetsmönstren för barn med och utan intellektuella funktionsnedsättningar men att skillnaden mellan grupperna är viktig eftersom den relaterar till sociala och fritidsinriktade aktiviteter som är viktiga för god hälsa.

Ensamhet är ett av de teman som framkommer i den analys av artiklar inriktade på delaktighet för vuxna personer med autismspektrumdiagnoser som gjordes av Tobin et al (2014). De andra temana är begränsad tillgång till social interaktion och sociala erfarenheter, betydelsen av informellt socialt stöd och social kontakt, samt deltagande i stödgrupper. Campos et al (2016) pekar på ett liknande tema när det gäller äldre personer. Enligt dem upplever många personer i denna målgrupp social isolering.

Tonkin et al (2014), slutligen, lyfter fram barns och ungas upplevelser av delaktighet. De pekar på fyra teman: att ha roligt, att känna sig lyckosam, att göra och vara tillsammans med andra och att göra saker på egen hand. Det som skapar engagemang och delaktighet skapas ömsesidigt av föräldrar, gruppgemenskaper, institutioner, policys och barns egna val.

4.6.1 Fortsatt forskning om relationer och roller

Hästbacka et al (2015) visar att delaktighet kan relateras till många delar av livet men att en del områden och roller knappt får någon uppmärksamhet alls, såsom föräldraskap och familjeliv.

Shields et al (2014) föreslår att framtida forskning kan fokusera på strategier för att uppmuntra barn med funktionsnedsättningar att oftare ta del i sociala aktiviteter tillsammans med barn utan funktionsnedsättningar.

4.7 Stödjande och hindrande faktorer

Det skulle föra för långt att beskriva de stödjande eller hindrande faktorer som författarna för fram i de artiklar som ingår i kartläggningen. Istället listas de olika faktorerna nedan tillsammans med sina respektive referenser, så att den som önskar veta mer kan gå in och läsa vidare i respektive artikel. De olika faktorerna kommer från de litteraturöversikter som ingår i kartläggningen, som i sin tur bygger på ett antal underliggande artiklar. En del av översikterna använder sig av kvalitetsgranskning medan andra inte gör det. Listan bör därför läsas med en viss försiktighet och inte ses som uttömmande. Varje faktor bör läsas i sitt sammanhang, där ofta flera faktorer ingår samtidigt och därmed kan bero av varandra. Eller som Bult et al (2011) uttrycker det: delaktighet är komplext och låter sig inte förklaras med några få faktorer.

Stöd och hinder är potentiellt två oberoende begrepp, enligt Anaby et al (2013). De fann till exempel att tidsaspekter, planering och hantering av omgivningsfaktorer kan vara båda delar, beroende på situation. Också här skiner delaktighetsbegreppets komplexitet igenom. En genomgång av listorna med stödjande och hindrande faktorer ovan visar att flera av faktorerna återkommer både som stöd och hinder, beroende på vilket perspektiv som författaren beskrivit dem från.

4.7.1 Faktorer som stödjer delaktighet

- Anställning (Harder et al, 2012; Hästbacka et al, 2015; Nunnerley et al, 2015)
- Autonomi (Verdonschot et al, 2009)
- Avsaknad av komorbid funktionsnedsättning (Achterberg et al, 2009; Harder et al, 2012)
- Deltagande i fysisk aktivitet (Harder et al, 2012; Kissow, 2013; Sahlin & Lexell, 2015)
- Empowerment (Deans et al, 2012)
- Finansiella faktorer (Hästbacka et al, 2015)
- Geografisk plats (Anaby et al, 2013)

- God kognitiv förmåga (Bult et al, 2011)
- God kommunikativ förmåga (Bult et al, 2011; Tanner et al, 2015)
- God rörelseförmåga (Bult et al, 2011; Kanagasabai et al, 2014)
- Hjälpmedel och teknik (Campos et al, 2016; Chantry & Dunford, 2010; Verdonschot et al, 2009)
- Hög utbildningsnivå (Achterberg et al, 2009)
- Högt psychosocialt fungerande (Achterberg et al, 2009)
- Kön/gender (Achterberg et al, 2009; Bult et al, 2011; Hutzler, 2003; Nunnerley et al, 2015)
- Lagstiftning och policy (Hästbacka et al, 2015)
- Låg smärtnivå (Harder et al, 2012)
- Låga värden för depression (Achterberg et al, 2009; Harder et al, 2012)
- Motivation (Bult et al, 2011; Kanagasabai et al, 2014)
- Målsättningar (Kanagasabai et al, 2014)
- Möjlighet att göra val (Verdonschot et al, 2009)
- Optimism (Achterberg et al, 2009)
- Positiv självbild (Deans et al, 2012)
- Positiva attityder (Hutzler, 2003; Hästbacka et al, 2015; Verdonschot et al, 2009)
- Slutförd rehabilitering (Nunnerley et al, 2015)
- Sociala färdigheter (Tanner et al, 2015)
- Strategier (Kanagasabai et al, 2014; Tanner et al, 2015)
- Stöd från familj och vänner (Anaby et al, 2013; Hästbacka et al, 2015; Verdonschot et al, 2009)
- Stöd från handledare (Harder et al, 2012)
- Stöd från professionella och beslutsfattare (Hästbacka et al, 2015; Verdonschot et al, 2009)
- Upplevelse av kontroll (Deans et al, 2012)
- Ålder (Achterberg et al, 2009; Bult et al, 2011)

4.7.2 Faktorer som hindrar delaktighet

- Arbetslöshet (Hästbacka et al, 2015)
- Brist på information (Bibby, 2012)
- Dålig hälsa relaterad till själva funktionsnedsättningen (Hästbacka et al, 2015)
- Dåliga relationer med eller avsaknad av stöd från personal (Anaby et al, 2013; Bibby, 2012)
- Epilepsi (Achterberg et al, 2009)
- Fysisk tillgänglighet (Anaby et al, 2013)
- Förtroende för eller avsaknad av stöd från tjänsteansvariga (Anaby et al, 2013; Bibby, 2012)
- Kön/gender (Achterberg et al, 2009; Bult et al, 2011; Hutzler, 2003)
- Låg IQ (Achterberg et al, 2009)
- Låg utbildningsnivå (Achterberg et al, 2009)
- Negativa attityder (Anaby et al, 2013; Hästbacka et al, 2015)
- Närståendes ovilja att släppa kontrollen (Bibby, 2012)
- Ovilja att lämna hemmet (Bibby, 2012)
- Policy (Anaby et al, 2013)
- Rädsla för det okända (Bibby, 2012)
- Rörelseförmåga, rörelsenedsättning (Achterberg et al, 2009; Bult et al, 2011)
- Tillgång till tjänster och service (Anaby et al, 2013)

4.7.3 Fortsatt forskning om stödjande och hindrande faktorer

För de flesta av punkterna ovan om stödjande och hindrande faktorer gäller att författarna föreslår mer forskning inom det område som de själva studerat.

4.8 Teknik och design

Sju stycken av totalt 47 översiktsartiklar i kartläggningen berör teknik och design kopplat till delaktighet. En del av författarna är mer inriktade på själva design- och utvecklingsprocesserna medan andra arbetar med någon konkret form av teknik.

Enligt Campos et al (2016) kan intelligent datorstöd och sociala webbplatser och tjänster bidra till att stärka äldre personers nätverk. De beskriver ett ökat användande av pekskärm-baserade plattor och telefoner bland äldre och att de även sett ökad deltagande bland äldre på sociala nätverk. Översiktsartikeln handlar om äldre personer i stort och inkluderar även forskning om äldre personer med funktionsnedsättningar, bland annat på vilka sätt datorspelning kan fördröja utveckling av demens, återanknyta till minnen och skapa möjligheter för social interaktion.

Chantry et al (2010) har studerat artiklar inriktade mot barn med omfattande funktionsnedsättningar och säger att det finns obestridlig evidens för att datorer kan ha en positiv påverkan när det gäller delaktighet i lek och fritidsaktiviteter. De beskriver att kommunikation och lärande är andra viktiga områden för datorstöd, när det gäller möjliggörande av inkluderande undervisning, att fungera som ett alternativt verktyg för lärande, skapa nya möjligheter för barnen att visa sitt lärande samt att erbjuda möjligheter till social interaktion i klassrummet.

Även Chen et al (2012) pekar på betydelsen av interaktiv teknologi. Deras litteraturöversikt handlar om interaktiva bord med pekskärmar ("multitouch tabletop technology") och personer med autismspektrumdiagnoser. Enligt dem finns det stor potential i denna teknologi, bland annat när det gäller träning av sociala färdigheter. De pekar dock på att det i nuläget endast finns begränsad forskning och att mycket av den som existerar handlar om enstaka tillfällen med användartester, vilket inte räcker för att följa upp på vilka sätt kommunikation och samarbete runt ett interaktivt bord även kan påverka social interaktion i andra aktiviteter.

Enligt Hammel et al (2008) behöver förståelsen av tillgänglighet och Universell utformning vidgas till att tydligare inbegripa sensoriska, kognitiva och sociala aspekter, med ett tydligare fokus på delaktighet. Enligt dem faller forskning om den byggda miljön i regel inom något av två fokusområden: anpassning och modifiering av existerande fysisk miljö eller design av nya miljöer inriktade på Universell utformning. I de artiklar de studerat som var inriktade på anpassning och modifiering av hemmiljöer ("environmental interventions") rapporterades positiva effekter för upprätthållande av aktivitet, kostnadsbesparingar och för närstående och anhöriga.

Shah och Robinson (2006) fokuserar på användarmedverkan i design och teknikutveckling. De rapporterar i sin översikt att det finns ett stort antal metoder, både direkta (intervjuer, användartest, enkäter) och indirekta (observation och simulering) som är utformade för att möjliggöra användarmedverkan. Användare involveras oftast i designfasen samt i testning och användarstudier. Författarna pekar på vikten av att skraddarsy metoderna utifrån de användare som är tänkta att medverka.

Användarmedverkan är temat även för Thilo et al (2016). Enligt dem är involvering av äldre användare i utvecklingsprocesser fortfarande inte så vanligt och det är sällan som användare är med i hela processen från början till färdig produkt. De äldre deltagarnas perspektiv finns ofta inte med som en del av undersökningarna. Istället beskriver författarna att användarmedverkan sker utifrån ett teknikdrivet snarare än användardrivet perspektiv.

4.8.1 Fortsatt forskning om teknik och design

Detta tema knyter på flera sätt an till "Användarmedverkan och deltagarbaserad forskning" ovan, eftersom flera av artiklarna handlar om användarmedverkan i designprocesser. Bland annat beskriver Benton och Johnson (2015) ett behov av mer forskning som bygger på partipatorisk design, inriktad på den kunskap som skapas och hur denna kan tillämpas i andra sammanhang. De lyfter fram forskningsbehov angående förutsättningarna för olika personer att delta, engagera sig i och inta olika

roller i designaktiviteterna, vilka värden processerna bygger på och hur dessa implementeras, samt på resultaten både i form av ny design och på vilka sätt de olika deltagarna utvecklas på grund av sitt engagemang i designprocesserna.

Hammel et al (2008) pekar på behoven av mer forskning inriktad på den byggda miljön. En sådan forskning bör fokusera på att nyansera bilden av hur förändringar av den byggda miljön, både genom Universell utformning och i form av individuella anpassningar, hänger ihop med och påverkar delaktigheten inom olika livsområden.

Starcic och Bagon (2014) konstaterar att det finns ett behov av tillämpning av Universell utformning inom forskning och utveckling inriktad mot IKT-baserade lärmiljöer för att erbjuda likvärdig åtkomst och skapa inkluderande undervisning med alla elever som målgrupp, snarare än enbart personer med funktionsnedsättningar. De pekar på att det behövs mer forskning om IKT och inkludering samt om design av pedagogiska och tekniska interventioner.

5 Diskussion

Begreppet *delaktighet* har idag en central roll i styrdokument och forskning inom funktionshinderområdet. Det har en gränsöverskridande karaktär och utgör en mötesplats på tvärs av forskningstraditioner och praktiksammanhang. Samtidigt är det ett komplext begrepp med många innebörder och delkomponenter.

Denna kartläggning har som syfte att ge en bild av kunskapsläge och forskningsbehov när det gäller delaktighet. Den är utformad för att gå på tvären och ge en översiktsbild av forskning om delaktighet, snarare än gå på djupet i en enskild fråga. För den som blir intresserad av någon enskild aspekt innehåller kartläggningen många länkar vidare, till exempel i listan med hindrande och stödjande faktorer ovan eller bland alla de forskningsbehov som lyfts fram i resultat och diskussionsdelarna i Avsnitt 3, 4 och 5.

Titeln på kartläggningen innehåller ”... med särskilt fokus på teknik- och designperspektiv”. Den är ett sätt att försöka lyfta fram och synliggöra mitt eget perspektiv. Vad jag har fått syn på – och inte fått syn på – har påverkats av min bakgrund som ingenjör och designer. Allra tydligast framträder det i denna diskussionsdel. I denna medvetna perspektivering av diskussionen ligger samtidigt ett erkännande och ett konstaterande att om kartläggningens resultat skulle analyseras och diskuteras ur andra perspektiv så skulle det medföra att delvis andra teman/frågor skulle synliggöras och lyftas fram för diskussion, eller diskuteras på ett annat sätt.

Avsikten här är att diskutera resultaten av kartläggningen ur ett design- och teknikperspektiv. Mitt motiv för det har framför allt två resonansbottnar: 1) designperspektiv utgör en bärande del av FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar (United Nations, 2006), där bland annat Universell utformning lyfts fram som huvudstrategi för bygget av ett öppet och inkluderande samhälle, och 2) förutsättningarna för delaktighet är invävda i samspelet mellan

människa och teknologi och bär därmed med sig tydliga drag av design och designtänkande (Hedvall & Jönsson, 2015).

Faktorer som påverkar delaktighet finns i människor, i teknik, och i samspelet dem emellan. En del faktorer har i första hand en teknisk bakgrund och karaktär, medan andra består av mänskliga aspekter. I många situationer beror inte möjligheterna att vara delaktig på teknik *eller* människor utan på både människor *och* teknik. Ett exempel kan vara att en person som använder elrullstol och som också har personlig assistans. Rullstolen är en typ av insats från samhället och den personliga assistenten en annan. Den ena är av teknisk karaktär medan den andra är av mänsklig dito. De har båda var och en sina egna försörjningssystem och logiker, men när de tar plats tillsammans i en människas liv måste de fungera *ihop*.

Peter Anderberg skriver i sin doktorsavhandling att teknik och design är ”för viktigt för att lämnas enbart åt designers och tekniker” (Anderberg, 2006). Men det omvända gäller också. Design- och teknikperspektiv är för viktiga för att hållas åtskilda från till exempel samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv på delaktighet. Denna kartläggning har därför haft som uttalad ambition att gå på bredden snarare än att gå på djupet i något enskilt tekniskt eller mänskligt delaktighetsperspektiv.

Att se saker ur ett designperspektiv innebär med andra ord inte en begränsning till att enbart fokusera på design av ny teknik. Design handlar om människor och teknik sedda tillsammans och hur dessa utvecklas ömsesidigt beroende av varandra över tid. Anne Marie Willis (2006) har träffande beskrivit att det vi designar designar oss tillbaka i retur. Det är ofta lättare att se dessa mönster genom att blicka bakåt i tiden. Betänk till exempel hur stora innovationer som det skrivna ordet, valuta och mjukvara har påverkat inte enbart enskilda människor utan mänskligheten i stort.

För en ingenjör och designer, som jag, har det varit otillfredsställande att läsa översiktsartiklarna om delaktighet. I de allra flesta fall beskrivs inte de tekniska förutsättningarna för delaktighet och inte heller samspelet mellan människa och teknologi. Som exempel kan nämnas de artiklar

som handlar om användarmedverkan. I dessa borde det vara naturligt att diskutera inte bara människorna och deras roller utan även tekniken och teknikens roller. Det är generellt sett svårt att diskutera teknik man inte har sett. Här brukar teknik ofta kunna utnyttjas för att diskutera teknik, se till exempel Henrik Svarrer Larsens (2015) avhandling om vad han kallar för "Debateables". Anledningen till att de flesta designprocesser innefattar prototypbyggande är bland annat för att prova funktionalitet, för att man ska förstå vad man håller på med och vari den vidare potentialen ligger. Denna typ av tänkande kring design och teknik saknas i stort sett helt i de översiktsartiklar som ingår i kartläggningen.

5.1 Delaktighet har många fasetter

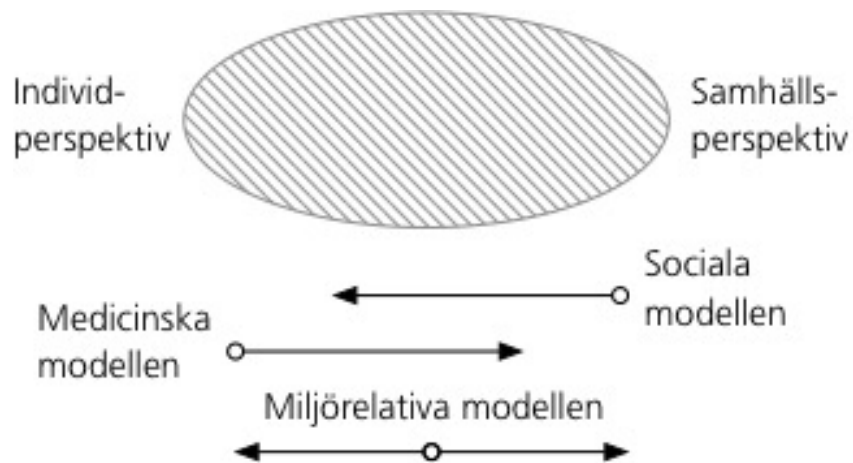
Frågeställningen "Vilken kunskap och vilka forskningsbehov finns angående delaktighet för personer med funktionsnedsättningar?" har funnits med i läsning och analys av de artiklar som ingått i arbetet. I takt med att arbetet fortskridit har en alltmer nyanserad bild med fler fasetter framträtt.

Användningen av begreppet delaktighet i artiklarna som ingår i kartläggningen förefaller till stor del motsvaras av hur forskning om funktionshinder och funktionsnedsättning vuxit fram från mitten av sextiotalet och framåt. Framväxten är beskriven på många ställen. Den bild som kommer att användas här är både förenklad och schematisk och utgår i första hand från svenska förhållanden, men det finns många ställen att läsa mer för den som önskar det, se till exempel Gustavsson et al (2005).

5.1.1 Perspektiv på funktionshinder

De strömningar som har funnits inom forskning om funktionsnedsättning och funktionshinder under de senaste årtiondena kan ses som två åndar med varsitt perspektiv på orsakerna till varför det uppkommer funktionshinder: individ och samhälle. Dessa två perspektiv är båda ständigt närvarande och i dialog med varandra inom funktionshinderforskningen. Polariseringen har bäst synliggjorts genom framväxten av

disability studies (Barnes, Barton, & Oliver, 2002; Goodley, 2011; Oliver & Barnes, 2012), som lyfter fram de så kallade medicinska respektive sociala modellerna. Enligt den medicinska modellen, så som den beskrivs inom disability studies, ligger orsakerna till funktionshinder i individens funktionsnedsättningar. Den sociala modellen lyfter bort orsakförklaringarna från individen och pekar på att uppkomsten av funktionshinder beror på hur samhället är utformat. Den sociala modellen beskriver att hindren beror på samhällets förtryck och uppstår till följd av en oförmåga och inflexibilitet att rymma personer med olika funktionsförmågor.

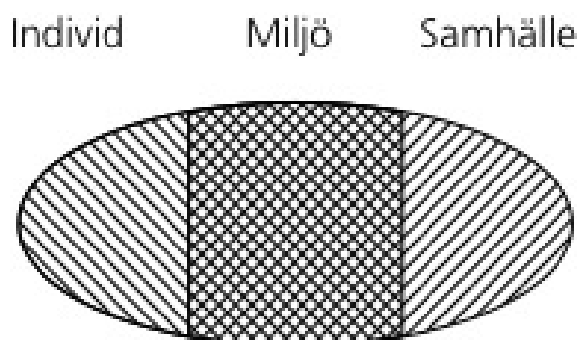
Figur 6. Individ- och samhällsperspektiv på funktionshinder.

Den modell av funktionshinder som är den officiella i Sverige är den så kallade miljörelativa modellen (Larsson-Severinsson, Andersson, & Tideman, 2009). Den innehåller både individ- och samhällsperspektiv och beskriver funktionshinder som något som uppstår i relationen mellan individ och miljö. I den miljörelativa modellen erkänns att individen kan ha en funktionsnedsättning men att det är samhället som måste förändras för att inte funktionsnedsättningen ska leda till funktionshinder. Det är med andra ord samhället som funktionshindrar och som måste bli mer flexibelt för att rymma en större mångfald av människor med olika förutsättningar, drömmar, önskningar och behov.

Angående modeller så ska utvecklingen inte ses som att det ena perspektivet ersätter eller avlöser tidigare modeller. De är samtidigt men olika dominanta och erbjuder olika perspektiv och insikter, plus att människor med funktionsnedsättning identifierar sig med flera olika modeller, snarare än den ena eller den andra (Gaskin, 2015).

5.1.2 Motsvarande perspektiv på delaktighet

Användningen av begreppet delaktighet i de översiktsartiklar som ingår i kartläggningen ligger i första hand på tre nivåer: individ, miljö och samhälle, så som de beskrivs ovan. De mönster som framträder i artiklarna motsvarar med andra ord till stor del resonemangen om funktionshinder ovan. Skillnaden är dock att delaktighetsforskningen får ett starkare fokus på miljö- och omgivningsfaktorer som förutsättningar för delaktighet medan mer renodlade individ- eller samhällsperspektiv inte är lika framträdande. Det finns dock ett par artiklar i kartläggningen som enbart handlar om individfaktorer och inte alls inkluderar några omgivningsfaktorer.

Figur 7. Individ-, miljö- och samhällsperspektiv på delaktighet.

Jämfört med den komplexa bild av delaktighetsbegreppet som Molin (2004) synliggör i sin avhandling så har ICF en förhållandevis snäv bild av delaktighet i sig, förutsättningarna för delaktighet på olika nivåer och delaktighetens processkaraktär. ICF innehåller både individ- och omgivningsfaktorer. Det blir tydligt i kartläggningens resultat att de som arbetar baserat på ICF har kommit långt angående konceptuell klarhet, koherens och mognad. Detta bör dock ses mot bakgrund av, som Molin

(ibid.) beskriver, att ICF saknar en del delaktighetsperspektiv. De som närmar sig delaktighetsbegreppet utifrån andra perspektiv gör det med sina egna definitioner på delaktighet och i en ganska stor andel av översiktsartiklarna gick det inte att hitta någon tydlig definition alls.

Eftersom en stor andel av artiklarna i kartläggningen använder sig av ICF som ramverk så innebär det att många av dem handlar om individ- och omgivningsfaktorer, men att individfaktorerna i många fall – dock inte alla – dominerar. Många av författarna beskriver den nytta de har av ICF i sina arbeten. Enligt Verdonshoot et al (2009) är ICF det enda ramverk som klassifierar omgivningsfaktorer. Det märks också att det har gått 15 år sedan WHO introducerade ICF. När det gäller begreppet delaktighet enligt ICF börjar allt tydligare två teman framstå som grundläggande: att vara på plats i aktiviteten ("attendance") och personligt engagemang ("involvement"). (sid. 42 i rapporten).

ICF-dominansen för samtidigt med sig ett starkt fokus på individ och miljö och på instrument för att mäta dessa. Det gör att delaktighetsbegreppet så som det uppträder idag inom delaktighetsforskningen till stor del har en hälsovetenskaplig inramning och förståelsehorisont. Det märks i kartläggningen bland annat genom att ordet "instrument" inte fanns med bland söktermerna och trots det blev instrument ett framträdande tema i analysen av artiklarna.

Betydligt färre tar avstamp i samhällsperspektiv och fokuserar på till exempel attityder, social inkludering, delaktighet i samhället och i olika samhällskontexter. Denna bild stämmer väl överens med hur fördelningen mellan olika områden inom den svenska funktionshinderforskningen såg ut i den kartläggning som Rönnberg et al gjorde på uppdrag av FAS (2012). I den kartlades svensk funktionshinderforskning mellan 2002-2010. Bland de mönster som författarna pekade på framgick det att medicinsk-/individorienterad forskning dominerade stort medan samhällsvetenskaplig forskning bara stod för cirka 10% av det totala antalet forskningsprojekt. I samma kartläggning var motsvarande siffra för tekniskt inriktad forskning 3%. Mot bakgrund av detta är det därför inte förvånande att de medicinska- och individinriktade perspektiven

dominerar även hur forskare ser på och arbetar med delaktighet. Liknande resonemang förs angående funktionshinder av Lindberg (2016), som i sin kartläggning av svensk forskning om funktionshinder bland annat konstaterar att det finns en övervikt av individ- och medicinskt inriktad forskning medan det behövs mer forskning baserad på disability studies-tankar.

Denna kartläggning bekräftar alltså att det finns en obalans mellan individ- och samhällsperspektiv när det gäller forskning om delaktighet inom funktionshinderområdet. Ett ökat fokus på disability studies (Oliver & Barnes, 2012) skulle kunna tillföra tankestrukturer som kan komplettera de som utgår från individens möte med miljön i sina handlingar. Det som oftare och oftare benämns som ett nordiskt relativt perspektiv på funktionshinderforskning rymmer också en särskild potential att föra samman hälsa, samhälls- och designperspektiv, eftersom det tar sikte på relationen mellan individ och samhälle. Det är angeläget med mer forskning som försöker att kombinera individ- och samhällsperspektiv på delaktighet. Utifrån en sådan skulle området kunna få en begrepps- och teoribildning som möjliggör växelverkan mellan individ- och samhällsperspektiv på delaktighet och en fruktbar kombination av de båda.

5.2 Användardelaktighet i delaktighetforskning

I flera översiktsartiklar nämner författarna att forskarna i de artiklar de granskat nått starkare och/eller annorlunda resultat tack vare att de har haft användare med i arbetet med artikeln. Jag blev dock förvånad över att det bara funnits med användare i två av själva kunskapsöversikterna. En sak som slagit mig när jag läst artiklarna är att särskilt de inledande faserna då frågeställningar och sökord fastställs ofta inte synliggörs särskilt väl för läsaren. Det leder till dålig transparens och att förklaringarna till var frågor och sökord kommer ifrån i många fall är otillräckliga.

Vid arbete med kartläggningar av scopingkaraktär rekommenderas explicit att användare finns med redan i tidiga skeden av arbetet (Arksey & O'Malley, 2005). I kartläggningen ingick sju översiktsartiklar av scopingkaraktär och ingen av dem hade någon form av användarmedverkan i processen eller avstämning av resultat och slutsatser med användare på slutet.

Med tanke på att just översiktsartiklar brukar användas som underlag för rekommendationer och nya forskningssatsningar borde det finnas en hög grad av användarmedverkan i dem. Synen på deltagarbaserad forskning varierar mellan olika områden inom de handikappvetenskapliga områdena. De flesta är överens om att deltagarbaserad forskning är något positivt och att det har sina fördelar men att det finns också en mängd aspekter som gör att deltagarbaserad forskning kan upplevas som problematisk och svår att genomföra i praktiken. Det kan till exempel föra med sig etiska utmaningar, vara svårt att hitta deltagare och ofta tar forskningsprojekten längre tid och blir därmed dyrare att genomföra. Se Kylberg et al. (2015) för en fördjupad diskussion.

Inom designområdet är det ofta just delaktighet i design- och utvecklingsprocesser som ligger i fokus, bland annat förstärkt av framväxten av Participatory design och Co-Design (M. K. Harder, Burford, & Hoover, 2013). De sökords-workshopar som genomfördes i inledningen av arbetet med kartläggningen fick en stor betydelse för hur söksträngen såg ut. Workshoparna var inspirerade av designmetoder och utgör ett exempel på hur arbetet med översikter på ett mycket enkelt sätt kan öppnas upp för användarmedverkan.

5.3 Begränsningar

Kartläggningen har flera styrkor men även en del begränsningar som är viktiga att diskutera här, eftersom de påverkar hur resultaten kan tolkas. Begränsningarna beror dels på hur kartläggningen är utformad och de avgränsningar den har och dels på hur arbetet med ny kunskap om delaktighet sker inom funktionshinderområdet.

Delaktighet är ett begrepp som används över hela världen. Det gör att det krävs försiktighet när det gäller tolkning av resultaten eftersom de kan representera stora kulturella variationer. Valet att koncentrera huvudsökningarna (steg 2 i identifiering av litteratur) till engelska innebar att en del litteratur inte kom med och kan ha bidragit till den västvärldsdominans som finns i kartläggningen.

Jag har arbetat ensam med kartläggningen och den är dessutom baserad på översiktsartiklar. Kartläggningen är en översikt av översikterna så att säga. Det var ett nödvändigt val för att hantera den stora bredden på kartläggningen och innebär att det blir extra viktigt att följa upp de respektive trådarna inom den kontext som varje översiktsartikel ger. Det gör också att det finns en övervikt i kartläggningen av forskning från områden som arbetar mest med översiktsartiklar, i första hand hälsovetenskaplig, medicinsk och psykologisk forskning.

Det ligger även en begränsning i urvalet av de databaser som forskare från olika traditioner söker efter litteratur i. Bland annat syns detta i kartläggningen när det gäller forskning om design och teknik. För den som arbetar med utveckling av IT-teknik och interaktionsdesign är ACM¹⁰ den i särklass viktigaste och mest använda databasen för papers och artiklar. Av de 47 översiktsartiklarna var det bara en som sökte i ACM. Det gör att man missar en mängd intressanta publikationer om användarmedverkan, användarupplevelser och liknande. Till exempel ger en snabbsökning på ”disability AND participation” 513 sökresultat (2017-03-31).

Inom teknik- och designområdena uttrycks ”state of the art” inte sällan i form av prototyper och modeller istället för som text. Vidare rymmer design och teknik mycket av tids- och processperspektiv. Den implementerade kunskapen får ofta sin slutgiltiga form först i någons vardag, där den stödjer (eller hindrar) personen ifråga att göra det hen önskar eller har behov av. Poängen här är att kunskapsproduktionen när det gäller delaktighet sker på olika sätt inom olika områden. Utan

¹⁰ <http://dl.acm.org>.

kunskap om dessa förhållanden kommer forskare även framöver att gå miste om varandras perspektiv och detta är även viktigt att väga in när kunskapsöversikter används som beslutsunderlag för delaktighet och funktionshinder.

Det finns alltså en hel del som inte kommit med i sökningarna, även om själva söksträngen förefaller ha träffat väl, bland annat forskning om delaktighetsaspekter som inte använder begreppet delaktighet. Jag har dock inte under arbetets gång fått några indikationer på att det finns några stora luckor när det gäller själva grundresonemangen om delaktighetsforskning.

5.4 Fortsatt forskning

För de allra flesta har delaktighetsbegreppet en betydande personlig vinkel, men det är samtidigt ett begrepp som berör både individ och samhälle. Kartläggningen gör inget för att reducera eller förenkla bilden av delaktighetsbegreppets komplexitet och det har inte heller varit syftet. Däremot ger den många trådar att nysta vidare i och en bild – av många möjliga – av nystanet i sin helhet. Därtill synliggör den en stor mängd hål och obalanser inom delaktighetsforskningen.

Den bild som växer fram är att det på ett övergripande plan finns många olika sätt att se på, definiera och arbeta med delaktighet. Mest överraskande för mig har varit författarnas svårigheter att jämföra resultat även mellan väldefinierade studier, beroende på att de instrument som används definierar och bryter ner miljökomponenter på olika sätt, definierar sammanhangen på olika sätt, med mera, se till exempel Eadie et al (2016). Det är som att delaktighetsbegreppet spjärnar emot ett alltför stort fokus på evidens, vilket för att fungera verkar behöva beröva delaktigheten på en del av sin komplexitet och processkaraktär. Dessutom finns det kulturella skillnader i synen på delaktighet och det är få instrument som tar hänsyn till detta, enligt Stevelink och van Brakel (2013).

En annan sak som slagit mig är avsaknaden av kritiska röster och att det finns ytterst lite ifrågasättande av delaktighet som sådant i översiktsartiklarna. Personer med funktionsnedsättningar framställs överlag som en, om än heterogen, grupp, som alla önskar delaktighet. Ett sådant synsätt är inte oproblemiskt. Att t.ex. bli stämplad som delaktig utan att själv uppleva sig som delaktig har klara maktperspektiv. Inom andra områden som arbetar med delaktighet har en färgrik debatt förts under många år, se till exempel Miessen (2010) och Cooke & Kothari (2001).

Går det då alls att arbeta med evidens om delaktighet i sig? Mycket talar för att det på en övergripande nivå är bäst/rimligast att även framöver se delaktighet som ett komplext begrepp med stark policyprägel och nära koppling till individen och den konkreta situation som hen befinner sig i. Däremot verkar det finnas möjligheter att ringa in interventioner som skapar förutsättningar för delaktighet och där går det möjligen att arbeta mer evidensbaserat. Det förutsätter dock en stabilisering inte bara i terminologi och definitioner, utan också att de instrument som ligger till grund för undersökningarna harmoniseras.

Sett ur ett teknik- och designperspektiv framstår ett antal trådar som extra intressanta att arbeta vidare med:

- Det blir tydligt att det behövs mer forskning om delaktighet som tar avstamp i samhällsperspektiv, som motvikt och komplement till den stora individorienterade dominansen. Framför allt vore det intressant med forskning som försöker att kombinera individ- och samhällsperspektiv på delaktighet. Se till exempel (Anaby et al., 2013), som lyfter fram att de regioner i Europa som är mest tillgängliga också har högst nivå på delaktighet (baserat på studier inom ramen för SPARCLE-projektet¹¹).
- Till ett sådant kombinerat perspektiv bör även ett kvalificerat teknik- och designperspektiv adderas. En lämplig kandidat att börja med kan vara Universell utformning och delaktighet. Vad betyder det sett ur individens respektive samhällets perspektiv? Över tid?

¹¹ <http://research.ncl.ac.uk/sparcle/>

- Det finns många olika faktorer som stödjer respektive hindrar delaktighet, vilket bland annat syns i den långa listan i ”4.7 Stödjande och hindrande faktorer”. Dessutom kan en del faktorer vara både stödjande och hindrande beroende på situation. Det väcker frågor om vilka faktorer som är mest betydelsefulla, under vilka omständigheter och hur interventioner kan utformas för de olika faktorerna.
- Kartläggningen synliggör också att det behövs mer delaktighetsforskning med inriktning på vardags- och familjeliv. Se även (Magalhaes et al, 2011).
- Några av författarna önskar att det fanns ett instrument som kan täcka in allt som har med delaktighet att göra, inklusive alla situationer och alla typer av omgivningsfaktorer. Än så länge verkar det vara långt dit och frågan är om det alls går att skapa ett sådant instrument? Mycket talar för att delaktighet i sin fulla perspektivrikedom har för många fasetter, är för komplext och har för stark processkaraktär för att låta sig fångas i ett enda grepp. Bult et al (2011) uttrycker det som att delaktighet är ett komplext begrepp som inte låter sig förklaras med några få faktorer. Även om så är fallet finns det stor potential för fortsatt begrepps- och teoribildning inom delaktighetsforskningen, där denna kartläggning har synliggjort en lång rad forskningsbehov.
- Det finns få studier som fokuserar på hur individer erövrar delaktighet över tid och på andra longitudinella aspekter. Se även (Tobin et al, 2014). Vad innebär det till exempel för individen att växa upp i ett mer öppet och inkluderande samhälle och de val hen gör i livet? Här behövs mer forskning som lyfter fram delaktighet i ett processperspektiv, det vill säga bygger på ett synsätt som betraktar delaktighet som en process som sker över tid snarare än som ett tillstånd. Ett par av författarna tar upp just delaktighet som process snarare än som slutresultat eller tillstånd och att det behövs mer kunskap om hur sådana processer ser ut.
- Det blir ganska uppenbart i resultaten från kartläggningen att användarmedverkan i arbete med översiktsartiklar om delaktighet kan vidareutvecklas.

- Flera av författarna pekar också på behovet av mer deltagarbaserad forskning om delaktighet, med en högre grad av inflytande för personer med funktionsnedsättningar.

5.5 Avslutande ord

Gadamer har beskrivit hälsa som ”Att vara frisk eller ha hälsan är ju överhuvudtaget inte att känna sig på ett visst sätt, utan det är ens tillvaro, ens i-världen-varo och samvaro med andra människor, *att i arbete och glädje vara uppfylld av det egna livets uppgifter.*” (Ur ”Den gåtfulla hälsan”, 2011, 220, författarens kursivering). Gadamers beskrivning av vad hälsa är knyter direkt an till delaktighetsbegreppet. En personlig reflektion här är att när delaktigheten finns där så tänker man ofta inte på den eftersom man är upptagen med att leva livet. På så sätt kan delaktighetsbegreppet vara lite undflyende, ungefär som i talesättet att ”hälsan tiger still”.

Om det är något som denna kartläggning synliggjort så är det att det finns många sätt att se på delaktighet och att forskning om delaktighet sker på flera olika sätt och i ett flertal forskningstraditioner. För den som strävar efter att skapa evidens för vad som leder till ökad delaktighet ställer den vildvuxna floran av delaktighetsblommor ofta till problem.

Delaktighetsbegreppet står samtidigt för en mötesplats på tvärs över forskningsparadigm och praktiksammanhang. Sett från ett designperspektiv är delaktighet särskilt lockande på bukettnivå, där de olika delaktighetsblommorna kan bindas samman till helheter som fungerar utifrån både individ- och samhällsperspektiv.

6 Referenser

- Achterberg, T. J., Wind, H., de Boer, A. G. E. M., & Frings-Dresen, M. H. W. (2009). Factors that Promote or Hinder Young Disabled People in Work Participation: A Systematic Review. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 19(2), 129. <http://doi.org/10.1007/s10926-009-9169-0>
- Anaby, D., Hand, C., Bradley, L., DiRezze, B., Forhan, M., DiGiacomo, A., & Law, M. (2013). The effect of the environment on participation of children and youth with disabilities: a scoping review. *Disability and Rehabilitation*, 35(19), 1589–98. <http://doi.org/10.3109/09638288.2012.748840>
- Anaby, D., Law, M., Coster, W., Bedell, G., Khetani, M., Avery, L., & Teplicky, R. (2014). The Mediating Role of the Environment in Explaining Participation of Children and Youth With and Without Disabilities Across Home, School, and Community. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 95, 908–917. <http://doi.org/10.1016/j.apmr.2014.01.005>
- Anderberg, P. (2006). *FACE : disabled people, technology and Internet*. Lund University.
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19–32. <http://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Barnes, C., Barton, L., & Oliver, M. (2002). *Disability Studies Today*. Polity Press. Retrieved from <http://www.amazon.co.uk/dp/0745626572>
- Benton, L., & Johnson, H. (2015). Widening participation in technology design: A review of the involvement of children with special educational needs and disabilities. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 3–4, 23–40. <http://doi.org/10.1016/j.ijcci.2015.07.001>
- Bibby, R. (2012). "I hope he goes first": Exploring determinants of engagement in future planning for adults with a learning disability living with ageing parents. What are the issues?: A literature review "I hope he goes first": Exploring determinants of engagement in fut. *British Journal of Learning Disabilities*. <http://doi.org/10.1111/j.1468-3156.2012.00727.x>
- Bigby, C. (2012). Social inclusion and people with intellectual disability and challenging behaviour: A systematic review. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 37(4), 360–374. <http://doi.org/10.3109/13668250.2012.721878>

- Brandt, A., Samuelsson, K., Töytäri, O., & Salminen, A.-L. (2011). Activity and participation, quality of life and user satisfaction outcomes of environmental control systems and smart home technology: a systematic review. *Disability and Rehabilitation. Assistive Technology*, 6(3), 189–206. <http://doi.org/10.3109/17483107.2010.532286>
- Bult, M. K., Verschuren, O., Jongmans, M. J., Lindeman, E., & Ketelaar, M. (2011). What influences participation in leisure activities of children and youth with physical disabilities? A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 32(5), 1521–1529 9p. <http://doi.org/10.1016/j.ridd.2011.01.045>
- Bülow, P., Persson Thunqvist, D., & Sandén, I. (Eds.). (2012). *Delaktighetens praktik - Det professionella samtalets villkor och möjligheter*. Malmö: Gleerups.
- Campos, W., Martinez, A., Sanchez, W., Estrada, H., Castro-Sánchez, N. A., & Mujica, D. (2016). A Systematic Review of Proposals for the Social Integration of Elderly People Using Ambient Intelligence and Social Networking Sites. *Cognitive Computation*, 8(3), 1–14. <http://doi.org/10.1007/s12559-016-9382-z>
- Chang, F. H., Coster, W. J., & Helfrich, C. A. (2013). Community participation measures for people with disabilities: A systematic review of content from an international classification of functioning, disability and health perspective. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 94(4), 771–781. <http://doi.org/10.1016/j.apmr.2012.10.031>
- Chantry, J., & Dunford, C. (2010). How do computer assistive technologies enhance participation in childhood occupations for children with multiple and complex disabilities? A review of the current literature. *British Journal of Occupational Therapy*, 73(8), 351–365. <http://doi.org/10.4276/030802210X12813483277107>
- Chen, W. (2012). Multitouch Tabletop Technology for People with Autism Spectrum Disorder: A Review of the Literature. *Procedia Computer Science*, 14(1877), 198–207. <http://doi.org/10.1016/j.procs.2012.10.023>
- Chien, C.-W., Rodger, S., Copley, J., & Skorka, K. (2014). Comparative Content Review of Children's Participation Measures Using the International Classification of Functioning, Disability and Health—Children and Youth. *Archives of Physical Medicine & Rehabilitation*, 95(1), 141–152 12p. <http://doi.org/10.1016/j.apmr.2013.06.027>
- Cobigo, V., Ouellette-Kuntz, H., Lysaght, R., & Martin, L. (2012). Shifting our conceptualization of social inclusion. *Stigma Research and Action*, 2(2), 75–84. <http://doi.org/10.5463/sra.v1i3.45>
- Cooke, B., & Kothari, U. (Eds.). (2001). *Participation: The New Tyranny?* Zed Books, London.

Coon, J. T., Gwernan-Jones, R., Moore, D., Richardson, M., Shotton, C., Pritchard, W., ... Ford, T. (2015). End-user involvement in a systematic review of quantitative and qualitative research of non-pharmacological interventions for attention deficit hyperactivity disorder delivered in school settings: Reflections on the impacts and challenges. *Health Expectations*.
<http://doi.org/10.1111/hex.12400>

Daudt, H. M. L., van Mossel, C., & Scott, S. J. (2013). Enhancing the scoping study methodology: a large, inter-professional team's experience with Arksey and O'Malley's framework. *BMC Medical Research Methodology*, 13(1), 48.
<http://doi.org/10.1186/1471-2288-13-48>

Deans, S., Burns, D., McGarry, A., Murray, K., & Mutrie, N. (2012). Motivations and barriers to prosthesis users participation in physical activity, exercise and sport: a review of the literature. *Prosthetics and Orthotics International*, 36(3), 260–9. <http://doi.org/10.1177/0309364612437905>

Dijkers, M. P. (2004). Quality of life after traumatic brain injury: A review of research approaches and findings. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 85(SUPPL. 2). <http://doi.org/10.1016/j.apmr.2003.08.119>

Dixon-Woods, M., Bonas, S., Booth, A., Jones, D., Miller, T., Sutton, A. J., ... Young, B. (2006). How can systematic reviews incorporate qualitative research? A critical perspective. *Qualitative Research*, 6(1), 27–44.
<http://doi.org/10.1177/1468794106058867>

Eadie, T. L., Yorkston, K. M., Klasner, E. R., Dudgeon, B. J., Deitz, J. C., Baylor, C. R., & Miller, R. M. (2016). Measuring Communicative Participation: A Review of Self-Report Instruments in Speech-Language Pathology, 15(November 2006). [http://doi.org/10.1044/1058-0360\(2006/030\).Measuring](http://doi.org/10.1044/1058-0360(2006/030).Measuring)

Frankena, T. K., Naaldenberg, J., Cardol, M., Linehan, C., & van Schrojenstein Lantman-de Valk, H. (2015). Active involvement of people with intellectual disabilities in health research - A structured literature review. *Research in Developmental Disabilities*, 45–46, 271–283.
<http://doi.org/10.1016/j.ridd.2015.08.004>

Gaskin, C. J. (2015). On the Potential for Psychological Researchers and Psychologists to Promote the Social Inclusion of People with Disability: A Review. *Australian Psychologist*, 50(6), 445–454.
<http://doi.org/10.1111/ap.12128>

Goodley, D. (2011). *Disability studies: an interdisciplinary introduction*. London: SAGE.

Granlund, M. (2013). Participation--challenges in conceptualization, measurement and intervention. *Child: Care, Health and Development*, 39(4), 470–3. <http://doi.org/10.1111/cch.12080>

Gustavsson, A. (Ed.). (2004). *Delaktighetens språk*. Lund: Studentlitteratur.

- Gustavsson, A., Sandvin, J., Traustadóttir, R., & Tøssebro, J. (2005). Resistance, reflection and change: Nordic disability research. Lund: Studentlitteratur. Retrieved from <http://scholar.google.com/scholar?hl=en&btnG=Search&q=intitle:Resistance,+Reflection+and+Change+Nordic+Disability+Research#0>
- Hammel, J., Jones, R., Smith, J., Sanford, J., Bodine, C., & Johnson, M. (2008). Environmental barriers and supports to the health, function, and participation of people with developmental and intellectual disabilities: Report from the State of the Science in Aging with Developmental Disabilities Conference. *Disability and Health Journal*, 1(3), 143–149. <http://doi.org/10.1016/j.dhjo.2008.05.001>
- Hansson, K., & Nordmark, E. (Eds.). (2015). *Att arbeta med delaktighet inom habilitering*. Lund: Studentlitteratur.
- Harder, H. G., Rash, J. A., & Nelson, S. (2012). Influences of Labour Participation Among Persons With Disabilities: A Systematic Review and Best Evidence Synthesis. *International Journal of Disability Management*, 7, 10–26. <http://doi.org/10.1017/idm.2012.5>
- Harder, M. K., Burford, G., & Hoover, E. (2013). What is Participation? Design Leads the Way to a Cross-disciplinary Framework. *Design Issues*, 29(4), 41–57. <http://doi.org/10.1162/DESI>
- Hedvall, P., & Jönsson, B. (2015). *Att så vidare 25*. Retrieved from http://www.certec.lth.se/fileadmin/certec/publikationer/Att_saa_vidare_25_webversion.pdf
- Holwerda, A., Van Der Klink, J. J. L., Groothoff, J. W., & Brouwer, S. (2012). Predictors for work participation in individuals with an autism spectrum disorder: A systematic review. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 22(3), 333–352. <http://doi.org/10.1007/s10926-011-9347-8>
- Howarth, S., Morris, D., Newlin, M., & Webber, M. (2014). Health and social care interventions which promote social participation for adults with learning disabilities: A review. *British Journal of Learning Disabilities*, 44(1), 3–15. <http://doi.org/10.1111/bld.12100>
- Hutzler, Y. (2003). Attitudes Toward the Participation of Individuals With Disabilities in Physical Activity: A Review. *Quest*, 55(4), 347–373. <http://doi.org/10.1080/00336297.2003.10491809>
- Hästbacka, E., Nygård, M., & Nyqvist, F. (2015). Research Paper: Barriers and facilitators to societal participation of people with disabilities: A scoping review of studies concerning European countries. *Obstacles et Facilitateurs À La Participation Dans La Société Des Personnes Qui Présentent Une Incapacité : Vue D'ensemble Des Études Portant Sur La Situation En Europe (French)*. <http://doi.org/10.1016/j.alter.2016.02.002>

- Imms, C., Adair, B., Keen, D., Ullenhag, A., Rosenbaum, P., & Granlund, M. (2015). Participation: a systematic review of language, definitions, and constructs used in intervention research with children with disabilities. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 58(1), 29–38. <http://doi.org/10.1111/dmcn.12932>
- Janson, U. (2004). Delaktighet som social process - om lekande och kamratkultur i förskola. In *Delaktighetens språk*. Lund: Studentlitteratur.
- Jivraj, J., Sacrey, L.-A., Newton, A., Nicholas, D., & Zwaigenbaum, L. (2014). Assessing the influence of researcher–partner involvement on the process and outcomes of participatory research in autism spectrum disorder and neurodevelopmental disorders: A scoping review. *Autism: The International Journal of Research & Practice*, 18(7), 782–793. Retrieved from <http://10.0.4.153/1362361314539858>
- Jönsson, B. (2016). Tio tankar om arbete.
- Kanagasabai, P. S., Mulligan, H., Mirfin-Veitch, B., & Hale, L. A. (2014). Association between motor functioning and leisure participation of children with physical disability: An integrative review. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 56(12), 1147–1162. <http://doi.org/10.1111/dmcn.12570>
- Kissow, A.-M. (2013). Participation in physical activity and the everyday life of people with physical disabilities: a review of the literature. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 17(2), 144–166. <http://doi.org/10.1080/15017419.2013.787369>
- Kjellberg, A. (2010). From patient to participatory citizen: literature review of disability policy on participation and access in relation to occupational therapy practice. *WFOT Bulletin*, 61, 32. Retrieved from <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&AN=54526623&site=eds-live&scope=site>
- Kuijjer, P. P. F. M., Gouttebauge, V., Brouwer, S., Reneman, M. F., & Frings-Dresen, M. H. W. (2012). Are performance-based measures predictive of work participation in patients with musculoskeletal disorders? A systematic review. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 85(2), 109–123. <http://doi.org/10.1007/s00420-011-0659-y>
- Kylberg, M., Haak, M., Ståhl, A., Skogh, E., & Iwarsson, S. (2015). Forskning i korthet: Brukarmedverkan – Forskning med och om brukarmedverkan.
- Larsen, H. S. (2015). Tangible Participation - Engaging Designs & Designerly Engagements in Pedagogical Praxes. Certec, Department of Design Sciences, LTH, Lund University. Retrieved from https://www.academia.edu/12317617/PhD_dissertation_Tangible_participation_-_Engaging_designs_and_design_engagements_in_pedagogical_praxes_Doctoral_dissertation_LTH_Sweden_

Larsson-Severinsson, M. L., Andersson, O., & Tideman, M. (2009). Det relativa handikappbegreppets framväxt och etablering: Rapport om förutsättningar för det relativa handikappbegreppets tillkomst och etablering i Sverige. Retrieved from <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:240112>

Levac, D., Colquhoun, H., & O'Brien, K. K. (2010). Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Science* : IS, 5, 69. <http://doi.org/10.1186/1748-5908-5-69>

Lindberg, L. (2016). *Forskningen som haltar*.

Magalhães, L. C., Cardoso, A. A., & Missiuna, C. (2011). Activities and participation in children with developmental coordination disorder: A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 32(4), 1309–1316. <http://doi.org/10.1016/j.ridd.2011.01.029>

Melin, E. (2013). *Social delaktighet i teori och praktik - Om barns sociala delaktighet i förskolans verksamhet*. Thesis.

Meyer, S., Karttunen, A. H., Thijs, V., Feys, H., & Verheyden, G. (2014). How do somatosensory deficits in the arm and hand relate to upper limb impairment, activity, and participation problems after stroke? A systematic review. *Phys Ther*, 94(9), 1220–31. <http://doi.org/10.2522/ptj.20130271>

Miessen, M. (2010). *The Nightmare of Participation*. Sternberg Press, Berlin.

Molin, M. (2004). *Att vara i särklass*.

Noonan, V. K., Kopec, J. A., Noreau, L., Singer, J., Dvorak, M. F., VK, N., ... MF, D. (2009). A review of participation instruments based on the International Classification of Functioning, Disability and Health. *Disability and Rehabilitation*, 31(23), 1883–1901 19p. <http://doi.org/10.1080/09638280902846947>

Nunnerley, J., Dunn, J., McPherson, K., Hooper, G., & Woodfield, T. (2015). Participation and quality of life outcomes among individuals with earthquake-related physical disability: A systematic review. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 47(5), 385–393. <http://doi.org/10.2340/16501977-1965>

Oliver, M., & Barnes, C. (2012). *The New Politics of Disablement*. United Kingdom: Palgrave Macmillan.

Parker, C., Whear, R., Ukoumunne, O. C., Bethel, A., Thompson-Coon, J., Stein, K., & Ford, T. (2014). School exclusion in children with psychiatric disorder or impairing psychopathology: a systematic review. *Emotional and Behavioural Difficulties*. <http://doi.org/10.1080/13632752.2014.945741>

Peurala, S. H., Kantanen, M. P., Sjogren, T., Paltamaa, J., Karhula, M., & Heinonen, A. (2012). Effectiveness of constraint-induced movement therapy on activity and participation after stroke: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Clinical Rehabilitation*, 26(3), 209–223. <http://doi.org/10.1177/0269215511420306>

- Phillips, R. L., Olds, T., Boshoff, K., & Lane, A. E. (2013). Measuring activity and participation in children and adolescents with disabilities: A literature review of available instruments. *Australian Occupational Therapy Journal*, 60(4), 288–300. <http://doi.org/10.1111/1440-1630.12055>
- Rönnerberg, J., Classon, E., Danermark, B., & Karlsson, T. (2012). Forskning om funktionsnedsättning och funktionshinder 2002-2010. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:538376>
- Sahlin, K. B., & Lexell, J. (2015). Impact of Organized Sports on Activity, Participation, and Quality of Life in People With Neurologic Disabilities. *PM and R*, 7(10), 1081–1088. <http://doi.org/10.1016/j.pmrj.2015.03.019>
- Shah, S. G. S., & Robinson, I. (2006). User involvement in healthcare technology development and assessment. *International Journal of Health Care Quality Assurance*, 19(6), 500–515. <http://doi.org/10.1108/09526860610687619>
- Sharfi, K., & Rosenblum, S. (2014). Activity and participation characteristics of adults with learning disabilities - A systematic review. *PLoS ONE*, 9(9). <http://doi.org/10.1371/journal.pone.0106657>
- Shields, N., King, M., Corbett, M., & Imms, C. (2014). Is participation among children with intellectual disabilities in outside school activities similar to their typically developing peers? A systematic review. *Dev Neurorehabil*, 17(1), 1751–8423. <http://doi.org/10.3109/17518423.2013.836256>
- Socialstyrelsen. (2001). Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa. *International Classification*. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17108795>
- Starcic, A. I., & Bagon, S. (2014). ICT-Supported Learning for Inclusion of People with Special Needs: Review of Seven Educational Technology Journals, 1970-2011. *British Journal of Educational Technology*, 45(2), 202–230. Retrieved from <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1027276&site=eds-live&scope=site>
- Stevellink, S. A. M., & van Brakel, W. H. (2013). The cross-cultural equivalence of participation instruments: a systematic review. *Disability and Rehabilitation*, 35(15), 1256–68. <http://doi.org/10.3109/09638288.2012.731132>
- Szönyi, K., & Söderqvist Dunkers, T. (2012). Där man söker får man svar Delaktighet i teori och praktik.
- Tanner, K., Hand, B. N., Toole, G. O., & Lane, A. E. (2015). Effectiveness of interventions to improve social participation, play, leisure, and restricted and repetitive behaviors in people with autism spectrum disorder: A systematic review. *American Journal of Occupational Therapy*, 69(5). <http://doi.org/10.5014/ajot.2015.017806>

- Thilo, F. J., Hürlimann, B., Hahn, S., Bilger, S., Schols, J. M., & Halfens, R. J. (2016). Involvement of older people in the development of fall detection systems: a scoping review. *BMC Geriatrics*, 16(1), 42. <http://doi.org/10.1186/s12877-016-0216-3>
- Tideman, M. (2015). Education and support for people with intellectual disabilities in Sweden: policy and practice. *Research and Practice in Intellectual and Developmental Disabilities*, 2(2), 116–125. <http://doi.org/10.1080/23297018.2015.1067868>
- Tobin, M. C., Drager, K. D. R., & Richardson, L. F. (2014). A systematic review of social participation for adults with autism spectrum disorders: Support, social functioning, and quality of life. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(3), 214–229. <http://doi.org/10.1016/j.rasd.2013.12.002>
- Tonkin, B. L., Ogilvie, B. D., Greenwood, S. A., Law, M. C., & Anaby, D. R. (2014). The participation of children and youth with disabilities in activities outside of school: A scoping review: Étude de délimitation de l'étendue de la participation des enfants et des jeunes handicapés à des ... *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 81(4), 226. Retrieved from <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&AN=99406224&site=eds-live&scope=site>
- United Nations. (2006). Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Retrieved from <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>
- Verdonschot, M. M. L., de Witte, L. P., Reichrath, E., Buntinx, W. H. E., Curfs, L. M. G., MML, V., ... LMG, C. (2009). Impact of environmental factors on community participation of persons with an intellectual disability: a systematic review. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(1), 54–64 11p. <http://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2008.01128.x>
- White, G. W., Gonda, C., Peterson, J. J., & Drum, C. E. (2011). Secondary analysis of a scoping review of health promotion interventions for persons with disabilities: Do health promotion interventions for people with mobility impairments address secondary condition reduction and increased community participation? *Disability and Health Journal*, 4(2), 129–139. <http://doi.org/10.1016/j.dhjo.2010.05.002>
- WHO. (2001). International Classification of Functioning, Disability and Health: ICF (Revised ed). World Health Organization. Retrieved from <http://www.amazon.co.uk/dp/9241545429>
- Wilder, J., & Axelsson, A.-K. (2013). Jag är med - Om personlig assistans och barns delaktighet i familjeaktiviteter.
- Willis, A.-M. (2006). Ontological Designing — laying the ground. *Design Philosophy Papers*, 3(January), 80–98. <http://doi.org/10.2752/144871306X13966268131514>

7 Bilagor

7.1 Metodbilaga

7.1.1 Söksträng

Så här såg den söksträng ut som användes i steg 2 av identifieringen av litteratur:

(Survey* OR Review* OR Scoping) AND (Participa* OR Engagement OR Involvement OR Inclusion OR Integration OR Exclusion) AND (Disabilit* OR Disabled OR Impairment OR Impaired OR Retarded OR Older People OR Elderly OR Aged OR Challenged OR Disablement OR User OR Handicap OR Special needs OR Vulnerable OR Self OR Identity OR Disorder* OR Recipient* OR Movement OR Organisation OR Organization OR Independent living OR Social marginality) AND (Accessibility OR Universal Design OR Inclusive Design OR Design for All OR Barrier-free design OR Access OR Standard OR Design OR Innovation OR Development OR Sustainability OR Sustainable OR Welfare OR Technolog* OR Assistance OR Assistive OR Service OR Process OR Interact* OR Communicat* OR Environment OR Group OR Society OR Social OR Peer OR Situation* OR Activit* OR Immersion OR Functioning OR ICF OR Work OR School OR Leisure OR Everyday OR Condition* OR Prerequisite* OR Expectation* OR Life OR Lives OR Living OR Health OR Quality of Life OR Right* OR CRPD OR Equal* OR Belonging OR Citizen* OR Power OR Empowerment OR Discrimination OR Ableism OR Structural OR Democratic OR Democracy OR Influence* OR Impact* OR Autonomy OR Self determination OR Freedom OR Initiative OR Representation OR Justice OR Injustice OR Ethics OR Decision* OR Say OR Responsibilit*)

Sökdatum: 2016-03-31

7.1.2 Ämnesordslistor / Thesauruses

Följande vokabulär med ämnesord har använts vid definition av söktermer:

- MeSH (Medical Subject Headings), svenska (översatt av Karolinska Institutet) och engelska, inriktning: medicin och hälsa, <http://mesh.kib.ki.se>
- ERIC thesaurus, engelska, inriktning: utbildning, <http://eric.ed.gov/?ti=all>
- SocINDEX, engelska, inriktning: sociologi/socialt arbete, <https://www.ebscohost.com/academic/socindex>

Dessa ämnesordslistor täcker ganska väl hälsovetenskap och sociologi. Däremot har de endast begränsat innehåll när det kommer till teknik- och designområdena.

7.1.3 Deltagare i workshopar i steg 1 av identifiering av litteratur

Följande personer deltog i de sökords-workshopar som arrangerades i inledningen av steg 1 till att identifiera sökord som kunde användas i steg 2. Urvalet gjordes genom ett bekvämlighetsurval.

Deltagare:

- Mia Ahlgren, Handikappförbunden, Stockholm
- Hans von Axelson, Myndigheten för Delaktighet, Stockholm
- Hector Caltenco, Certec, Lunds universitet.
- Håkan Eftring, Certec, Lunds universitet
- Hanna Egard, Institutionen för hälsa och samhälle, Malmö Högskola
- Pelle Kölhed, Handikappförbunden, Stockholm
- Charlotte Magnusson, Certec, Lunds universitet
- Kirsten Rasmus-Gröhn, Certec, Lunds universitet
- Bitte Rydeman, Certec, Lunds universitet

7.1.4 Omfattning av uppdraget

Den sammanlagda tid som funnits för att genomföra uppdraget har varit totalt tre arbetsmånader. Detta har inkluderat alla moment i kartläggningen, inklusive genomförande av workshoppar och seminarier.

7.2 Referenser för de 47 artiklarna i Steg 2

Detta är de 47 översiktsartiklar som lästes i sin helhet och systematiserades:

Achterberg, T. J., Wind, H., de Boer, A. G. E. M., & Frings-Dresen, M. H. W. (2009). Factors that promote or hinder young disabled people in work participation: A systematic review. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 19(2), 129–141.

Anaby, D., Hand, C., Bradley, L., DiRezze, B., Forhan, M., DiGiacomo, A., & Law, M. (2013). The effect of the environment on participation of children and youth with disabilities: a scoping review. *Disability and Rehabilitation*, 35(19), 1589–1598 10p.

Benton, L., & Johnson, H. (2014). Widening participation in technology design: A review of the involvement of children with special educational needs and disabilities. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 3-4, 23–40.

Bibby, R. (2013). "I hope he goes first": Exploring determinants of engagement in future planning for adults with a learning disability living with ageing parents. What are the issues? : A literature review. *British Journal of Learning Disabilities*, 41(2), 94–105.

Bigby, C. (2012). Social inclusion and people with intellectual disability and challenging behaviour: A systematic review. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 37(4), 360–374 15p.

Brandt, Å., Samuelsson, K., Töytäri, O., & Salminen, A.-L. (2011). Activity and participation, quality of life and user satisfaction outcomes of environmental control systems and smart home technology: a systematic review. *Disability & Rehabilitation: Assistive Technology*, 6(3), 189–206 18p.

Bult, M. K., Verschuren, O., Jongmans, M. J., Lindeman, E., & Ketelaar, M. (2011). What influences participation in leisure activities of children and youth with physical disabilities? A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 32(5), 1521–1529.

Campos, W., Martinez, A., Sanchez, W., Estrada, H., Castro-Sánchez, N. A., & Mujica, D. (2016). A systematic review of proposals for the social integration of

elderly people using ambient intelligence and social networking sites. *Cognitive Computation*, 1–14.

Chang, F.-H., Coster, W. J., & Helfrich, C. A. (2013). Community Participation Measures for People With Disabilities: A Systematic Review of Content From an International Classification of Functioning, Disability and Health Perspective. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 94(4), 771–781 11p.

Chantry, J., & Dunford, C. (2010). How do computer assistive technologies enhance participation in childhood occupations for children with multiple and complex disabilities? A review of the current literature. *British Journal of Occupational Therapy*, 73(8), 351.

Chen, W. (n.d.). Multitouch Tabletop Technology for People with Autism Spectrum Disorder: A Review of the Literature. *Procedia Computer Science*, 14(Proceedings of the 4th International Conference on Software Development for Enhancing Accessibility and Fighting Info-exclusion (DSAI 2012)), 198–207.

Chien, C.-W., Rodger, S., Copley, J., & Skorka, K. (2014). Comparative Content Review of Children's Participation Measures Using the International Classification of Functioning, Disability and Health—Children and Youth. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 95(1), 141–152 12p.

Coon, J. T., Gwernan-Jones, R., Moore, D., Richardson, M., Shotton, C., Pritchard, W., et al (2015). End-user involvement in a systematic review of quantitative and qualitative research of non-pharmacological interventions for attention deficit hyperactivity disorder delivered in school settings: reflections on the impacts and challenges. *Health Expectations: an International Journal of Public Participation in Health Care and Health Policy*.

Deans, S., Burns, D., McGarry, A., Murray, K., & Mutrie, N. (2012). Motivations and barriers to prosthesis users participation in physical activity, exercise and sport: a review of the literature. *Prosthetics & Orthotics International* (Sage Publications, Ltd.), 36(3), 260.

Dijkers, M. P. (2004). Quality of life after traumatic brain injury: a review of research approaches and findings. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 85, 21–35. <http://doi.org/10.1016/j.apmr.2003.08.119>

Eadie, T. L., Yorkston, K. M., Klasner, E. R., Dudgeon, B. J., Deitz, J. C., Baylor, C. R., et al (2006). Measuring Communicative Participation: A Review of Self-Report Instruments in Speech-Language Pathology. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 15(4), 307–320.

Frankena, T. K., Naaldenberg, J., Cardol, M., Linehan, C., & van Schrojenstein Lantman-de Valk, H. (2015). Active involvement of people with intellectual disabilities in health research - A structured literature review. *Research in Developmental Disabilities*, 45, 271–283 13p.

- Gaskin, C. J. (2015). On the Potential for Psychological Researchers and Psychologists to Promote the Social Inclusion of People with Disability: A Review. *Australian Psychologist*, 50(6), 445–454.
- Hammel, J., Jones, R., Smith, J., & Sanford, J. (2008). Environmental barriers and supports to the health, function, and participation of people with developmental and intellectual disabilities: Report from the State of the ... *Disability and Health Journal*, 1(3), 143–149.
<http://doi.org/10.1016/j.dhjo.2008.05.001>
- Harder, H. G., Rash, J. A., & Nelson, S. (2012). Influences of Labour Participation Among Persons With Disabilities: A Systematic Review and Best Evidence Synthesis. *International Journal of Disability Management*, 7, 10–26 17p.
- Holwerda, A., Klink, J., Groothoff, J., & Brouwer, S. (2012). Predictors for Work Participation in Individuals with an Autism Spectrum Disorder: A Systematic Review. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 22(3), 333.
- Howarth, S., Morris, D., Newlin, M., & Webber, M. (2016). Health and social care interventions which promote social participation for adults with learning disabilities: a review. *British Journal of Learning Disabilities*, 44(1), 3–15 13p.
- Hutzler, Y. (2003). Attitudes Toward the Participation of Individuals With Disabilities in Physical Activity: A Review. *Quest* (00336297), 55(4), 347.
- Hästbacka, E., Nygård, M., & Nyqvist, F. (2016). Barriers and facilitators to societal participation of people with disabilities: A scoping review of studies concerning European countries. *ALTER - European Journal of Disability Research / Revue Européenne De Recherche Sur Le Handicap*.
<http://doi.org/10.1016/j.alter.2016.02.002>
- Jivraj, J., Sacrey, L.-A., Newton, A., Nicholas, D., & Zwaigenbaum, L. (2014). Assessing the influence of researcher–partner involvement on the process and outcomes of participatory research in autism spectrum disorder and neurodevelopmental disorders: A scoping review. *Autism: the International Journal of Research & Practice*, 18(7), 782–793.
- Kanagasabai, P. S., Mulligan, H., Mirfin-Veitch, B., & Hale, L. A. (2014). Association between motor functioning and leisure participation of children with physical disability: an integrative review. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 56(12), 1147–1162 16p.
- Kissow, A.-M. (2013). Participation in physical activity and the everyday life of people with physical disabilities: a review of the literature. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 17(2), 144–166 23p.
- Kjellberg, A. (2010). From patient to participatory citizen: literature review of disability policy on participation and access in relation to occupational therapy practice. *WFOT Bulletin*, 61, 32.

- Kuijer, P., Gouttebauge, V., Brouwer, S., Reneman, M., & Frings-Dresen, M. (2012). Are performance-based measures predictive of work participation in patients with musculoskeletal disorders? A systematic review. *International Archives of Occupational & Environmental Health*, 85(2), 109–123.
- Magalhães, L. C., Cardoso, A. A., & Missiuna, C. (2011). Activities and participation in children with developmental coordination disorder: A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 32(4), 1309–1316.
- Meyer, S., Karttunen, A. H., Thijs, V., Feys, H., & Verheyden, G. (2014). How Do Somatosensory Deficits in the Arm and Hand Relate to Upper Limb Impairment, Activity, and Participation Problems After Stroke? A Systematic Review. *Physical Therapy*, 94(9), 1220–1231 12p.
- Noonan, V. K., Kopec, J. A., Noreau, L., Singer, J., & Dvorak, M. F. (2009). A review of participation instruments based on the International Classification of Functioning, Disability and Health. *Disability and Rehabilitation*, 31(23), 1883–1901.
- Nunnerley, J., Dunn, J., McPherson, K., Hooper, G., & Woodfield, T. (2015). Participation and quality of life outcomes among individuals with earthquake-related physical disability: A systematic review. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 47(5), 385–393 9p.
- Parker, C., Whear, R., Ukoumunne, O. C., Bethel, A., Thompson-Coon, J., Stein, K., & Ford, T. (2015). School exclusion in children with psychiatric disorder or impairing psychopathology: a systematic review. *Emotional & Behavioural Difficulties*, 20(3), 229–251.
- Peurala, S. H., Kantanen, M. P., Sjögren, T., Paltamaa, J., Karhula, M., & Heinonen, A. (2012). Effectiveness of constraint-induced movement therapy on activity and participation after stroke: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Clinical Rehabilitation*, 26(3), 209–223.
- Phillips, R. L., Olds, T., Boshoff, K., & Lane, A. E. (2013). Measuring activity and participation in children and adolescents with disabilities: A literature review of available instruments. *Australian Occupational Therapy Journal*, 60(4), 288–300.
- Sahlin, K. B., & Lexell, J. (n.d.). Narrative Review: Impact of Organized Sports on Activity, Participation, and Quality of Life in People With Neurologic Disabilities. *Pm&R*, 7, 1081–1088.
- Shah, S. G. S., & Robinson, I. (2006). User involvement in healthcare technology development and assessment: Structured literature review. *International Journal of Health Care Quality Assurance*, 19(6), 498–513.
- Sharfi, K., & Rosenblum, S. (2014). Activity and Participation Characteristics of Adults with Learning Disabilities - A Systematic Review. *Plos One*, 9(9), 1–8.

- Shields, N., King, M., Corbett, M., & Imms, C. (2014). Is participation among children with intellectual disabilities in outside school activities similar to their typically developing peers? A systematic review. *Developmental Neurorehabilitation*, 17(1), 64–71.
- Starcic, A. I., & Bagon, S. (2014). ICT-supported learning for inclusion of people with special needs: Review of seven educational technology journals, 1970-2011. *British Journal of Educational Technology*, 45(2), 202–230.
- Tanner, K., Hand, B. N., O'Toole, G., & Lane, A. E. (2015). Effectiveness of Interventions to Improve Social Participation, Play, Leisure, and Restricted and Repetitive Behaviors in People With Autism Spectrum Disorder: A Systematic Review. *The American Journal of Occupational Therapy : Official Publication of the American Occupational Therapy Association*, 69(5), 6905180010p1–12. <http://doi.org/10.5014/ajot.2015.017806>
- Thilo, F. J. S., Hürlimann, B., Hahn, S., Bilger, S., Schols, J. M. G. A., Halfens, R. J. G., et al (2016). Involvement of older people in the development of fall detection systems: a scoping review. *BMC Geriatrics*, 16, 1–9 pp.
- Tobin, M. C., Drager, K. D. R., & Richardson, L. F. (2014). A systematic review of social participation for adults with autism spectrum disorders: Support, social functioning, and quality of life. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(3), 214–229.
- Tonkin, B. L., Ogilvie, B. D., Greenwood, S. A., Law, M. C., & Anaby, D. R. (2014). The participation of children and youth with disabilities in activities outside of school: A scoping review: Étude de délimitation de l'étendue de la participation des enfants et des jeunes handicapés à des ... *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 81(4), 226.
- Verdonschot, M. M. L., De Witte, L. P., Reichrath, E., Buntinx, W. H. E., & Curfs, L. M. G. (2009). Impact of environmental factors on community participation of persons with an intellectual disability: a systematic review. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(1), 54–64.
- White, G. W., Gonda, C., Peterson, J. J., & Drum, C. E. (2011). Secondary analysis of a scoping review of health promotion interventions for persons with disabilities: Do health promotion interventions for people with mobility impairments address secondary condition reduction and increased community participation? *Disability and Health Journal*, 4(2), 129.

7.3 Översiktstabell för de 47 artiklar som ingick i Steg 2 av kartläggningen.

Kartläggning av delaktighet och funktionshinder, (LUBSearch: full, 2001-2016, 789 hits)

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Achterberg, T. J., Wind, H., de Boer, A. G. E. M., & Frings-Dresen, M. H. W. (2009). Factors that promote or hinder young disabled people in work participation: A systematic review. <i>Journal of Occupational Rehabilitation</i> , 19(2), 129–141. NL	<p>The aim of this systematic review was to study factors which promote or hinder young disabled people entering the labor market.</p> <p>What factors are reported that promote or hinder work participation of young disabled people?</p>	<p>Systematic review</p> <p>To May 2008</p> <p>10 included articles</p>	<p>Promoting factors are male gender, high educational level, age at survey, low depression scores, high dispositional optimism and high psychosocial functioning. Female and low educational level gives high odds of unemployment just like low IQ, inpatient treatment during follow up, epilepsy, motor impairment, wheelchair dependency, functional limitations, comorbidity, physical disability and chronic health conditions combined with mental retardation.</p>	<p>Of the promoting factors, education appeared to be important, and several physical obstructions were found to be hindering factors.</p>	<p>Knowing the promoting and hindering factors can lead to appropriate support or intervention for the disabled starter, which could result in higher work participation and lower the barriers they experience.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Anaby, D., Hand, C., Bradley, L., DiRezze, B., Forhan, M., DiGiacomo, A., & Law, M. (2013). The effect of the environment on participation of children and youth with disabilities: a scoping review. <i>Disability and Rehabilitation</i> , 35(19), 1589–1598 10p. CA	<p>The study's purpose was to identify and synthesize research evidence regarding the effect of the environment on community participation of children with disabilities.</p> <p>What is known from the literature about the impact of the environment on participation in out-of-school activities of children and youth with disabilities?</p>	<p>Scoping review</p> <p>1990-2011</p> <p>31 included articles</p>	<p>This scoping review reports that all environmental domains in the ICF influenced children's participation. The most common facilitators included social support from family and friends, followed by geographic location. In contrast, the most common barriers were negative attitudes, followed by the physical accessibility of the environment, services and policies and lack of support from staff and service providers; Supports and barriers are potentially two independent constructs; Several unique barriers and supports revealed in this review include the issues of time, planning ahead and negotiating the environment.</p>	<p>The evidence reveals that participation levels were high in the regions that were more accessible. The next step can be to statistically test the effect of specific environmental facets within these regions on participation and to identify the most influential environmental factors that account for participation levels and their variations.</p>	<p>The focus of most of the studies was on children with physical disabilities and in particular, CP. Expanding the population under study beyond physical disabilities is needed, including for instance, communication and vision disorders; The majority of quantitative studies were cross-sectional in nature, and there is additional need for longitudinal and intervention studies; It is important to measure participation in different settings while capturing the impact of the environment on participation; It is important to measure participation in different settings while capturing the impact of the environment on participation.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Benton, L., & Johnson, H. (2014). Widening participation in technology design: A review of the involvement of children with special educational needs and disabilities. <i>International Journal of Child-Computer Interaction</i> , 3-4, 23–40. UK	<p>This article presents a review of the design methods and techniques that have been used to involve children with special educational needs and/or disabilities (SEND) in the technology design process;</p> <p>This paper therefore seeks to review the work that has been undertaken in this field, attempting to summarize what has been achieved so far to enable other researchers to build on this, and proposes future directions for the field.</p>	<p>Type of review: no information</p> <p>2002-2014</p> <p>46 included articles</p>	We describe the different roles, responsibilities and activities that have been undertaken by both the child and adult participants within previous technology design projects. We also highlight the different types of outcome from this previous work involving children with SEND, exploring the impact the children's participation has had on both the resulting technology as well as the impact on the child participants themselves	We conclude this review with a set of reporting recommendations for technology designers and researchers aiming to involve this population in future technology design projects.	A need for future research to focus on the design, social and theoretical knowledge generated from PD work alongside existing knowledge about the design methods and approaches; researchers need to describe in what ways the construction of knowledge is linked to a specific design context to enable it to be appropriately applied within other relevant PD project contexts.
Bibby, R. (2013). "I hope he goes first": Exploring determinants of engagement in future planning for adults with a learning disability living with ageing parents. What are the issues? : A literature review. <i>British Journal of Learning Disabilities</i> , 41(2), 94–105. UK	This paper attempts to find out why it is that many adults with a learning disability and their older parents and carers do not make plans for their future.	<p>Type of review: no information</p> <p>1990-</p> <p>16 included articles</p>	The review identifies 10 separate barriers to engagement in future planning for adults with a learning disability living with older carers: lack of confidence in formal provision; poor relationships with professionals; mutual care and interdependency; a lack of information; painful and difficult subject; carer purpose and identity; carer sense of duty; serviceuser fear of unknown; carer concern regarding loss of control; and serviceuser unwilling to leave home.	Taken together, the literature identifies a strong link between a lack of confidence in the paid service sector and a low take-up rate in future planning;	Gaps in the research are considered, and the need for further work identified to reflect the views of black and minority ethnic families and so-called hidden families who are not known to statutory services. Also highlighted is the lack of participation in the research of those people with more severe disabilities who use alternative methods of communication.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Bigby, C. (2012). Social inclusion and people with intellectual disability and challenging behaviour: A systematic review. <i>Journal of Intellectual and Developmental Disability</i> , 37(4), 360–374 15p. AUS	<p>The review aimed to determine what evidence exists about the extent of social inclusion by people with intellectual disability and challenging behaviour.</p> <p>The review was guided by two broad questions: (1) how has social inclusion by people with intellectual disability and challenging behaviour been researched and operationalised in the empirical literature, and (2) what is the evidence about the extent of social inclusion by people with intellectual disability and challenging behaviour. The focus is on adults</p>	<p>Systematic review</p> <p>To mid 2010</p> <p>14 included articles</p>	A thematic analysis of the 14 papers identified that social inclusion has been poorly defined and measured, and that the little research that has occurred in respect of people with challenging behaviour has demonstrated their potential to be socially included.	Clearer conceptualisation of inclusion, and greater understanding of practices that support social inclusion and system level mechanisms, which ensure goals around inclusion gain prominence in funding and support plans, may address the neglect of this critical quality-of-life domain for people with challenging behaviour.	It may therefore be necessary to develop multiple measures of social inclusion, at the individual level, the more general level of populations of people with challenging behaviour and people with intellectual disability, and at the community level. Research must move beyond an approach that tends to equate social inclusion with simple counts of how many times a person goes out their front door to visit the community. In pursuing a more finely grained understanding, descriptive data can be more useful if researchers, funding bodies, and policymakers adopt clear theoretical or organising frameworks to guide its collection and analysis.
Brandt, Å., Samuelsson, K., Töytäri, O., & Salminen, A.-L. (2011). Activity and participation, quality of life and user satisfaction outcomes of environmental control systems (ECSs) and smart home technology (SHT) interventions for persons with impairments. <i>Disability & Rehabilitation: Assistive Technology</i> , 6(3), 189–206 18p. DA, SE, FI	To examine activity and participation, quality of life, and user satisfaction outcomes of environmental control systems (ECSs) and smart home technology (SHT) interventions for persons with impairments.	<p>Systematic review</p> <p>Jan 1993 - June 2009</p> <p>13 included articles</p>	The studies varied in most aspects, and no synthesis could be drawn. However, ECS/SHT tended to increase study participants' independence, instrumental activities of daily living, socialising, and quality of life. Two studies showed high user satisfaction. The level of evidence was regarded as low, mainly due to small study sizes, lacking confounder control, and a majority of descriptive studies.	Due to few and small studies and study diversity, it was not possible to determine whether ECS/SHT have positive outcomes for persons with impairment, even though the technologies seem to be promising.	There is a need for larger, high quality and preferably multicentre effect studies applying RCT designs or longitudinal cohort studies with baseline data and longer follow-up time. - Highlighted 14 apr. 2016

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Bult, M. K., Verschuren, O., Jongmans, M. J., Lindeman, E., & Ketelaar, M. (2011). What influences participation in leisure activities of children and youth with physical disabilities? A systematic review. Research in Developmental Disabilities, 32(5), 1521–1529. NL	The purpose of this review is to systematically analyse the literature in order to identify variables involved in the frequency of participation in leisure activities for children and youth with various diagnoses of physical ability. Our questions are: (1) Can different variables be identified for different diagnostic groups? and (2) Can different variables be identified for different age groups?	Systematic review Jan 2001 - Jan 2010 17 included articles	The review showed gross motor function, manual ability, cognitive ability, communicative skills, age and gender to be the most important variables. Evidence suggests that these same variables are applicable to different diagnostic groups. Although differences in participation exist between different age groups, similar determinants of participation were identified for different age groups	Participation in leisure activities is complex and not easily explained by simply a few factors. Different ways of measuring participation in leisure activities made it hard to compare studies because the domains and chapters of the ICF that were used were not explicitly stated.	The authors encourage researchers to state clearly which activities they have incorporated in their research and how they have defined participation based on definitions and activities outlined in the ICF.
Campos, W., Martinez, A., Sanchez, W., Estrada, H., Castro-Sánchez, N. A., & Mujica, D. (2016). A systematic review of proposals for the social integration of elderly people using ambient intelligence and social networking sites. Cognitive Computation, 1–14. MEX	The purpose of this paper is to plot the current landscape of how Aml and SNS technologies have been applied to date in the social integration of elderly people. The specific goals of this study were to conduct a systematic review that identified and classified computational approaches that deal with the problem of social isolation and social integration of elderly adults.	Systematic review To July 2014 10 included articles	The findings show that combinations of technologies, such as Aml and SNS, are receiving special attention from the scientific community due to the lower cost of devices such as touch-screen computers, tablets, and televisions with internet access. We have also observed an increased participation of older adults in social networking sites.	The current trend is to extend the capabilities of the SNSs by including ambient intelligence, creating ambient social networking sites in order to prevent and/or to resolve the current socialization problems and the cognitive impairments facing elderly people.	Early detection of social isolation in older adults has received little attention in the scientific community. In this sense, a direction future of this research is to develop a predictive model to infer the level of risk of social isolation in older adults.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Chang, F.-H., Coster, W. J., & Helfrich, C. A. (2013). Community Participation Measures for People With Disabilities: A Systematic Review of Content From an International Classification of Functioning, Disability and Health Perspective. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 94(4), 771–781 11p. USA	To identify instruments that measure community participation in people with disabilities and to evaluate which domains, to what extent, and how precisely they address this construct. The review aims to provide information to guide the selection of community participation instruments and to identify limitations of existing measures.	Systematic review To 2012 17 included articles/ instruments	None of the 17 instruments covered the full breadth of community participation domains, but each addressed community participation to some extent.	No single instrument was fully satisfactory for measuring community participation. Most of the instruments address community participation to a limited extent and do not cover the full breadth of community participation domains.	This study contributes to the growing body of literature regarding the measurement of community participation. Future research is needed to develop a new measure of community participation with a better design and greater coverage of community participation based on the ICF.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Chantry, J., & Dunford, C. (2010). How do computer assistive technologies enhance participation in childhood occupations for children with multiple and complex disabilities? A review of the current literature. <i>British Journal of Occupational Therapy</i> , 73(8), 351. UK	The overall aim of this study was to ascertain whether computer assistive technologies have an impact on the participation of children with complex and multiple disabilities in childhood occupations and in the development of occupational roles. - Identify and select a suitable occupational therapy conceptual model for data analysis organisation - Review extensively and analyse the current literature available on computer use for children with disabilities - Draw conclusions /implications for future clinicalpractice	Systematic review 1995-2010 37 included articles	Four key themes emerged relating to productivity: enabling inclusive education, acting as an alternative tool for learning, providing new opportunities to demonstrate learning and facilitating social interaction within the classroom. There appears to be irrefutable evidence that computers can have a positive impact on the participation of severely disabled children in play and leisure activities.	The findings supported the use of computer technologies for participation to a varying degree in all occupational performance areas, but were particularly positive in the areas of education, communication and play activities for children with disabilities.	More research is needed in this field, focusing specifically on participation and whether existing measures of participation could be used as outcome measures for services. Consideration also needs to be given to how intervention goals can be identified and set around areas of participation that are of particular importance to the individual child in order to make the provision of equipment focused on optimising participation in childhood occupations.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Chen, W. (n.d.). Multitouch Tabletop Technology for People with Autism Spectrum Disorder: A Review of the Literature. <i>Procedia Computer Science</i> , 14(Proceedings of the 4th International Conference on Software Development for Enhancing Accessibility and Fighting Info-exclusion (DSAI 2012)), 198–207. NO	In this paper we review existing research on the use of multitouch tabletop technology for people with ASD.	Type of review: no information Time period: no information Number of articles: no information	Based on the summary of existing research which is limited in target user group, application types and intervention methods, we argue that the potentials of multitouch tabletop technology are not yet fully explored. In the remaining of this section, we will discuss some opportunities and challenges of such technology for people with ASD.	Despite of the limited research, evidence does suggest that multitouch tabletop technology is an applicable technology with great potentials for people with ASD.	Mer tabletop forskning inom autismområdet

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Chien, C.-W., Rodger, S., Copley, J., & Skorka, K. (2014). Comparative Content Review of Children's Participation Measures Using the International Classification of Functioning, Disability and Health—Children and Youth. <i>Archives of Physical Medicine and Rehabilitation</i>, 95(1), 141–152 12p.</p> <p>AUS</p>	<p>The purpose of the current content review was to evaluate and compare (1) to what extent instruments that intend to measure children's participation actually do so according to Coster and Khetani's4 definition of participation; and (2) to what extent the item content of those instruments can be classified using the ICF-CY framework</p>	<p>Comparative content review</p> <p>Jan 2000-May 2011</p> <p>16 included articles/instruments</p>	<p>The 16 included instruments contained a total of 590 items, of which 288 (48.8%) were classified as participation items.</p> <p>Participation items covered all the domains, but 75% were primarily linked to 3 domains (d6 Domestic life, d8 Major life areas, d9 Community, social, and civic life). While the activity items seemed to cover all domains, there was only 1 link in d7 Interpersonal interactions and relationships, and most links were related to d4 Mobility (25%), d5 Selfcare (18%), and d9 Community, social, and civic life (18%).</p>	<p>This content review concludes that the items from 11 of the 16 included instruments indeed measure children's participation to a moderate extent, with the SFA-P comprising 100% participation items. The 16 instruments covered a range of the ICF-CY 9 Activities and Participation domains, from as few as 3 to all domains. The code d920 (Recreation and leisure) was the most common category emerging from the activity and participation items within those instruments. The domain with the most limited representation was d7 Interpersonal interactions and relationships.</p>	<p>Results also call attention to the development of more children's participation measures that use contemporary definitions and incorporate comprehensive coverage of children's life situations in relation to the ICF-CY.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Coon, J. T., Gwernan-Jones, R., Moore, D., Richardson, M., Shotton, C., Pritchard, W., et al (2015). End-user involvement in a systematic review of quantitative and qualitative research of non-pharmacological interventions for attention deficit hyperactivity disorder delivered in school settings: reflections on the impacts and challenges. Health Expectations: an International Journal of Public Participation in Health Care and Health Policy. UK</p>	<p>(i) Describe end-user involvement in a complex mixed- methods systematic review of ADHD in schools, (ii) reflect on the impact of end-user involvement, (iii) highlight challenges and bene- fits experienced and (iv) provide suggestions to inform future involvement</p> <p>The purpose of this paper, therefore, was to discuss contributions of this review to developing methods for involving end- users in the production of systematic reviews. We also reflect on the impact of end-user involvement on our evidence synthesis and highlight some of the issues and challenges faced.</p>	<p>Is not a review in itself. Deals with user participation when doing reviews.</p>	<p>The following challenges were identified: (i) managing expectations, (ii) managing the intensity of emotion, (iii) ensuring that involvement is fruitful for all not just the researcher, (iv) our capacity to communicate and manage the process and (v) engendering a sense of involvement amongst end-users.</p> <p>Despite the predetermined nature of the project, end-user involvement had a number of impacts on the findings, including guiding the direction of the research, contributing to a typology of interventions and outcomes, the direction of the data analysis and to the robustness of the syntheses by demonstrating the alignment of interim findings with lived experiences.</p>	<p>There are few published accounts of end-user involvement in systematic reviews.</p> <p>End-user involvement in this project had the biggest positive impact on the researchers involved in the qualitative synthesis.</p> <p>End-user responses to interim findings included (i) 'recognition' where the end-users described their own experiences in line with the findings of the review, (ii) 'lack of recognition' where the end-users did not seem to have experience of a finding and (iii) identification of 'gaps' where end-users talked about issues not brought out by the research.</p>	<p>there is little guidance on how best to carry out and resource end-user involvement meaningfully in systematic review projects.</p> <p>It would be valuable for methods for the assessment of the impact of end-user involvement to be included in the protocol. Future research could inform guidelines for best practice in this area by studying in more depth the experience of involvement, both from the perspective of the researcher and the end-user, and to explore the most effective methods for meaningful engagement. Additionally, a requirement for research abstracts to contain a section on end-user involvement would make it easier to locate and disseminate previous examples of good practice.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Deans, S., Burns, D., McGarry, A., Murray, K., & Mutrie, N. (2012). Motivations and barriers to prosthesis users participation in physical activity, exercise and sport: a review of the literature. <i>Prosthetics & Orthotics International</i> (Sage Publications, Ltd.), 36(3), 260. UK	<p>To determine if people with amputation are participating in physical activity and sport; whether post-amputation activity levels match preamputation levels; and if there are motivations and barriers to participation.</p> <p>The authors were keen to understand the following: are people with amputation participating in physical activity, exercise and sports? Are these people participating at the same level as they did before their amputation? And what are their motivations and barriers to participation?</p>	<p>Systematic review</p> <p>To 2011</p> <p>12 included articles</p>	<p>The themes were: prosthetic components; functional and rehabilitation outcomes; body image, mastery and empowerment; and motivations and barriers to physical activity, exercise and sport</p>	<p>All of the studies show that those people who are involved in sport have more positive feelings about their bodies, with a positive relationship being reported between regular sport participation and body image.</p>	<p>There is a paucity of literature related to the topic area in question. This review has found that people with limb absence are not participating in physical activity conducive to health benefits, and only a minority participate in exercise and sports.</p> <p>Participation following amputation does not mirror that of preamputation levels, and more barriers than motivations exist to adopting or maintaining a physically active lifestyle.</p> <p>The authors would like to capitalize on the extensive physical activity for health research focused on the general population and use the findings to investigate similar concepts in the limb absent population who have underlying health issues.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Dijkers, M. P. (2004). Quality of life after traumatic brain injury: a review of research approaches and findings ¹¹ . Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 85, 21–35. USA	To assess existing knowledge of quality of life (QOL) of people with traumatic brain injury (TBI) and to make recommendations for methodologic and substantive research in this area.	Type of review: no information	TBI, especially if moderate or severe in nature, has many effects that threaten QOL. Knowledge of the impacts of injury on QOL as achievements is extensive, although some areas have not been researched adequately. Research on QOL after TBI is hampered to some degree by shortcomings in the existing QOL measures	Major research recommendations include: exploring the ability of TBI subjects to self-report; determining the salience of domains of life for this group; developing utility instruments that are sensitive to differences in deficits in cognition and other health and life domains; and doing qualitative studies that explore the experience of QOL.	Areas in need of more research include changes in QOL over time and an explanation of QOL as SWB. In the latter area, a focus on the standards and priorities that people with TBI use, explicitly or implicitly, may have benefits. In this and other topic areas, judicious use of qualitative research before, or in conjunction with, quantitative approaches is suggested.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Eadie, T. L., Yorkston, K. M., Klasner, E. R., Dudgeon, B. J., Deitz, J. C., Baylor, C. R., et al (2006). Measuring Communicative Participation: A Review of Self-Report Instruments in Speech-Language Pathology. American Journal of Speech-Language Pathology, 15(4), 307–320. USA</p>	<p>The overall purpose of this article is to review self-reported instruments of communicative functioning to determine how well we are addressing the participation component of the ICF model in the field of speechlanguage pathology.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How adequately do self-report instruments in speechlanguage pathology measure the construct of communicative participation? 2. What is the relevance of individual items found in these instruments to the construct of communicative participation? 3. What are the psychometric properties of instruments that measure communicative participation, or some aspect of communicative participation? 	<p>Systematic review 1980-2005 15 included articles/instruments</p>	<p>No instrument exclusively measured communicative participation. Twentysix percent (n = 34) of all items (N = 132) across the reviewed instruments were consistent with communicative participation. The majority (76%) of the 34 items were associated with general communication, while the remaining 24% of the items were associated with communication at work, during leisure, or for establishing relationships. Instruments varied relative to psychometric properties.</p>	<p>By far the most frequently used instrument in the published literature was the VHI (used 37 times in the reviewed literature).</p> <p>There are three trends that lend support toward the selection or development of appropriate outcomes for measuring communicative participation: (a) the stabilization of terminology and the conceptual framework related to health, functioning, and disability; (b) the growing appreciation of clientcentered decision making; and (c) advances in psychometric methods and instrument development.</p>	<p>measures that support objectives and treatment goals that are meaningful to clinicians, administrators, researchers, and, most importantly, individuals with communication disorders. [...]</p> <p>We challenge ourselves and others to develop outcome measures that support objectives and treatment goals that are meaningful to clinicians, administrators, researchers, and, most importantly, individuals with communication disorders.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Frankena, T. K., Naaldenberg, J., Cardol, M., Linehan, C., & van Schrojenstein Lantman-de Valk, H. (2015). Active involvement of people with intellectual disabilities in health research - A structured literature review. <i>Research in Developmental Disabilities, 45</i>, 271–283 13p. NL, IRL</p>	<p>The combination of, on one hand, the increasing knowledge base and growing demand for inclusive health research, and, on the other hand, the lack of clarity and the challenges experienced regarding inclusive health research demands more attention. Therefore, this structured literature review aims to gain insight into the current knowledge on inclusive health research with people with ID regarding (1) existing theories, (2) inclusive methods, (3) added value and (4) barriers and facilitators.</p>	<p>Systematic review Jan 2000-Jan 2014 27 included articles</p>	<p>Barriers and facilitators could be divided into preparing, undertaking and finalising phases of research. Authors indicated that their motivation to conduct inclusive health research was based on demands by policy and funding bodies or was based on ethical considerations (i.e., ethical notions and giving people with ID a voice). Upon completion, authors perceived increased quality and validity of their research and several benefits for stakeholders (i.e., people with ID, researchers and healthcare professionals). Overall, there was consistency in their perception of the most important aspects of inclusive health research.</p>	<p>The following recommendations are proposed to advance inclusive health research: inclusive health research should (1) tailor the inclusive process to the specific research topic and stakeholders involved; (2) anticipate the skills, capabilities, and preferences of all stakeholders involved; (3) consider where the active involvement of people with ID is of added value; and (4) provide insight into the inclusive process. Future research can help to enhance transparency of inclusive practices in order to reduce the lack of clarity and facilitate reflection on inclusive health research.</p>	<p>A lack of clarity was found regarding what precisely inclusive health research entails. Future research should aim to resolve this lack of clarity and provide transparency, possibly by developing a guideline for inclusive health research. [...] The inclusive process needs to be tailored to each individual inclusive health research project in order to anticipate the needs of all stakeholders. Future research should explore what methods or considerations optimise inclusive health research. [...] Future research should continue to explore the added value of inclusive health research and measurement possibilities. [...] Future research needs to focus on the representation of all people with ID in health research, notably how to actively involve people with severe and profound ID directly or by proxy.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Gaskin, C. J. (2015). On the Potential for Psychological Researchers and Psychologists to Promote the Social Inclusion of People with Disability: A Review. Australian Psychologist, 50(6), 445–454. AUS</p>	<p>This paper outlines different approaches to understanding disability and describes ways in which psychological researchers and psychologists can promote the social inclusion of people with disability.</p>	<p>Narrative review</p>	<p>Five prominent models of disability appear in the literature (moral, medical, social, biopsychosocial, and post-modern), all of which have relevance to the lives of people with disability. Conceptualisations commonly used to understand the experience of disability from a psychological perspective include stigma and psycho-emotional disablism. There is evidence that people with disability wish to have greater involvement in research (e.g., as consultants and partners in research about them, and as participants in mainstream research) and to see research findings translated into practice.</p>	<p>Psychology has much to offer people with disability. In recent times, there have been calls for reflection within the profession and for the adoption of more enabling and inclusive models and practices.</p>	<p>Psychological researchers and psychologists are well positioned to expose, challenge, and disrupt aspects of society causing oppression and disablement, and to promote social inclusion.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Hammel, J., Jones, R., Smith, J., & Sanford, J. (2008). Environmental barriers and supports to the health, function, and participation of people with developmental and intellectual disabilities: Report from the State of the ... Disability and Health Journal, 1(3), 143–149. USA</p>	<p>1. How do attributes of built and physical environments, and design of or changes to them, influence the health, function, participation, and quality of life outcomes of people with I/DD and their social supports over time? 2. How do assistive and information technologies, and modifications to them to make them more accessible to and usable by people with cognitive impairments, influence these outcomes? 3. How do social contexts (e.g., segregated versus integrated) and social/community-based interventions and programming influence these outcomes? 4. To what extent are legislative mandates to support the right to least restrictive, integrated community living and participation, and the provision of environmental supports to do so, being implemented in policies and systems change programming with people with I/DD, and what is their impact over time on long-term community living and health outcomes?</p>	<p>Systematic review Time span and number of articles: no information</p>	<p>The group identified gaps in knowledge and priorities for future research, including (1) multivariate analyses of attributes of the built environment; (2) largescale intervention trials of assistive and information technology use with people with cognitive disabilities; (3) development and testing of social, peer-mentoring, and selfmanagement interventions as applied to people with I/DD; (4) incorporation of environmental health research methodologies, such as GIS mapping into I/DD research; (5) participatory action approaches that actively include people with I/DD in the research process; and (6) rigorous examination of the impact of legislative and policy initiatives related to least restrictive community living and participation with people with I/DD.</p>	<p>To answer these questions, this research needs to expand the conceptualization of universal design and “accessibility” to include physical, sensory, cognitive, and social accessibility and usability attributes and to then systematically examine how these environmental attributes relate to or influence health, function, and participation outcomes across the life span.</p>	<p>Multivariate research on attributes within the built environment (universal design and individual modification) and their impact with people with I/DD and their social supports across outcomes (individual health, function, participation, quality of life; social support impact; community impact).</p> <p>Research on the development and evaluation of accessible, universally designed assistive technologies and information technologies and their long-term use and impact with people with I/DD.</p> <p>Research to design and evaluate social interventions, such as peer mentoring and community living managementbased social groups</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Harder, H. G., Rash, J. A., & Nelson, S. (2012). Influences of Labour Participation Among Persons With Disabilities: A Systematic Review and Best Evidence Synthesis. <i>International Journal of Disability Management</i>, 7, 10–26 17p. CA</p>	<p>A systematic literature review was conducted to assess the individual, organisation, societal, and legal influences of labour participation among individuals with a disability.</p>	<p>Systematic review 46 included articles</p>	<p>With 46 high- and medium-quality studies distributed across three disability types, in most cases there were sufficient studies to assess the evidence for individual and organisation influences of labour force participation. Less evidence was found that assessed societal and legal influences of labour participation.</p>	<p>We found strong evidence for individual and organisation influences affecting labour participation among persons with physical disability. Experiencing less pain, lower pain catastrophising, less work-related fear avoidance, less job strain, less severe disability, and having job tenure, high supervisor support, and engaging in physical activity were influences strongly promoting labour participation. We found strong evidence that individual influences of being free from a comorbid disability, and scoring low on depression and feelings of hopelessness promoted labour participation among persons with a chronic disability. The influences of labour participation among persons with disabilities are multifactorial and biopsychosocial. Our suggestion is to seek a comprehensive multifactorial theoretical account of labour participation among persons with disabilities.</p>	<p>Too few studies were available to allow for crosscountry comparisons. We would suggest that future studies into the influences of labour force participation undertake an international focus utilising crosscountry comparisons.</p> <p>Additional research into the individual, organisation, societal, and legal influences are needed.</p> <p>Further, time between onset of disability and study implementation was variable and often not reported.</p> <p>We recommend a more careful consideration into what constitutes an adequate control group for future studies in this area.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Holwerda, A., Klink, J., Groothoff, J., & Brouwer, S. (2012). Predictors for Work Participation in Individuals with an Autism Spectrum Disorder: A Systematic Review. <i>Journal of Occupational Rehabilitation</i>, 22(3), 333.</p> <p>NL</p>	<p>The aim of this review is to systematically investigate the prognostic factors facilitating or hindering work participation of people with ASD.</p>	<p>Systematic review</p> <p>To June 2011</p> <p>18 included articles</p>	<p>Seventeen factors were identified and categorized as disease-related factors, personal factors or external factors. Limited cognitive ability was the only significant predictor consistently found for work outcome. Functional independence and institutionalization were both reported by one study to be significantly related to work outcome. Inconsistent findings or non significant findings were reported for the other fourteen factors.</p>	<p>The findings of this review emphasize the need for adequate intervention and services, geared to the needs of the individual with ASD, that help them to adjust to the psychosocial demands in society.</p> <p>This review also painfully points to an important gap in the literature regarding predictors of work outcomes in individuals with ASD. High quality studies on predictors of work participation in individuals with ASD are lacking. Most of the included studies reported on outcome as an overall social outcome measure, including work; not on work as a primary outcome measure</p>	<p>Further research should focus on work participation as the primary outcome measure in determining whether the factors mentioned are indeed influencing work outcome in individuals with ASD. High quality longitudinal studies are needed to identify variables that are responsive to interventions and that take the personenvironment fit into account.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Howarth, S., Morris, D., Newlin, M., & Webber, M. (2016). Health and social care interventions which promote social participation for adults with learning disabilities: a review. <i>British Journal of Learning Disabilities</i>, 44(1), 3–15 13p.</p> <p>UK</p>	<p>The aim of this review is to identify and appraise evidence of health and social care interventions that aim to support people with learning disabilities to develop and enhance their social networks and participation.</p>	<p>Systematic review</p> <p>To April 2014</p> <p>11 included articles</p>	<p>Only six studies included in this review found positive outcomes for the social participation of adults with learning disabilities. Of these, the following intervention components appeared most effective: personcentred planning; alteration of activity patterns; supported learning programmes and semi-structured group sessions, including exercises that incorporate learning objectives and taught social skills.</p> <p>Social participation is not uniformly defined or operationalised between studies which use a range of definitional concepts, including community integration, social relationships and community involvement. Consequently, while studies have been brought together to assess a common outcome, they may have been assessing a more diverse range of concepts, which limits the conclusions that we can draw from them</p>	<p>There is some, albeit minimal, research evidence to suggest that health and social care interventions can enhance the social participation of individuals with learning disabilities. However, more high quality intervention studies are required which measure their effectiveness, cost-effectiveness and how individuals experience them. These studies will require large samples and a longitudinal design, and need to make use of both qualitative and quantitative approaches to capture intervention effects from the perspective of both the worker and the individual service user. This evidence is required to inform policy and practice in how best to enhance the social participation of people with learning disabilities.</p>	<p>This review of literature on interventions aimed at promoting social participation for adults with learning disabilities has found a significant gap in the research evidence base. Few studies have been conducted and even fewer have been specific in relation to the measurement of social participation, while those that have adopted diverse approaches to this process.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Hutzler, Y. (2003). Attitudes Toward the Participation of Individuals With Disabilities in Physical Activity: A Review. <i>Quest</i> (00336297), 55(4), 347. ISRAEL</p>	<p>The aim of this review article is to describe and analyze the literature published thus far with respect to attitudes toward the participation of individuals with disability in physical education and sports.</p>	<p>Systematic review 39 included articles</p>	<p>Gender has widely been recognized as a significant factor in all participant categories. Female professionals, peers, and individuals with disability tend to have more positive views toward participation than males do.</p> <p>Previous experience with individuals with a disability, as well as participation in adapted physical activity courses, often proved beneficial to professionals' attitudes toward individuals with disabilities.</p> <p>Authors are encouraged to provide more inductive research with respect to professionals' and peers' attitudes</p> <p>Intervention studies relating to peers' attitudes toward children with disability are still rare and need increased attention.</p>	<p>Attitudes toward participation of individuals with disability can be considered a mediating variable constructing the behavior of the participants with disability; their peers without a disability; the professionals managing, teaching, and coaching the activities; and family members and important others within a physical activity context</p>	<p>Attitudes of participants with a disability toward physical activity have been investigated in some studies. They seem contextually related, having good days and bad days. The motivational function of potential mediators, such as physical educators, coaches, and parents warrants further study.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Hästbacka, E., Nygård, M., & Nyqvist, F. (2016). Barriers and facilitators to societal participation of people with disabilities: A scoping review of studies concerning European countries. ALTER - European Journal of Disability Research / Revue Européenne De Recherche Sur Le Handicap. FIN</p>	<p>The aim of this scoping review is to explore previous scientific studies relating to the scholarly understanding of societal participation of people with disabilities.</p> <p>Our research questions were what kind of meaning was given to the participation in society for persons with disabilities in the studies, whose participation was discussed and what kinds of barriers and facilitators regarding societal participation were highlighted.</p>	<p>Scoping review</p> <p>Jan 2012-Dec 2013</p> <p>32 included articles</p>	<p>The review showed that the overwhelming majority of the studies focused on societal participation of disabled people in general, which is not surprising since people with disabilities are often treated as one singular, albeit a heterogeneous, contingent.</p> <p>The most highlighted area of societal participation was labour market participation. [...] Another relatively highlighted area was the participation in leisure activities.</p> <p>The overall most highlighted barrier to societal participation concerned financial factors (either individual or societal), negative attitudes, health issues related to the disability itself and unemployment. [...] Overall, the most highlighted facilitators to societal participation were legislation and disability policies followed by support from others (like professionals, decisionmakers and people close to oneself), supportive attitudes and employment.</p>	<p>Since we did not choose to focus on any specific area of societal participation, or on any specific group of disabled people for that matter, we managed instead to scrutinize which areas of disabled people's societal participation are highlighted in contemporary research within social sciences. Our study showed that societal participation can be related to many areas of life and can be understood in various ways, even though some life areas still get barely any attention at all, like parenthood and family life. With this broad perspective on societal participation, this study contributes to the scientific understanding of disabled people's societal participation on a more general level.</p>	<p>A conceptual construction of societal participation can also shed light on misconceptions or neglected research areas that may distort the scientific understanding or affect policy making in the society. The wider understanding of societal participation is therefore important not only for the future scientific research, for example how public or political attitudes towards different aspects of societal participation can be enhanced, but also for the future disability policies further enabling the equal opportunities to societal participation for people with disabilities.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Jivraj, J., Sacrey, L.-A., Newton, A., Nicholas, D., & Zwaigenbaum, L. (2014). Assessing the influence of researcher-partner involvement on the process and outcomes of participatory research in autism spectrum disorder and neurodevelopmental disorders: A scoping review. <i>Autism: the International Journal of Research & Practice</i> , 18(7), 782–793. CAN	This study sought to identify and characterize published participatory research partnerships between researchers and individuals with autism spectrum disorder or other neurodevelopmental disorders and examine the influence of participatory research partnerships on the research process and reported study outcomes.	Scoping review To sept 2013 7 included articles	The present scoping review revealed that researchers are beginning to implement PR approaches in adults with neurodevelopmental disorders or ASD in a wide range of contexts, using a variety of methodologies. Of the seven studies identified, five described PR partnerships between researchers and partners with IDs, and two studies described partnerships between researchers and partners with ASD.	This review revealed gaps in how the process and outcomes of such PR partnerships are reported. More specifically, further clarity on the extent to which partners were involved in the development of the study, the roles and responsibilities they undertook relative to other research partners, how their perspectives were integrated into decision-making, and how the partnerships were evaluated is called for.	This review highlights the need for an evaluative framework in PR studies, allowing partners to provide the necessary expertise to aide in the development and implementations of the overarching academic agenda.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Kanagasabai, P. S., Mulligan, H., Mirfin-Veitch, B., & Hale, L. A. (2014). Association between motor functioning and leisure participation of children with physical disability: an integrative review. <i>Developmental Medicine & Child Neurology</i>, 56(12), 1147–1162 16p. NZ</p>	<p>The aim of this integrative review is to synthesize the evidence of association between motor functioning and leisure participation of children with physical disability.</p>	<p>Integrative review Jan 2001 - April 2014 35 included articles</p>	<p>The review suggests that there is inconsistent, weak to moderate association between motor functioning and specific dimensions of leisure participation. This may be because participation is multifactorial and may change depending on the context. Therefore, limitations in motor functioning may or may not be a barrier depending on the type of leisure activity involvement of an individual child.</p>	<p>Although motor functioning limits participation in certain leisure activities depending on the motor functional skill requirements, leading to frustration, reduced self-efficacy, and peer interactions, this review has identified strategies to confront this barrier. Some of the strategies to improve leisure participation include choosing a suitable leisure activity to match a child's motor functioning and interests, developing motor skills required for a specific leisure activity involvement, creating selfadjustment and adaptation strategies, setting appropriate activity goals, and considering a child's preferences in order to address motivational barriers.</p>	<p>Future studies with more robust study designs such as longitudinal or casecontrol study design could lead to better understanding of the association between motor functioning and leisure participation. Qualitative studies involving children who have different diagnosis and/or different levels of disability are necessary to explore the way in which motor functioning influences leisure participation. Further, a mixedmethods study design that involves quantitative and qualitative data from the same cohort of children would better explain the phenomena in a particular environment.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Kissow, A.-M. (2015). Participation in physical activity and the everyday life of people with physical disabilities: a review of the literature. <i>Scandinavian Journal of Disability Research</i>, 17(2), 144–166 23p. UK</p>	<p>This article questions how personal experiences from participating in physical activity may impact participation in other contexts of everyday life for people with physical disabilities. The aim of this article is to question what qualitative studies may tell about the relationship between the experiences and strategies learned in the context of physical activity and the strategies pursued in other contexts of daily life</p>	<p>Type of review: no information 1987-2009 14 included articles</p>	<p>Six themes were identified: learning social rules; being disabled in an able-bodied society; perception of identity; being part of a community, empowerment, maintenance and independence; theoretical framework for discussion is critical psychology and social learning theory.</p>	<p>Physical activity seems to exert some impact on disability management, and athletic identity seems to be more empowered than disability identity. Disabled athletes seem to feel part of a special valued community. It is not evident if these experienced benefits imply an extended participation in society in general. Participation in physical activity seems to imply a psychological empowerment in a sports context that might lead to an extended participation in other contexts of everyday life. Physical competence achieved through physical activity may serve to help persons to stay socially connected, establish an ability to participate in activities and stay independent. Further research is needed to elucidate the question of this study.</p>	<p>All studies included in the review used qualitative interviews to collect data, though only one of them was supplemented with observations. We might only find out how participation in physical activity impacts everyday life if we observe the practices of everyday life, but by closely following what happens in several of the contexts that constitute the everyday life of the person, this relationship may be identified. A method combining, for example, narrative interviews and close observations would seem appropriate for this task. The concept of participation as presented in critical psychology urges us to understand persons by asking what they are a part of and observing how they involve themselves in it. We have to study the interplay between participation in physical activity and the person's ongoing daily life between the physical activity sessions.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Kjellberg, A. (2010). From patient to participatory citizen: literature review of disability policy on participation and access in relation to occupational therapy practice. WFOT Bulletin, 61, 32. SE	The purpose of this study was to analyse Swedish laws and steering documents concerning disability policy on participation and accessibility in relation to occupational therapy practice.	Type of review: no information Time span and number of included articles: no information	The present study shows that occupational therapists in Sweden have duties in relation to participation and accessibility and when they fulfil these they have massive support from laws and steering documents.	The literature review and analysis revealed that enabling participation and accessibility for people with disabilities is central and urgent in Swedish disability policy. The laws and steering documents concerning these issues must be realized in practice if the human rights for people with disabilities are to be achieved and not remain just empty words.	Occupational therapy programmes all over the world can contribute to the development of participatory citizens by enabling students with disabilities to have an accessible occupational therapy education as is stated by the WFOT
Kuijjer, P., Goutteborge, V., Brouwer, S., Reneman, M., & Frings-Dresen, M. (2012). Are performance-based measures predictive of work participation in patients with musculoskeletal disorders? A systematic review. International Archives of Occupational & Environmental Health, 85(2), 109–123. NL	This study answers the question: how well do performance-based measures predict work participation in patients with MSDs?	Systematic review To October 2010 18 included articles	A number of performance-based measures are predictive of work participation. [...] The present study showed that potential confounders like pain intensity, workrelated recovery expectations, and organizational policies and practises did not diminish the predictive validity of performance-based measures on work participation. However, the predictive strength of performance-based measures is in general modest. Work participation is a multidimensional construct according to the ICF. One cannot expect that a single instrument is able to assess such a multidimensional construct.	Seen in this perspective, the conclusion of this review that the predictive validity of performance-based measures for work participation is “modest” may not be unexpected. One way to improve the predictive strength might be combining performance- and nonperformance-based measures that assess different constructs of work participation.	A combination of reliable and valid measures of different constructs might improve the ability to predict work participation. Another strategy might be the following. Seventeen of the 18 studies took place in a rehabilitation setting. Generally speaking, this means that the performance-based measures are not specific for the physical demands of the future work of a patient.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Magalhães, L. C., Cardoso, A. A., & Missiuna, C. (2011). Activities and participation in children with developmental coordination disorder: A systematic review. Research in Developmental Disabilities, 32(4), 1309–1316. BRA, CAN	To systematically review all literature published in peer reviewed journals from January 1995 to July 2008 in order to summarize and describe the activity limitations and participation restrictions of children with developmental coordination disorder (DCD).	Systematic review Jan 1995- July 2008 44 included articles	Only 14% of the articles published in this field have examined issues related to daily activity and participation. The majority of published literature focuses on the body structure/function impairments of children with DCD. When data on activity and participation are included, they are more often gathered secondarily to the measurement of body function and not as the focal point of the research. [...] The most frequent activity limitations and participation restrictions reported in the studies were participation in playrelated activities (Table 1). Difficulties riding a bicycle or tricycle, rollerblading, using playground equipment, jumping rope and participating in free play were reported in 32 (72.72%) articles.	Research literature that provides data on the activity and participation of individuals with DCD is presently limited. Typically this information is only included as a secondary focus within articles that are focused on impairments in children's body structure and function. Improved understanding of the participation of children with DCD in everyday activities is essential to support diagnostic criteria and to guide intervention. Expanding the age range of participants in research studies into the adolescent and adult years as well as conducting longitudinal studies would add needed information on the impact of DCD across the lifespan.	Future publications would benefit from the use of standardized measures to gather data as well as from strategies to investigate the participants' perspectives and relevant environmental factors.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Meyer, S., Karttunen, A. H., Thijs, V., Feys, H., & Verheyden, G. (2014). How Do Somatosensory Deficits in the Arm and Hand Relate to Upper Limb Impairment, Activity, and Participation Problems After Stroke? A Systematic Review. <i>Physical Therapy</i> , 94(9), 1220–1231 12p. BE, FIN	The aim of this study was to systematically review the available literature on the relationship between somatosensory impairments in the upper limb and outcome after stroke.	Systematic review To July 2013 6 included articles	We identified a total of 6 highquality studies that reported on the influence of somatosensory impairments in the upper limb on impairments in body function, activity, and participation after stroke. These studies showed that 2-point discrimination is a good predictor for upper limb dexterity and that SSEPs have predictive value in upper limb motor recovery. An important consideration of our review relates to the heterogeneity of the included studies, which warrants caution when interpreting our results.	These findings provide support for introducing interventions for somatosensory impairment in rehabilitation programs for patients with stroke.	This review has highlighted the need to use reliable and valid measures of somatosensory functions in research. Additionally, more standardized somatosensory measures, such as the perceptual threshold of touch, 38 need to be investigated to determine the predictive value on outcome after stroke.
Noonan, V. K., Kopec, J. A., Noreau, L., Singer, J., & Dvorak, M. F. (2009). A review of participation instruments based on the International Classification of Functioning, Disability and Health. <i>Disability and Rehabilitation</i> , 31(23), 1883–1901. CAN	To identify and review instruments which assess participation as defined by the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). ...the purpose of this review was to: identify instruments developed to assess participation; describe how participation has been operationalised; and summarise the measurement properties of the instruments in various health conditions.	Systematic review To March 2008 11 included articles/instruments	this article reviewed 11 instruments developed to assess participation based on the ICF, with seven of the 11 instruments being published in the past 2 years. Conceptually, participation needs to be distinguished from the ICF concept of activity and its relationship with quality of life should also be determined [81]. The WHODAS II has the greatest body of research supporting its use; however instruments such as the IPA are increasingly being administered.	On the basis of this review, it is evident that the field is rapidly progressing and none of the instruments could be considered a gold standard at this time.	Future work should include comparing the content of the instruments by linking them to the ICF model using standardised rules [69] to help determine how the concept of participation has been operationalised

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Nunnerley, J., Dunn, J., McPherson, K., Hooper, G., & Woodfield, T. (2015). Participation and quality of life outcomes among individuals with earthquake-related physical disability: A systematic review. <i>Journal of Rehabilitation Medicine</i> , 47(5), 385–393 9p. NZ	<p>A literature review to evaluate quality of life and participation outcomes of individuals with earthquake-related physical injury.</p> <p>The aim of this review was to address this gap by determining what is known about participation and QOL outcomes for people with physical impairment resulting from earthquake-related injuries.</p>	<p>Systematic review</p> <p>To Jan 2014</p> <p>7 included articles</p>	<p>Six studies measured participation outcomes (23–27, 29) (Table I). The most commonly reported participation measure was RTW.</p> <p>Zhang et al (24) found statistically significant higher life satisfaction in subjects who had completed rehabilitation therapy, were in paid employment, and were female.</p> <p>QOL remains a difficult construct to measure (33–35). The choice of QOL measure varied widely across the papers, with health, life satisfaction, vocation, education and travel distance to rehabilitation all used as indicators of QOL. Both the use of different proxy measures of QOL, and the variety in the choice of instruments used to measure QOL made direct comparisons across studies impossible. In addition, there were problems with the use of nonvalidated instruments (28) and missing data.</p>	<p>To improve the outcomes of earthquake survivors in developing countries, welltimed local intervention appears vital to ensure that aid is distributed in a culturally appropriate way, to reach the intended population without unintentionally disadvantaging vulnerable groups or exacerbating preexisting gender inequalities.</p> <p>This review indicates that there is limited evidence to suggest that earthquake-injured survivors in developing countries experience participation and QOL limitations as a result of their injuries. In addition, cultural and genderrole issues as a result of earthquake injuries may be magnified by the increased number of female injuries. However, it is difficult to generalize outcomes between studies, because the studies are few, with small sample sizes, they lack uniformity in outcome measurement, and there is an absence of studies from developed countries.</p>	<p>Future research should include a wider range of outcomes based on a conceptual framework, such as the ICF.</p> <p>Mixed methods research including a qualitative exploration of the issues may be useful to understand the full effects of participation and QOL issues after earthquake injury. Although achieving consensus on a single QOL or participation measure to use is fraught with difficulty, future research should use validated conditionspecific outcome measures to provide better opportunities to compare QOL and participation outcomes postearthquake on a worldwide scale.</p> <p>Clear definitions of the outcome measures used should be made explicit in publications</p> <p>Ideally research into outcomes of injured earthquake survivors should use representative samples of the whole group of injured earthquake survivors.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Parker, C., Whear, R., Ukoumunne, O. C., Bethel, A., Thompson-Coon, J., Stein, K., & Ford, T. (2015). School exclusion in children with psychiatric disorder or impairing psychopathology: a systematic review. <i>Emotional & Behavioural Difficulties</i>, 20(3), 229–251.</p> <p>UK</p>	<p>In Britain, government data suggests disproportionate representation of children with a SEN among children permanently excluded from school. This review asks whether schoolaged children with impairing psychopathology were more likely to be excluded from school than those without.</p>	<p>Systematic review</p> <p>To Jan 2013</p> <p>9 included articles</p>	<p>All studies reported school exclusion/suspension as a secondary rather than a primary outcome.</p> <p>Children with impairing psychopathology had greater odds of exclusion compared to the rest of the schoolage population.</p>	<p>Despite consensus that early identification is key to improving the negative outcomes that many studies report on (Breslau et al 2009; Reinke et al 2008), there is little empirical support for this assertion.</p> <p>Proposed changes to current policy aim to improve the identification of childhood psychiatric disorders and learning disability, reiterating the importance for more research exploring this relationship. It is important, however, to ensure that schools have not failed to meet children's needs in relation to SEN and psychopathology. Effective identification and intervention may reduce exclusion and improve children's outcomes.</p>	<p>Our findings indicate a gap in the literature as well as methodological issues in relation to design, measures and heterogeneity of studies that made it difficult to make meaningful comparisons. If we accept that there is a plausible relationship between mental health and exclusion from school, what needs to be addressed is the identification of need and the level and type of support the child is receiving. Schools endeavour to be inclusive of children who may be experiencing difficulties; however the threshold of when a child is excluded varies between schools.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Peurala, S. H., Kantanen, M. P., Sjögren, T., Paltamaa, J., Karhula, M., & Heinonen, A. (2012). Effectiveness of constraint-induced movement therapy on activity and participation after stroke: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. <i>Clinical Rehabilitation</i> , 26(3), 209–223. FIN	To examine the effect of constraintinduced movement therapy and modified constraint- induced movement therapy on activity and participation of patients with stroke (i.e. the effect of different treatment durations and frequency) by reviewing the results of randomized controlled trials.	Systematic review	Our metaanalysis included 30 RCT reports regarding constraintinduced movement therapy and modified constraintinduced movement therapy. Very few studies had used the outcomes linked to the ICF participation.	Constraintinduced movement therapy and modified constraintinduced movement therapy proved to be effective on affected hand mobility and to some extent selfcare on the World Health Organization's International Classification of Functioning, Disability and Health activity and participation component.	further studies are needed to find out the optimal treatment protocols for constraint- induced movement therapy.

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Phillips, R. L., Olds, T., Boshoff, K., & Lane, A. E. (2013). Measuring activity and participation in children and adolescents with disabilities: A literature review of available instruments. <i>Australian Occupational Therapy Journal</i>, 60(4), 288–300. AUS, USA</p>	<p>This article aims to (1) identify instruments available to measure activity and participation in children with disabilities; (2) describe the reliability and validity of these instruments; and (3) consider whether the available instruments capture the extent of involvement, as well as the difficulty and satisfaction/enjoyment associated with performance in all life areas.</p>	<p>Systematic review 20 included articles/instruments</p>	<p>The extent of involvement is measured by all but two instruments (LIFE-H for children and The Pediatric Community Participation Questionnaire), but very few instruments measure either satisfaction or difficulty (four instruments measure satisfaction/enjoyment and two measure difficulty). The CAPE measures activity and participation across all life areas.</p>	<p>no single instrument measured the extent of involvement, as well as the difficulty and satisfaction/enjoyment associated with performance in all life areas. Instead the instruments assessed combinations of frequency, difficulty, assistance, environment and satisfaction across a single or multiple life areas.</p> <p>The one aspect of activity and participation consistently measured in the reviewed instruments was extent of involvement. Most instruments assessed extent of involvement using a fixed item design.</p>	<p>no single instrument measured all of the dimensions in all life areas, indicating scope to develop such an instrument.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Sahlin, K. B., & Lexell, J. (2015). Narrative Review: Impact of Organized Sports on Activity, Participation, and Quality of Life in People With Neurologic Disabilities. <i>Pm&R</i>, 7, 1081–1088. SE</p>	<p>In this narrative review, current evidence regarding the impact of organized sports on activity, participation, and quality of life in people with neurologic disabilities of all ages is summarized, and facilitators of and barriers to participation in sports for this population are discussed.</p>	<p>Narrative review 1980-</p>	<p>Based on current scientific evidence, people with neurologic disabilities who participate in organized sports display increased selfconcept, selfesteem, life satisfaction, and opportunity for gainful employment, as well as decreased depression and anxiety. Thus participation in organized sports ultimately suggests that people with neurologic disabilities are more satisfied and integrated in society.</p>	<p>Based on the articles reviewed, it is apparent that organized sports can play an important role for people with neurologic disabilities, regardless of age. However, current research is underdeveloped, which results in limited evidence. Disability sports have developed novel opportunities for people with disabilities, but a gap in the ability to participate in sports still exists between persons with and without a disability. People with neurologic disabilities now have a longer life span than in the past. Further, some neurologic disabilities are congenital or have an early onset, whereas others are becoming more frequent at early ages. Therefore, it is essential to increase participation in sports, regardless of age, because such participation can empower people with neurologic disabilities to set and attain goals and reach a higher quality of life on their own terms.</p>	<p>In future research it is important to highlight disabilities other than SCI that represent large groups of the neurologic patient population.</p> <p>Because of the large variation in methodology, future research would benefit from more standardized outcome measures to facilitate comparison of results between studies. Additionally, it would be interesting to use more qualitative methods to identify the participants' own perceptions of the impact of organized sports.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Shah, S. G. S., & Robinson, I. (2006). User involvement in healthcare technology development and assessment: Structured literature review. <i>International Journal of Health Care Quality Assurance</i>, 19(6), 498–513.</p> <p>UK</p>	<p>Medical device users are one of the principal medical device technology stakeholders. The involvement of users in medical device technology development and assessment is central to meet their needs. This study aims to examine this issue.</p> <p>The aim of this literature review is to investigate the practice of user involvement in MDD&A as reported within the social science literature. In particular, we wanted to answer the following questions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - What kinds of medical devices are developed and assessed by user involvement? - What types of medical device users are involved in MDD&A? - What is the extent of user involvement at different stages of the medical device technology lifecycle? - What methods are used for capturing user perspectives in MDD&A? 	<p>Structured literature review</p> <p>Jan 2004 - April 2005</p> <p>28 included articles</p>	<p>Our review shows that numerous methods, both direct (e.g. interviews, usability tests and questionnaire surveys) and indirect methods (e.g. observation and simulation) (Noyes and Starr, 1995) are designed to involve users in the development and assessment of healthcare technologies.</p>	<p>The development of better products requires in-depth understanding of all types of users, their activities and needs (Staccini et al, 2001). However, involvement of different types of users, understanding their needs and eliciting their perspectives for developing medical devices require a combination of both qualitative and quantitative methods (Biemans, 1991; Edwards and Staniszewska, 2000; Tenopir, 2003).</p> <p>Combining usability tests and contextual inquiry in early stages of the product lifecycle, according to Rockwell (1999), leads to better targeted products, higher customer satisfaction and reduced development time. Combining methods also helps us to understand the usability aspects of medical devices</p>	<p>Involving medical device users at different stages of the medical device lifecycle is important for developing and assessing healthcare technologies from users' perspectives. Users are mainly involved during the medical device lifecycle design and testing and trial stages. Involving users and eliciting their perspectives may require careful selection of appropriate method(s). Future research therefore needs to investigate the benefits and barriers associated with user involvement in the development and assessment of medical device technologies.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Sharfi, K., & Rosenblum, S. (2014). Activity and Participation Characteristics of Adults with Learning Disabilities - A Systematic Review. Plos One, 9(9), 1–8. ISRAEL</p>	<p>The aim was to review the literature on the activity and participation of adults with LD based on the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) concepts.</p>	<p>Systematic review To Dec 2013 62 included articles</p>	<p>This literature review demonstrated that adults with LD may experience limitations and restrictions in activity and participation in domains of communication, interpersonal interactions and community, social and civic life. However, much of the literature focused on their activity and participation in the life areas of education and employment. Therefore this review proposed that the focus of the LD definitions on academic deficiencies may have led research and practice to concentrate on these areas, while leaving other life domains such as mobility, selfcare and domestic life almost completely untouched.</p>	<p>In light of the findings of this review, it is therefore suggested that the ICF terminology could be used to describe adults with LD in a manner that may generate a common language among the various professions and help researchers and clinicians working with this population to recognize that an examination of the whole picture is required in order to understand it fully.</p>	<p>It was suggested that a use of the ICF activity and participation perspective may help to establish a common language and a broad understanding of the population of adults with LD</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Shields, N., King, M., Corbett, M., & Imms, C. (2014). Is participation among children with intellectual disabilities in outside school activities similar to their typically developing peers? A systematic review. <i>Developmental Neurorehabilitation</i>, 17(1), 64–71. AUS</p>	<p>The primary aim of this review was to compare the pattern of participation in outside school activities by children with intellectual disabilities and TD. The specific objectives were to compare their participation in terms of level of participation (diversity and frequency), context (location and companionship during participation) and experience (preference and enjoyment of participation).</p>	<p>Systematic review 4 included articles</p>	<p>There were more similarities than differences in the participation patterns of children with intellectual disabilities and their typically developing peers.</p> <p>Children with intellectual disabilities were reported to participate in fewer social activities in the community [13], fewer recreational activities [13], fewer community activities per month [15], fewer family enrichment activities per month [15] and fewer formal activities [17] compared to children with TD</p>	<p>The available literature is sparse but suggests there were more similarities than differences in the participation of children with intellectual disabilities compared to their typically developing peers, particularly with respect to leisure activities. However, the key differences in participation between the groups are more concerning and may be more significant because they relate to social and recreational (including physical activity and organised sports) activities that are more likely to infer health benefits and promote healthy development [2]. Given the small amount of literature available, these differences need to be investigated by future studies.</p>	<p>Future research might focus on determining the best strategies to encourage children with intellectual disabilities to engage more often in social activities with their typically developing peers and other children with disability without the need for parental facilitation.</p> <p>Finally, none of the studies investigated aspects of participation experience (such as enjoyment and preference), which is important as it has been shown that people exhibit higher levels of motivation to participate in activities they prefer and enjoy [29]. Furthermore, the outcome measures used in the included studies assessed only general categories of outside school activities and not necessarily the quality of these activity experiences that might distinguish the participation of children with ID from their typically developing peers.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Starcic, A. I., & Bagon, S. (2014). ICT-supported learning for inclusion of people with special needs: Review of seven educational technology journals, 1970-2011. <i>British Journal of Educational Technology</i>, 45(2), 202–230.</p>	<p>The purpose of this paper is to review and analyse research papers published in the field of ICT-supported learning for people with special needs.</p>	<p>Systematic review 1970-2011 118 included articles</p>	<p>The main finding of the review is that the vast majority of papers published look at specific disability groups or mixes of disabilities, with most papers published on learning disability. Further, the main conclusions concern two issues: the role of ICT in inclusion and the design of pedagogical and technological interventions.</p> <p>nine paper types identified: papers on ICT access, papers on teaching and learning methods, papers on development and testing of ICT solutions, reviews, assessments, papers on inclusion, papers on behavioural and social development, papers on use of information technology and papers on interaction.</p>	<p>During the period from 1970 to 2000, papers examined design of learning materials with regard to particular categories of disability and particular accessibility needs, while papers published after 2000 also discussed universal design. Based on the review, the authors of this paper have identified a need for application of universal design principles in research and development of learning environments to provide equal accessibility and inclusive education.</p> <p>The reviewed papers address the teaching and learning process in terms of the themes of planning, learning environment, teaching methods, preparing teachers for inclusive education and accessibility of computerbased resources.</p>	<p>Based on the review, the authors of this paper have identified a need for application of universal design principles in research and development of learning environments to provide equal accessibility and inclusive education.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Tanner, K., Hand, B. N., O'Toole, G., & Lane, A. E. (2015). Effectiveness of Interventions to Improve Social Participation, Play, Leisure, and Restricted and Repetitive Behaviors in People With Autism Spectrum Disorder: A Systematic Review. <i>The American Journal of Occupational Therapy</i> : Official Publication of the American Occupational Therapy Association, 69(5), 6905180010p1–12.</p> <p>USA, AUS</p>	<p>The purpose of this study was to review interventions within the scope of occupational therapy to improve social participation, restricted and repetitive behaviors, play, and leisure.</p>	<p>Systematic review 2006 - 2013 66 included articles</p>	<p>Strong evidence was found that social skills groups, the Picture Exchange Communication System, joint attention interventions, and parent-mediated strategies can improve social participation.</p>	<p>It is evident that, since the initial AOTA review in this area (Case-Smith & Arbesman, 2008), occupational therapists now have a broader base of literature from which to draw to inform their practice. The increase in research activity on this topic now allows us to make recommendations for therapy on the basis of specific desired outcomes. Highquality, rigorous study designs, however, are still lacking in some areas.</p>	<p>Further research is indicated to replicate promising results in newer interventions; refine and manualize intervention protocols for greater adoption in practice; increase the number of true experimental, randomized study designs; and examine which interventions are most beneficial for subgroups of people with ASD.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Thilo, F. J. S., Hürlimann, B., Hahn, S., Bilger, S., Schols, J. M. G. A., Halfens, R. J. G., et al (2016). Involvement of older people in the development of fall detection systems: a scoping review. BMC Geriatrics, 16, 1–9 9p. SCHWEIZ, NL</p>	<p>The objective of this literature review was to identify the nature and extent of research involving older people in the development of fall detection systems.</p> <p>the aim of this scoping review is to identify the state of research involving older people in the development of fall detection systems. The research question is: What is the nature and extent of user involvement of people 65 years of age and older, in the development, testing and/or evaluation of fall detection systems?</p>	<p>Scoping review</p> <p>2004-2014</p> <p>53 included articles</p>	<p>This scoping review reveals that older people were predominantly involved in the design and testing of fall detection systems, which denotes that the focus was on the technical aspects in the development of fall detection algorithms. In the development and use of fall detection systems, little attention has been given to the views, needs, preferences or practical aspects of usefulness in daily life of the older people themselves. This may be an important factor in explaining, in general, the minimal and often faulty use of fall detection systems in the daily lives of older people.</p>	<p>The literature scrutinized in this scoping review illustrated that there is not yet widespread involvement of older people from the beginning until the last stage of development. It also revealed that it is not yet common practice to investigate older peoples' views regarding fall detection systems under development.</p> <p>A more «need-driven» rather than «technology-driven» approach in the development of fall detection systems is necessary. Therefore, future research also needs to involve older people more in idea generation and concept development as well as in device deployment and market and user feedback.</p>	<p>Future involvement should consider a more participative way to capture the views, needs, preferences, requirements or issues for the practical use of fall detection systems in the daily lives of older people. This may positively influence the daily usage and acceptance of fall detection systems in community-dwelling older people.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Tobin, M. C., Drager, K. D. R., & Richardson, L. F. (2014). A systematic review of social participation for adults with autism spectrum disorders: Support, social functioning, and quality of life. <i>Research in Autism Spectrum Disorders</i>, 8(3), 214–229.</p> <p>USA</p>	<p>The purpose of this review was to investigate social participation and support facilitating improved participation and social functioning for adults with ASD.</p>	<p>Systematic review</p> <p>Jan 1995 - July 2012</p> <p>13 included articles</p>	<p>Ten studies discussed social functioning in adults with ASD. [...]</p> <p>Social functioning was discussed most frequently in terms of social skills development and engagement in, or support for, reciprocal social interaction with others. Further thematic analysis revealed the following subthemes: loneliness and limited access to social interaction and social experiences, the importance of informal social support and social contact, and benefits of participation in and recommendations for support group structure and content.</p> <p>Four studies discussed QoL. Further thematic analysis revealed the following subthemes: the importance of informal social support and the importance of a person-centered approach to support and intervention.</p>	<p>Informal social support was shown to be an important contributor to both social functioning and QoL. Many adults with ASD discussed feeling lonely and isolated from social contact with others, and informal support as well as formal membership in support or social skills groups may help reduce loneliness and isolation, potentially improving QoL by extension. An interrelationship between formal and informal support was suggested, and further investigation of effective group models that integrate formal social skills instruction and informal support characteristics should be a priority for future research.</p>	<p>Moreover, further investigation of the relationships between formal and informal support, social functioning, social participation, and QoL may contribute to the development of effective interventions targeting change for adults with ASD at the individual, environmental, and community levels.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>Tonkin, B. L., Ogilvie, B. D., Greenwood, S. A., Law, M. C., & Anaby, D. R. (2014). The participation of children and youth with disabilities in activities outside of school: A scoping review: Étude de délimitation de l'étendue de la participation des enfants et des jeunes handicapés à des ... Canadian Journal of Occupational Therapy, 81(4), 226.</p> <p>CAN</p>	<p>The purpose of this study is to examine peer-reviewed literature about the participation-based experiences of children and youth with disabilities in activities outside of formal preschool and school academics.</p> <p>There were two primary research questions for this scoping review: (a) What are the patterns of participation of children with disabilities in activities outside of formal school academics? (b) What are the factors that facilitate or hinder participation of children with disabilities in activities outside of formal school academics?</p>	<p>Scoping review</p> <p>1990-2012</p> <p>49 included articles</p>	<p>three broad themes: perceptions, influences, and patterns of participation.</p> <p>there have been few studies that have examined differences in participation by country or region.</p> <p>for children or youth, successful participation included having fun, feeling successful, doing and being with others, and doing things themselves.</p> <p>The results highlight the value of the ICF as a framework to analyze and understand the participatory experiences of children and youth with disabilities</p>	<p>The interplay between environment and participation has been identified as one of the most important factors influencing successful participation for children and youth with disabilities</p> <p>Parents, communities, institutions, policies, and children's own choices mutually shape involvement in out-of-school activities.</p> <p>Policy and intervention efforts that are ecological, integrated, and family centred and that deliver practical, coordinated services and information will likely support children's participation by supporting family processes and easing the stressors associated with caring for a child with a disability.</p>	<p>Personal factors, including factors of the child or youth and the family, are more stable than variables of the environment and occupation. Therefore, focus can be placed on modifying the latter two to enhance levels of participation. This is particularly evident in the SPARCLE study.</p> <p>This scoping review clearly shows the need for additional research to examine the impact of cognitive impairments on participation.</p> <p>more studies should be conducted across regions so that rates of participation of children with disabilities can be compared. With this, factors that are supporting participation on a macro level can impact change globally.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
Verdonschot, M. M. L., De Witte, L. P., Reichrath, E., Buntinx, W. H. E., & Curfs, L. M. G. (2009). Impact of environmental factors on community participation of persons with an intellectual disability: a systematic review. <i>Journal of Intellectual Disability Research</i> , 53(1), 54–64. NL	To describe which environmental factors have an impact on community participation of persons with an intellectual disability.	Systematic review 1996-2006 11 included articles	<p>In the domain 'services, systems and policies', the factor (availability of) services, is mentioned most often. The following environmental factors with a positive impact on participation are identified: opportunities to make choices; variety and stimulation of the environment of facilities; opportunities of resident involvement in policy making; small residential facilities; opportunities for autonomy; and vocational services.</p> <p>With regard to 'support and relationships', the following factors are identified as having a positive impact: family involvement and social support.</p> <p>Concerning the domain 'products and technology', only AT is identified as a factor of influence.</p> <p>Finally, 'attitudes of people in the community' and 'staff attitudes' are identified within the domain 'attitudes'.</p>	different contexts use different operationalisations of participation that also depend on different levels of environment (micro, meso, macro level) or intervention (individual, services, societal)	<p>instrument development with respect to the measurement of environmental impact on participation, attention should be given to careful contextual calibration of concepts and indicators.</p> <p>In future research researchers should try to identify and reached agreement on the range of environmental factors, relevant for community participation by persons with ID, and define a general and valid theoretical framework for identifying environmental factors of influence on community participation by persons with ID.</p> <p>ICF (WHO 2001) is the only framework which classifies environmental factors.</p>

Referens Land	Syfte och frågeställningar	Typ, år och antal inkl. artiklar	Resultat	Slutsatser	Luckor/vidare forskning
<p>White, G. W., Gonda, C., Peterson, J. J., & Drum, C. E. (2011). Secondary analysis of a scoping review of health promotion interventions for persons with disabilities: Do health promotion interventions for people with mobility impairments address secondary condition reduction and increased community participation? <i>Disability and Health Journal</i>, 4(2), 129.</p> <p>USA</p>	<p>First, what is known from the secondary analysis of the scoping review about the impact of physical activity interventions on secondary conditions, such as deconditioning, contractures, and pressure sores experienced by people with mobility impairments? Second, what is known from the secondary analysis of the scoping review results about the impact of physical activity interventions on the community participation of study participants with mobility impairments?</p>	<p>Scoping review</p> <p>1986-July 2006</p> <p>5 included articles</p>	<p>This secondary analysis shows a significant gap in the literature concerning the application of HP interventions containing physical activity and the paucity of dependent measures of secondary conditions.</p> <p>Understanding interaction effects between disability, participation, and the environment is vital to understanding the health and lived experience of individuals with mobility impairments. Further, understanding true-to-life factors such as the settings where people are likely to engage in physical activity and related health promotion experiences is also vital to the study of health promotion interventions.</p>	<p>This review demonstrates that research on health promotion interventions containing physical activity lack description about whether such interventions help reduce or prevent secondary conditions.</p> <p>Additionally, the review shows that further work is needed in terms of sustaining health programs effects beyond the initial proximal activity gains, with attention given toward more distal outcomes of increased participant participation in the community.</p>	<p>While the trend to locate studies outside of clinical setting is encouraging, more attention needs to be given in translating the outcomes and benefits of the research to help further the quality of life and participation of consumers with disabilities in the community.</p> <p>Future research in this area should examine whether increased physical activity levels postpone the onset of specific secondary conditions and allow participants to remain active in the community for more extended periods. Additionally, future research should explore a multimethod approach to objective and subjective assessments (e.g., direct observation, self-report health logs, surveys) of increased health promotion containing physical activities and their effects on community participation levels.</p>

Delaktighetsforskning och funktionshinder

Kartläggning av kunskapsläge och forskningsbehov med särskilt fokus på teknik- och designperspektiv

Den här kartläggningen har genomförts av Per-Olof Hedvall, docent vid Certec, Lunds Tekniska Högskola, på uppdrag av Myndigheten för delaktighet. Uppdraget var att kartlägga kunskapsläge och forskningsbehov inom området delaktighet och funktionshinder med särskilt fokus på teknik- och designperspektiv. Arbetet ingår som en del i myndighetens arbete med att följa och initiera forskning samt att ta fram och sprida kunskap inom funktionshindersområdet.

Myndigheten för delaktighet
Box 1210, 172 24 Sundbyberg
08-600 84 00
info@mfd.se
www.mfd.se
Nummer: 2017:23